

משרד החינוך
המנהל הפדגוגי
היחידה למגדר ולשוויון בין המינים

”שווה דיבור”

שיח עכשווי בסוגיות של מגדר ושוויון בין המינים

אחטיבת הבין יים

צוות פיתוח

הממונה על היחידה לשוויון בין המינים: אושרה לרר - שייב

כתיבה: אקרמן שירלי

אלטרז חי

גלעד סמדר

ד"ר דורון יעל

חלבי סוהא

ד"ר מרקוס בן צבי אורנה

משעול מיה

סגל טובה

סלצברג ליילי

פתאל צילה

צביאל איילת

רותם אתי

רז ענבל

שרף מיכל

תכלול ורצף: אקרמן שירלי

משעול מיה

ייעוץ פדגוגי: זוסמן רותי

ייעוץ לשון: גלעד סמדר

פתח דבר

תפיסת שוויון ערך האדם וכבודו והעמדתו כערך מרכזי במערכת החינוך תוך הבנת חשיבותו במדינה דמוקרטית ומתקדמת מחייבת אותנו להבנות תפיסות חדשות המגלמות בתוכן את הערכים הללו גם בהקשר המגדרי.

התכנית "שווה דיבור" – שיח עכשווי בסוגיות מגדר ושוויון בין המינים נבנתה על ידי אנשי מקצוע ומוגשת בזאת לפניכם. התכנית מבקשת להנחיל תפיסות אלה באמצעות התכנים המוצעים בכל שיעור, ובאמצעות דרכי ההוראה והחוויה במרחב הבית-ספרי. העולם המודרני והגלובלי מזמן אפשרויות רבות לכלל בני האדם ובנות האדם, עם זאת הוא חושף את הקשיים ואת חוסר המימוש של אותן אפשרויות מסיבות חברתיות, תרבותיות וסטריאוטיפיות. נשים עודן קבוצה מוחלטת ומדוכאת בעולם ומבחינות רבות גם בחברה הישראלית; קבוצות בעלות נטיות מגדריות שונות עודן מקושרות לדימויים שליליים; והאלימות הנקטת כלפי אותן קבוצות מתבטאת באופנים רבים ויומיומיים.

התכנית נוצרה מתוך ההבנה כי נושא המגדר נוגע בכל רובדי החיים של התלמידות והתלמידים וקשור באופן ישיר לחברה, לתרבות ולפוליטיקה. המרחב הכיתתי, מעצם היותו אחד מהזירות המכוננות ביותר בחיי התלמידים והתלמידות (משום שבו הם מבליים חלק נכבד מהיום), מהווה במה מיטבית להצפת הנושאים וליצירת תהליכי עומק לבחינת הנושא ועיצוב עמדות מודעות ושוויוניות יותר בקרב התלמידות והתלמידים.

גיל ההתבגרות, המתאפיין בבחינת זהות ה"אני", בחיזוק חשיבות קבוצת השווים ובצעדים ראשונים בעולם המבוגרים, מרובה בצמתים של קבלת החלטות שישפיעו על עתיד התלמידים והתלמידות, צמתים שיעצבו את האדם הבוגר ומתוך כך את החברה. תקופה זו בחיי התלמידים והתלמידות מהווה הזדמנות חסרת תקדים לדון בסוגיות מגדריות, שכה רלוונטיות לחייהם ונוכחות ביומיום שלהם בכל מפגש והתרחשות חברתית.

כדי לאפשר התאמה ורלוונטיות לנושאים אקטואליים ולנושאים המעסיקים את הכיתה ואת המנחה התכנית עוסקת ביריעה רחבה מאוד של נושאים. מטרתה לייצר שיח מעמיק ורחב ככל האפשר בכיתה, ועל כן חשוב לתת את הדעת על האופן שבו מועברת התכנית ועל האווירה שבה מתקיימת השיחה לא פחות מאשר על התוכן עצמו. חוויית התלמידות והתלמידים בכיתה, בסדנות שהתכנית מציעה, ולאחריהן, תעצב את תודעתם לא פחות מהמסרים שיועברו בה. היא תחזק תפיסות שוויוניות ומודעות מגדרית בקרב החברה הבית ספרית בכללותה ותאפשר מרחב ולגיטימציה לשונות ולגיוון מגדרי, וזאת על ידי הקניית כלים ביקורתיים וערכיים ויישומם בשגרת בית-הספר ומחוצה לו.

אנו מקווים שתמצאו שימוש בחוברת זו ושהמערכים בה יסייעו לכם בפיתוח ובקידום השיח השוויוני בכיתה.

בברכה,

אושרה לרר-שייב

הממונה על שוויון בין המינים בחינוך

מבוא

"שווה דיבור" - שיח עכשווי בסוגיות מגדר ושוויון בין המינים, היא תכנית סדנאית הפועלת בבתי הספר היסודיים והעל-יסודיים ומופעלת על ידי מורות בית הספר ומוריו. תכנית זו נכתבה מתוך הצורך לשיח מעמיק בסוגיות של מגדר ושוויון בין המינים, סוגיות שהן אקטואליות ורלוונטיות לעולם של התלמידים והתלמידות ולחברה הישראלית כולה.

עקרונות התכנית:

1. המעשה החינוכי במיטבו נעשה על ידי המחנכות והמחנכים של הכיתות, בזכות הקשר האינטימי והישיר שלהם עם התלמידים ועם התלמידות. קשר זה, שהוא רציף, עקיב ומשמעותי יכול להביא לדיון ולשיח עמוקים ואף לשינוי עמדות.
2. הכשרת מורות ומורים במגדר אמורה לחולל תמורה גם בכיתה שבה נעשות הסדנות וגם בתוך בית הספר כולו. כלומר המורים והמורות שישתתפו בתכנית, יביאו לכך שהשאיפה לשוויון בין המינים תהיה חלק מהוויית בית הספר: בארגונו, בעיצוב הסביבה הלימודית שלו, בשפה ועוד. העיסוק במגדר קשור בתרבות, בחברה ובפוליטיקה, לפיכך הוא חייב להיות רגיש תרבותית וחברתית ותואם לאוכלוסיית היעד של התלמידים והתלמידות. חשוב שתכנית זו תעבור התאמה בכל מוסד ומוסד בהלימה למאפייניו הייחודיים. המורה בכיתה מהווה בעבור התלמיד והתלמידה מודל להשראה ולחיקוי בתחומים רבים וגם בתחום המגדר. חשוב שאנשי החינוך יהיו מודעים לכך, ויהוו גורם מתווך בין התפיסות המגדריות שהיו מקובלות (ושעודן) לבין אלה הקיימות והרצויות כיום. הכשרת המורים והמורות תעסוק גם בפן אישי זה.
3. בסדנות שבתכנית הצעות ואפשרויות של מתודות ולמידת חקר. המורה נדרשת לבחור מתוך ההיצע את הפעילויות המתאימות לכיתה. הרציונל - אין סדר היררכי מלבד שיעורי הפתיחה שמבנים את המושגים הבסיסיים ואת תיאום הציפיות, לכן חשוב להתחיל עמם.
4. התכנית מציעה סדנות לתלמידים ולתלמידות בכיתות ה' ו'. תכנית זו מתחשבת במאפייני הגיל ובסוגיות השונות המעסיקות את התלמידות ואת התלמידים בגיל זה.
5. הסדנות מכוונות הן לתלמידים והן לתלמידות, לפיכך חשוב לשים דגש על ההבניות החברתיות של כָּל מגדר, על המחיר שכל אחד מן המינים "משלם" כתוצאה מהתכתיבים החברתיים-תרבותיים האלה ועל השיח המשותף ביניהם.
6. **שבוע מגדר** הוא הצעה נוספת שניתן לשלבה בתכנית "שווה דיבור" או להקדיש בבית הספר שבוע שכולו פעילויות בנושאים רלוונטיים מגוונים שתהיה להן גם נראות יצירתית-אומנותית במרחב הציבורי
7. לוח השנה מְזַמֵּן התייחסות מגדרית רבה, למשל יום האישה הבין-לאומי, יום הילדה הבין-לאומי, יום המאבק באלימות נגד נשים. כמו כן התייחסות לנשים במסגרת החגים: חלקן של הנשים במרד נגד היוונים, מגילת אסתר, מגילת רות. ובנוסף תרומתן של הנשים בשואה ותרומתן לתקומת המדינה.
8. ההתייחסות להיבט המגדרי בסמלים ובטקסים השנתיים מוסיפה ומעשירה את ההסתכלות האוניברסלית והאנושית.

רציונל התכנית:

הזכות למימוש ולהגשמה עצמית הם ערכים מהותיים בחברה נאורה, דמוקרטית ומתקדמת. שוויון ערך האדם וכבודו מחייבים אותנו, אנשי החינוך ונשות החינוך, לבדוק את עצמנו בכל פעם מחדש ולהתמודד עם החסמים השונים העומדים בפני התלמידים והתלמידות בבואם לבחור את דרכם בחיים.

בפועל, הלכה למעשה, הצדק החברתי ושוויון ההזדמנויות אינם מגיעים תמיד לידי מימוש. הבניות חברתיות, תפיסות תרבותיות, סטריאוטיפים מגדריים, והיררכיות פוליטיות, חברתיות וכלכליות, הם חלק מהחסמים העומדים בפני הפרט בחברה.

תפקידה של מערכת חינוך להסיר חסמים אלה מפני הפרט ולאפשר ניעות חברתית ושוויון הזדמנויות אמת.

מטרת העל של התכנית המוצעת היא להקנות כלים להתבוננות ביקורתית במציאות ובעקבותיה שינוי התפיסות המקובלות בתפיסה חינוכית שוויונית יותר, המאפשרת לבנות ולבנים מימוש עצמי מלא ללא מחסומים מכל סוג שהוא.

תכנית זו משתלבת בעקרונות הלמידה המשמעותית, והיא מושתתת על שיח לימודי-ערכי בסוגיות חברתיות ומגדריות מהותיות. כמו כן התכנית רלוונטית לפרט, למוסד הלימודי ולחברה בכללותה.

התכנית עוסקת בסוגיות רלוונטיות לגיל המודרך, והיא נוגעת בסוגיות אישיות, חברתיות, ופוליטיות, המהוות חלק בלתי נפרד החיים מחיי היום-יום של כולנו, מורות/ים ותלמידות/ים. היא מזמנת אינטרקציה בין הלומדים והלומדות ומעלה סוגיות מעולמם החברתי והתרבותי.

התכנית מותאמת לשונות האישית, החברתית והתרבותית, ומעודדת את המשתתפות/ים להביא תכנים מעולמם, תוך אתגור תפיסותיהן/ם, שיח ביקורתי ודיאלוג עם עצמם, עם קבוצת השווים ועם המורה.

התכנית מעודדת את התלמידות/ים לחקור את הנושא בעצמן/ם תוך שימוש באמצעי מדיה שונים. תהליך הלמידה הוא אישי וקבוצתי.

מאפייני גיל בראייה מגדרית (כתות ה-ו, ח-ט)

כבר בגיל הגן בקרב ילדים וילדות קיימות תפיסות ברורות לגבי תפקידים מסורתיים של בנים ושל בנות. ילדים בגיל שנתיים עד שלוש משתמשים במונחים "ילד" ו"ילדה" כתוויות סיווג פשוטות. בגיל ארבע בערך הילדים מתחילים לבנות את הרעיון כי "בנות" ו"דברים של בנות" מנוגדים, בדרך כלשהי, ל"בנים" ול"דברים של בנים". החל מגיל 3 יש בקרב הילדים/ות נטייה להתבדלות לפי המין, כלומר בנות מעדיפות בנות ובנים - בנים. בגילאי 4-4 מחזיקים הילדים בעמדות סטריאוטיפיות.

תקופת בית הספר היסודי מתאפיינת בתהליך התבגרות של הילד והילדה הן מבחינה ביולוגית והן מבחינת גיבוש הזהות העצמית הייחודית (האני). בתהליך עיצוב האישיות מושפעים הילד והילדה מסוכני החברות: המשפחה הגרעינית והמשפחה המורחבת, מערכת החינוך, קבוצת השווים, צעצועים ומשחקים, סרטים, פרסומות, טלוויזיה, אינטרנט וכדומה.

לילדים ישנם מודלים להזדהות הלקוחים מתוך העולם הווירטואלי, סדרות טלוויזיה, סרטים ועוד. המסרים התרבותיים והחברתיים המציפים את הבנות ואת הבנים, ביחס למאפייני הנשיות והגבריות, מופנמים על ידיהם, והם הופכים להיות עמוקים מובנים עמוק בתוכם. ההבניות האלה נתפסות כדבר 'טבעי', 'מולד' ומובן מאליו, כפי שהמאפיינים הביולוגיים הם 'טבעיים'.

את ההבדלים בין המינים בגיל בית הספר נוכל לראות מהתבוננות בחצר בית הספר. לבנים - נוכחות דומיננטית במרחבים הציבוריים בבית הספר. הם 'שולטים' במגרשי המשחקים ובשטחים הציבוריים. משחקי הבנים מאופיינים במאבק על שליטה, על מקום פיזי במרחב הציבורי ועל פיקוד. הבנות מעדיפות משחק חברתי, שקט בדרך כלל, בפינות שונות של בית הספר ובמסדרונות, הן אינן רוכשות מיומנויות במרחב, וכך גם במשחקים המפתחים ראייה טכנית ותפיסה מרחבית. הן מתאפיינות בשאיפה וחתירה להרמוניה, לאווירה טובה ולפתרון בעיות בדרך של גישור, פיוס והשכנת שלום.

עם סיום שלב הילדות התיכונה - כיתות ג' ד', והמעבר לכיתות ה' ו' - פעילים הילדים בטווח רחב של "תפקידי גדולים" בחברת הילדים בתפקידים חברתיים שונים כחברים לכיתה, לתנועה, בחוגים ובתפקידי שכבת הבוגרים בביה"ס. כיחידים או בקבוצות קטנות הם יוצאים לפעילויות פנאי ללא ליווי מבוגרים. קבוצת השווים הופכת להיות הקבוצה הדומיננטית ביותר בהעברת מסרים בכלל ומסרים מגדריים בפרט.

עם המעבר לחטיבת הביניים הצמיחה הגופנית והמינית מואצת. ובתקופה זו מצפים מהמתבגרות/ת להסתגל לשינויים הדרמטיים האלה תוך שמירה על רציפות בחוויית העצמי למרות השינוי. השינויים הביולוגיים והשלכותיהם החברתיות מעוררים שאלות, כגון איך אני נראה/ית? מה אני משדר/ת? מה המקום שלי בקבוצת השווים? מה דעתי על...? מה אני מרגיש/ה? מה היכולות שלי? במה אני טוב/ה? עד כמה אני מפנים/ה ציפיות חברתיות לגבי נשים וגברים ועוד.

בגיל ההתבגרות מאמצים המתבגרים והמתבגרות ביתר שאת מאפיינים סטראוטיפיים חברתיים של "נכון" ו"לא נכון" בהתנהגויות מגדריות. הבנות והבנים מחקות/ים גיבורי תרבות וגיבורות תרבות ומזדהות/ים אתם לא רק במראה החיצוני אלא גם בעולם הערכים שאותו הם מייצגים. שונות מגדרית מאיימת מאוד על הפרט בשלב זה. חריגה של נער או נערה מהנורמה המקובלת זוכה לסנקציה חברתית ולגינוי. לדוגמה נערה שתבחר בתספורת קצרה, תיחשב "גברית", "הומו" תיחשב לקללה קשה.

המדיה התקשורתית והשימושים השונים ברשת האינטרנט מהווים, אפוא, במה נוספת להפצת "המודלים הנכונים" לאופן שבו עלינו להיראות ולהתנהג בכל גיל. אבל באותה מידה ממש הם גם מבהירים לכל משתמש/ת מה הן הסנקציות החברתיות שיופעלו נגדן/ם אם "יחרגו" מהתכתיבים.

בתקופה זו בוחרים התלמידים והתלמידות את תחומי העניין שבהם יתמקדו. בחירות אלה, כמו ההחלטה אילו מקצועות להרחיב, ישפיעו על תפיסת העצמי שלהן/ם ועל היכולת לבחור במסלול תעסוקתי ואקדמי לעתיד. דווקא בצומת זה שבה על הנער ועל הנערה להכריע בעניין חשוב כל כך, דווקא כאן מתערבות התפיסות המגדריות ומצמצמות את טווח הבחירה. כישורים ויכולות הם לעתים מרכיב משני בבחירה, ואילו המגדר לעתים הוא המרכיב המרכזי. זו הסיבה לכך שנמצא מעט מאוד בנות בתחומי המתמטיקה (ברמה של 5 יח"ל), המדעים והטכנולוגיה.

מטרות התכנית:

1. חיזוק תפיסות שוויון ערך האדם וכבודו כבסיס לחברה דמוקרטית
2. עידוד לחשיבה ביקורתית בהיבט המגדרי וחיבור חשיבה זו לתפיסת העולם הכוללת של התלמיד והתלמידה
3. הענקת לגיטימציה לשונות ולמגוון מגדרי בהתנהגות, במראה ובבחירות האישיות
4. הענקת כלים לחשיבה יצירתית בהיבט המגדרי לקראת עיצוב חברת מופת שוויונית
5. היכרות עם מאבקי הנשים בעבר לשוויון זכויות אדם ולזכות ההצבעה בארץ ישראל ובעולם
6. עידוד מעורבות פעילה ואקטיביזם חברתי לצמצום הפערים בין המינים בחברה

מושגי יסוד:

מין (sex) - מושג המתאר את הזכר או הנקבה, על פי מאפיינים פיזיולוגיים ואנטומיים. לדוגמה לבנים יש פיך ואשכים ולבנות - פות ורחם.

מגדר - באנגלית, Gender: מושג המתאר את ההבחנות בין גבר לאישה שהן תלויות חברה ותרבות. מערכת הציפיות מ'גבר' ומ'אישה'. לדוגמה מאישה מצופה להיות עדינה ורגישה ומגבר - חזק ומחוספס.

הבניה חברתית - תהליך הלמידה וההפנמה של כל בני האדם מגיל ינקות את התרבות ואת התפיסות הרווחות. ההבניה החברתית נרכשת דרך אינטרקציות חברתיות בין בני האדם והתרבות שבה הוא/היא חיה.

סטראוטיפים מגדריים - תבניות חשיבה שגורות, נוקשות וכוללניות המייחסות לגבר או לאישה אפיונים, תכונות אישיות והתנהגויות "טיפוסיות" לפי המין הביולוגי, למשל נשים מעוניינות במערכת יחסים זוגית לטווח ארוך וגברים מעוניינים במין בלבד; גבר צריך להרוויח שכר גבוה יותר, ואילו האישה צריכה לטפל בילדים ובבית.

פמיניזם - מערכת של אמונות ורעיונות המשויכות לתנועה חברתית המתייחסת לאפליית נשים ונאבקת נגדה כדי להשיג שוויון זכויות בין נשים לגברים.

שוביניזם/סקסיזם - שוביניזם גברי הוא האמונה בעליונות טבעית של המין הגברי והצדקת העדפתו על פני המין הנשי.

החפצה - התייחסות אל אדם, גבר או אישה, כאל חפץ או רכוש.

אלימות מגדרית - כמו כל אלימות היא פעולה של כוחנות ושליטה, והיא מופעלות על רקע מגדרי בדרך כלל כלפי נשים. נשים חשופות לאלימות מגדרית ברבדים שונים של התרבות שלנו: בתקשורת, בכלכלה, בשפה ובפוליטיקה, ושורשיה כה עמוקים שפעמים רבות קשה לנו להבחין בה. **לחץ חברתי** - שינוי בהתנהגותו של אדם כתוצאה מקונפליקט בין הרצון שלו/ה לעשות מה שהוא/היא רוצה, מה שהוא/היא מרגישה שנכון לו/ה, לבין הצורך להתנהג כפי שהחברה דורשת ממנו/ה.

להט"ב - ראשי תיבות של מגדרים שונים לסביות, הומואים, טרנסג'נדר, ביסקסואלים

הומופוביה - פחד או סלידה מהומוסקסואלים ולסביות, מאורח חייהן/ם או מהתרבות שלהן/ם.

תוכן עניינים:

עמ' 9	שיעור פתיחה
עמ' 13	בין מין למגדר - שיעור 2
עמ' 17	סטריאוטיפים מגדריים - שיעור 3
עמ' 20	ייצוגים במדיה כטקסט חברתי: החפצה, סקסזים ואידיאל היופי - שיעור 4
עמ' 24	שפה ומגדר - שיעור 5
עמ' 28	מאבקי נשים ודרכים להתמודדות yes we can - שיעור 6
עמ' 41	אלימות מגדרית - שיעור 7
עמ' 45	פורנוגרפיה וסחר בבני אדם ובבנות אדם - שיעור 8
עמ' 51	עולם העבודה מנקודת מבט מגדרית - שיעור 9
עמ' 54	איך אני אהיה מה שאני רוצה להיות - שיעור 10
עמ' 58	פמיניזם - שיעור 11
עמ' 66	החברה הישראלית מדד פמיניסטי - שיעור 12
עמ' 75	תפקידים במשפחה שלי - שיעור 13
עמ' 79	לחץ מגדרי בקבוצת השווים - שיעור 14
עמ' 83	”הומו” זה לא קללה - שיעור 15
עמ' 89	סיכום התהליך - שיעור 16
עמ' 94	”שווה דיבור בציבור” – משימת הערכה
עמ' 99	הצעה לתהליך בנייה של שבוע מגדר ושוויון בין המינים
עמ' 100	הצעה לשיעור - נשים ביהדות
עמ' 103	הצעה לערב בנות כיתתי
עמ' 107	הצעה לשיעור - אומנות ומגדר
עמ' 116	הצעה לשיעור - הנשים המנהיגות במשפחתי
עמ' 119	צפייה בסרטים מגדריים

שיעור פתיחה

שיעור 1

מטרות:

1. היכרות בין-אישית בדגש על תכונות אופי במבט מגדרי
2. תיאום ציפיות לגבי אופי השיח והלמידה של מושגים חדשים והבעת עמדה אישית וערכית עליהם
3. היכרות עם הנושא הכללי של המפגשים וכללי השיח בכיתה בסדנות

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים ימיינו תכונות אופי לשתי קטגוריות (פנימיות/חיצוניות, חיוביות/שליליות וכדומה).
2. התלמידות/ים ידונו בחלוקה שעשו ובסוגיות העולות מחלוקה זו.
3. התלמידים/ות יחשפו הבניות חברתיות המגולמות בתכונות המוגדרות כנשיות/גבריות.
4. התלמידים/ות יביעו עמדה על הבניות חברתיות אלה.

למורה:

בסדנה זו ננסה להתמודד עם המושגים: תכונות אופי - האדם ופנימיותו והרושם החיצוני שמשאיר עלי אדם בעת המפגש עמו. המגדר משפיע גם על הרושם החיצוני שאנחנו מייחסים לאדם במפגש. לא חייבת להיות התאמה בין הרושם החיצוני לבין התכונות והפנימיות. רצוי לשבור את הסטיגמות ואת הסטריאוטיפים בעניין זה.

מהלך השיעור:

1. נכתוב עם התלמידים/ות רשימה של תכונות אופי על הלוח. נחלק את הכיתה ל-2 קבוצות: נבקש מהן/ם לחלק את רשימת התכונות לשתי קטגוריות, ולתת לכל קטגוריה כותרת.
2. נבקש מכל קבוצה להציג את החלוקה שעשתה ונברר עם התלמידים/ות:
3. לפי מה חילקתן/ם את התכונות?
 - איזו מן הרשימות הייתן/ם רוצים/ות לאמץ לעצמכן/ם כתכונות שמגדירות אתכן/ם?
 - אילו תכונות הייתן/ם מוסיפות/ים לרשימות?
 - האם יש תכונות שיכולות להיות גם שליליות וגם חיוביות? במה זה תלוי?

- האם יש אדם שיש לו רק תכונות חיוביות? נמקו.
 - האם יש תכונות שמתאימות רק לבנים או רק לבנות?
4. **נחלק** לכל תלמיד/ה כלי כתיבה ו-2 פתקים. על כל תלמיד/ה לרשום על פתק אחד - תכונות טובות שלה/ו, ועל פתק שני - תכונות אופי שהיא/הוא מגדיר/ה כלא טובות. נבקש מהתלמידים/ות לרשום בראש הפתק בן/בת.
5. **נאסוף** את כל התכונות ה"טובות" ואת התכונות ה"לא טובות". נכתוב רשימה קצרה על הלוח בשני טורים מתוך הפתקים שנאספו.
- אפשרות נוספת: נבקש מכל אחת/ד מהתלמידות/ים לרשום על ארבעה פתקים: שתי תכונות גבריות ושתי תכונות נשיות, בכל פתק - תכונה אחת בלי לציין אם מדובר בבת או בן.
6. **נשאל:**
- האם ניתן להבחין בין תכונות שכתבו הבנות בכיתה, לבין תכונות שכתבו הבנים בכיתה? נחשוף באופן אקראי את אחד הפתקים עם התלמידים/ות בכיתה ועל פי תכונות האופי שהיא/הוא רשמו ננחש האם מדובר בבן/בת. שימו לב שאין צורך לחשוף כלל של מי הפתק.
- דיון:**
- **האם יש תכונות ה"מתאימות" לבנות, ואותה תכונה "פחות מתאימה" לבנים? מדוע?**
 - לדוגמה: רגישה - לבת (תכונה מתאימה), רגיש - לבן (תכונה פחות מתאימה).
 - שתלטנית - לבת (תכונה פחות מתאימה), אסרטיבי - לבן (תכונה מתאימה).
 - אלו תכונות לא הכרחיות להגדרה "אישה"/"גבר"? מדוע?
 - נוריד תכונות ובכל פעם נשאל (נוריד עד שנשאר עם תכונות/תכונה/או בכלל בלי תכונות): האם תכונות אלו ייחודיות רק לגבר או לאישה? האם יכול להיות גבר או אישה בלי התכונות הללו?
 - למה אנחנו עושים את החלוקה הזו?
 - למי החלוקה הזאת עוזרת? על מי החלוקה הזאת מקשה? אין פה תשובה חד שמעית - הכוונה היא לערער על הקיים ולעורר את חוש הביקורת כלפי ה"מובן מאליו". להבין שמדובר בהבניות חברתיות שנוצרו על ידי החברה שבה אנו חיים.
7. **סיכום:**
- במהלך הסדנות בחצי השנה הקרובה, נדבר, נדון ונלמד מהו מגדר ושוויון בין המינים ואיך זה קשור לחיים שלנו.
- הסדנות יהיו בחצאי כיתות. חשוב לחדד את כללי השיחה:
- **יש להתנהג בצורה מכבדת ומכובדת: להקשיב לכל מה שנאמר ונשאל, להימנע מהערות מלגלות או מעליבות ולהתייחס לחבריי כפי שהייתי רוצה שיתייחסו אלי.**

- אין שאלות שאסור לשאול! אנחנו כאן כדי ללמוד וחוסר ידיעה אינו סיבה לבושה.
- אף אחד לא נותן כדוגמה מישהו אחר, בין אם הוא נמצא בחדר ובין אם לא.
- מה שמדובר בחדר נשאר אתנו ולא הופך לשיחה עם תלמידות/ים אחרות/ים.
- מטרת המפגשים ללמוד ולתת תחושת ביטחון באמצעות הידע שנרכוש. אם משהו אינו ברור או אינו מובן, ובכל זאת לא נעים לשאול, אפשר בהחלט לגשת לאחר הסדנה ולשאול באופן פרטי.

נספח א' - רשימת עזר למורה

- עקשנות
- בוגדנות
- עצלנות
- חוסר סבלנות
- קמצנות
- חוסר התחשבות
- צעקנות
- אי נכונות להודות בטעויות
- יהירות
- נאמנות
- עזרה לזולת
- יכולת הקשבה
- סובלנות
- נדיבות
- התחשבות באחרים
- יצירתיות
- חוש הומור
- שקט נפשי
- מופנמות
- צניעות
- ביטחון עצמי
- כריזמה
- יסודיות
- מוסריות
- רגישות
- פשרנות
- כישרון ב... (ריקוד, משחק, כדורגל וכו')
- שקדנות
- שחצנות
- תחרותיות
- סכסכנות
- שטחיות
- חוסר רגישות
- אטימות
- סרבנות
- הקפדה על סדר
- הקפדה על ניקיון
- עדינות
- צייתנות
- אסרטיביות
- רכות
- גסות רוח
- טוב לב
- תוקפנות

בין מין למגדר

שיעור 2

מטרות:

1. הבנת המושגים "מגדר" ו"הבנייה חברתית"
2. הכרה בקיומם של סטריאוטיפים המעצבים את תפיסותינו משלב מוקדם בחיינו
3. הבנת הרעיון שסוגיות של מגדר הן עניין חברתי, ולכן ניתנות לעיצוב מחודש ולבחירה

יעדי ביצוע

4. התלמידות/ים יסבירו את המושג "מגדר"
5. התלמידות/ים יביאו דוגמות מחייהם לדברים הנחשבים גבריים ונשיים, ויסבירו כיצד הם תוצאה של הבנייה חברתית.
6. התלמידות/ים יזהו סטריאוטיפים מגדריים המעצבים את התפיסות שלנו משלב מוקדם, יציגו אותם וידונו בהם.
7. התלמידות/ים יביעו עמדה על הרעיון שמגדר הוא עניין חברתי ולא רק ביולוגי, ולכן ניתן לעיצוב ולבחירה.

למורה:

מטרתו המרכזית של שיעור זה לחשוף את התלמידות/ים לכך שהרבה מהתפיסות שלנו לגבי "להיות בן" ו"להיות בת" תלויות בחברה שבה אנו חיים. לשם כך נלמד את המושגים מין, מגדר והבנייה חברתית.

שיעור זה מהווה בסיס ותשתית חשובים ועליו מושתת מערך היחידה כולו.

במהלך היחידה ננסה להרחיב את היריעה ולברר איך תפיסתנו את המגדר מתעצבת דרך עולם הפרסומות, עולם העבודה, השפה ועוד.

מהלך השיעור:

1. **נחלק את הכיתה לקבוצות של ארבעה תלמידות/ים.** כל **קבוצה תקבל רשימת היגדים** (מופיע בנספח א') ותבקש למיין אותם במהירות תחת הכותרות "מין" או "מגדר". הקבוצה שסיימה ראשונה מנצחת.

2. הקבוצות יציגו את החלוקה שלהן. נתמקד בהיגדים וננסה לברר יחד מה זה אומר. לדוגמה: אם שמנו את ההיגד: "נשים רגישות יותר מגברים" תחת הכותרת "מגדר", נברר האם אפשר לחנך את הגברים שיהיו גם רגישים? האם בנים רגישים הם לא בנים? האם בנות מנהיגות הן לא בנות? וכן הלאה. וכן לגבי "מין". אפשר להקשות – האם מי שלא יכולה ללדת היא לא בת? האם מי שלא רוצה ללדת היא לא בת? וכן הלאה.

- אז מה ההבדל בין מין ומגדר?
- על שתי העמודות אפשר להסכים או לא להסכים - האם קיימת הסכמה/אי-הסכמה על ההיגדים מתחת לכל כותרת? מדוע?
- מהם הדברים החדשים שלמדתם בפעילות זו?
- האם ההבחנה בין מין למגדר חשובה? מדוע?
- מהי התרומה של ההבחנה בין מין למגדר להבנתנו? מדוע?

למורה:

GENDER הוא מונח חדש יחסית, שהשימוש בו החל בשנות ה-60. בעברית המונח "מגדר" קיים משנת 97. מונח זה איפשר לבחון את ההבניות החברתיות המכתיבות את מערכת הציפיות מכל מין ולהטיל בהן ספק. מטרתנו בחלק זה לעודד את התלמידות/ים לערער על תפיסות מקובלות בנוגע למי הן/ם צריכות/ים להיות משום שנולדו בת או בן.

3. **נאמר:** נוכחנו שהחברה "מלמדת" אותנו מה זה "להיות בן" ומה זה "להיות בת". מחקרים מראים שה"חינוך" הזה מתחיל מרגע הלידה.

ננסה להתחקות אחר התהליך הזה. כדאי לעשות רשימה על הלוח ולבקש הרבה דוגמות מאחים/ות, בני/ות דודים/ות, ילדי שכנים/ות וכו'

- תינוקת/ נולדת - איך ילבישו אותה? איזה צעצועים יקנו לו/ה?
- כפעוטה - מה התגובה להשתוללות של ילדה, מה התגובה לבכיה?
- מה ישדרו לכל מין על יחס למראה חיצוני?
- במה יעודדו בנים ובנות לשחק?
- בעקבות מה שכתבתם בשאלות הקודמות, הסבירו מהי הבנייה חברתית? כיצד היא נוצרת?

- הסבירו מהם סטריאוטיפים וכיצד הם נוצרים?
 - מה דעתכן/ם על הבנייה חברתית וסטריאוטיפים? האם הם עוזרים בחיים/בחברה או מקשים? מדוע?
4. מהם הכלים והדרכים שבאמצעותם החברה מעבירה את המסרים של מה מתאים לבנים ומה לבנות? טלוויזיה, פרסומות, חינוך בבית ובמסגרות, ספרים, שירים, טקסים, חלוקת תפקידים בצבא, בעבודה ועוד.
5. **לסיכום :**
- בתכנית ננסה להכיר את ההבניות החברתיות וכיצד הן משפיעות עלינו. זה צעד ראשון שיאפשר לנו לבחור מי אנחנו רוצות/ים להיות באמת ולא להיכנע לתכתיבים חברתיים.

מגדר - מושג המתאר את ההבחנות בין גבר לאישה שהן תלויות חברה ותרבות.	מין- מושג המתאר זכר או נקבה, על פי מאפיינים פיזיולוגים ואנטומיים.
נשים הן רגישות יותר מגברים	מבנה אברי המין של הבנים והבנות שונה
נשים הן המין היפה	לבנים צומחות שערות על הפנים
גברים הם מנהיגים	נשים יכולות ללדת וגברים לא
לנשים מתאים שיער ארוך ולגברים שיער קצר	ממוצע הגובה לבנים גבוה יותר מאשר לבנות
בנים אוהבים כדורגל	לגברים מסת שריר גדולה יותר מאשר לנשים
בנות אוהבות בובות	לבנות יש רחם

סטריאוטיפים מגדריים

שיעור 3

מטרות:

1. בחינה ביקורתית של מסרים מגדריים בשירים עבריים
2. גיבוש תפיסת עולם של שוויון בין המינים

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים יזהו סטריאוטיפים מגדריים בשני שירים
2. התלמידות/ים יביעו עמדה על סטריאוטיפים אלה
3. התלמידות/ים יציעו חלופות שוויוניות לסטריאוטיפים הנדונים

למורה:

שיעור זה הוא שיעור המשך לשיעור הקודם ומהווה נדבך חשוב בפתיחת התכנית ובהנחת התשתית להבנת מושגי היסוד של מגדר, סטריאוטיפים והבניות מגדריות.

מהלך השיעור:

1. **נבקש** מהתלמידים/ות להגיד מה הן/ם זוכרות/ים מהשיעור הקודם.
2. **נערוך** שמש אסוציאציות על הלוח סביב המילים בן ובת. נבקש מהתלמידות/ים לומר כל מה שעולה על דעתן/ם "להיות בן" ו"להיות בת".
חלופה מתוקשבת לפעילות בסעיף 2:
מפת חשיבה מתוקשבת [בקישור זה](#) מהווה דוגמה למפת חשיבה שכל מורה יכולה לפתוח בעבור הכיתה.
יש לפתוח חשבון באתר [spiderscribe](#) ולפתוח מפה דומה למפה המודגמת. לא לשכוח לעשות שיתוף ולשלוח לתלמידים את הקישור למפה. התלמידים יוכלו לעבוד בו בזמן בכיתה. אפשר להקרין את המפה תוך כדי עבודות התלמידים, או מיד עם סיום העבודה ולקיים דיון על מה שכתבו. [למדריך לכלי היכנסו לקישור זה](#).
3. **דיון:**
 - מה דעתכם על המפה? איך אתם/ן מרגישים/ות כלפי מה שעולה ממנה?
 - האם יש בה היגדים סטריאוטיפיים? מהם? מדוע הם סטריאוטיפיים?

- נשאל כל אחד ואחת - מה דעתך על מה שכתבת? האם תוכלי להסביר ממה זה נובע? מדוע כתבת זאת כאסוציאציות?

4. נקרין את השירים המצורפים ונשוחח על המסר שהם מעבירים

חגיגה - שרית חדד (קליפ ביוטיוב) מילים - שירונט

- מהם הביטויים החזותיים בקליפ (הדמויות, הבגדים, הקישוטים) ביחס לבנות?
- מהם הביטויים החזותיים בקליפ (הדמויות, הבגדים, הקישוטים) ביחס לבנים?
- מהם הרעיונות להצגת הבנות בשיר ומהם הרעיונות להצגת הבנים?
- מה דעתך על רעיונות אלה? מדוע? האם לדעתך השיר מביע מחאה על סטריאוטיפים מגדריים? מדוע?
- מהם המסרים המגדריים בשיר? מה דעתך על מסרים אלה?
- מה אנחנו מרוויחות/ים ומפסידות/ים ממסרים אלה?

שיר ילדים - פרח נתתי לנורית - שירונט

- מהם הביטויים החזותיים בקליפ (הדמויות, הבגדים, הקישוטים) ביחס לבנות?
- מהם הביטויים החזותיים בקליפ (הדמויות, הבגדים, הקישוטים) ביחס לבנים?
- מהם הרעיונות להצגת הבנות בשיר ומהם הרעיונות להצגת הבנים?
- מה דעתך על רעיונות אלה? מדוע?
- האם לדעתך השיר מביע מחאה על סטריאוטיפים מגדריים? מדוע? מהם המסרים המגדריים בשיר? מה דעתך על מסרים אלה?
- מה אנחנו מרוויחות/ים ומפסידות/ים ממסרים אלה?

5. דיון מסכם :

- כיצד המסרים בשירים תואמים למה שכתבנו במפת החשיבה? מדוע הם תואמים או לא תואמים למה שכתבנו?
- מה אנחנו מפסידות/ים מהציפיות מכל מין?
- מה היינו רוצות/ים לשנות? מדוע?
- הציעו הצעות להצגת הבנות והבנים ללא סטריאוטיפים מגדריים.

6. LIKE A GIRL - נקרין את הסרטון המצורף -

דיון:

- מהו המסר של הסרטון? מה רצו להדגים לנו בסרטון זה?
- מה דעתך על מה שראית בו?
- מהן, לדעתך, ההשלכות של האמירה "לעשות משהו כמו בנות" ?
- למה הדעה על הבנות משתנה עם הגיל?
- ספרו על מקרה שקרה לכך/ם שבו הרצונות שלכך/ם היו שונים מציפיות החברה. מה הרגשתן/ם?

7. **לסיכום, נכתוב** על הלוח "הייתי רוצה שבנות תוכלנה" או "הייתי רוצה שבנים יוכלו..." נבקש שכל אחת/ד בסבב יפתח בלהגיד את מה שרשום ויוסיף משלו/ה משהו שלדעתו/ה היום לא כל כך נהוג חברתית.

ייצוגים במדיה כטקסט חברתי: החפצה, סקסיזם ואידיאל היופי

שיעור 4

מטרות:

1. הבנת המושג "החפצה" - התייחסות לאדם ולנשים כאל חפץ
2. בחינה ביקורתית של החפצת נשים וגברים בתקשורת, בפרסומות ובסרטים, הפנמת הרעיון שהחפצת נשים מהווה לגיטימציה לאלימות כלפיהן

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים ינתחו פרסומות, יזהו החפצת נשים בפרסומות וינמקו מדוע זוהי החפצה?
2. התלמידות/ים יביעו את עמדתן/ם על התופעה של החפצת נשים בפרסומות ועל השלכותיה.
3. התלמידות/ים יסבירו את הקשר בין החפצת נשים לבין אלימות כלפיהן, ויביעו עמדה אישית מנומקת על קשר זה.

מהלך השיעור:

1. **נחלק** את הכיתה ל-5 קבוצות, כל קבוצה תתבקש לצפות בפרסומת (קישורים בנספח א') ולענות על דף העבודה (נספח ב') יחד. אפשרות נוספת היא שכל הכיתה תצפה יחד במקבץ פרסומות.

למורה:

אם הפרסומות המופיעות בקישורים לא מתאימות לצפייה במוסד הספציפי שלכם/ן תוכלו להחליפן באחרות שיאפשרו ניתוח ביקורתי.

2. דיון:

- כיצד מוצגות הנשים בפרסומות?
- מה המסר שמקבלים הצופים/ות כשהם/ן רואים/ות אישה שקשורה לעניבה של גבר? השתמשו בניתוח הפרסומות השונות כדי להעביר את המסר שנשים מוצגות כחפצים.
- כיצד הנשים מוצגות בפרסומות מרגישות, לדעתך?
- איך נשים שרואות את הפרסומות האלה מרגישות?
- איך הנשים היו רוצות להיות מוצגות לדעתך?

3. נקרא עם התלמידים/ות את נספח ג' – כיצד תזהו פרסומת פוגענית?

- איך נזהה פרסומת פוגענית? כיצד, לדעתך, ניתן להתגונן מפני פרסומת פוגענית?

4. **נכתוב** על הלוח את המושג "החפצה" ונראה את [סרטון המחאה הזה](#) (רק את החלק עם הכתוביות) ונבקש מהתלמידים שיציגו הגדרה למושג.

החפצה: התייחסות אל אדם, או כל דבר שהוא שאינו חפץ, כאל חפץ

אפשרות לפעילות סיכום:

א'. דיון:

- מה דעתכם/ם על התופעה של החפצת בני אדם בכלל והחפצת נשים בפרט? נמקו.
 - מהן ההשלכות החברתיות של החפצת נשים על היחס אליהן?
 - העלו הצעות ליוזמה של בני נוער כנגד פרסומות המחפיצות נשים בתקשורת.
- ב'. עצבו כרזת מחאה נגד אמצעי התקשורת המחפיצים נשים בפרסומות. שלבו בכרזה את ההשלכות של החפצת נשים.

כדאי לקשר את הפעילות הזו ליום המאבק באלימות נגד נשים שמצוין בעולם ב 25.11

5. **סיכום:** כאשר מציגים נשים כחפצים, משדרים מסר שניתן להתייחס אליהן כאל חפצים. חפץ הוא קניין, ולפיכך אפשר לקנות או למכור אותו, להחליפו, להרסו ולתקנו. כך גם אנחנו מתרגלים/ות לחשוב על נשים כעל חפצים. עלינו לשים לב שהתקשורת ופרסומות רבות מתייחסות לנשים כאל חפצים ומדגישות את המיניות שלהן על פני תכונות אחרות. באחריותנו לצאת נגד פרסומות שמציגות נשים באופן זה, לצמצם את כמותן ואפילו להעלימן.

הצעה לפרסומות:

למורה: חשוב לצפות בפרסומות טרם הצגתן בכיתה. אפשר, כמובן, להציע פרסומות אחרות המתאימות להלך הרוח של בית הספר או של הכיתה.

פוקס נשים	שמפו כיף לגברים שמפו כיף לנשים
תפוזינה	דיוטי פרי רותי שטותי
נורופן קוויק	דאודורנט AXE
מסטיק עלמה	מי עדן
גולדסטאר	בנק לאומי (בעיקר מְקַבֵּע תפקידים)
קובץ פרסומות גולדסטאר	קופת חולים מכבי
ביטוח לנשים	עוף טוב

נספח ב': קריטריונים להשוואה

	מה מפרסמים בפרסומת?
	מה האישה עושה בפרסומת? מה הפעולה?
	הופעה חיצונית
	קישור לחפצים
	יחסים עם הסביבה
	מה המסר העקיף?
	מחשבות נוספות/ מסקנות

איך תזהו פרסומת פוגענית?

- פרסומת פוגענית וסקסיסטית היא פרסומת שאפשר להבין ממנה שלגבר או לאישה יש תכונות ותפקידים מגדריים מקובעים שאינם יכולים להיות של המין האחר.
- הצגת דמות ללא קשר למוצר שאותו מנסים למכור.
- הצגת דמות בהשוואה למוצר או חפץ והצגת חלק מאיברי הגוף או כחלקי גוף ולא את הדמות השלמה.
- השוואה בין אדם לחיה
- הצגת דמות כאוביקט מיני שנהנה מאלימות, כאב והשפלה.
- השוואה בין ילד/ה למבוגר/ת.

שפה ומגדר

שיעור 5

מטרות:

1. טיפוח חשיבה ביקורתית כלפי מנהגי הלשון.
2. דיון עמדות בדילמת השפה ביחס לנורמות חברתיות-מגדריות העדכניות
3. קידום השימוש בשפה תקינה מבחינה מגדרית

יעדי ביצוע:

2. התלמידות/ים יזהו קשיים לשוניים בשפה העברית בפנייה לבנים ולבנות, יסבירו ממה נובעים קשיים אלה ויציעו פתרונות.
3. התלמידות/ים יגבשו עמדה אישית לגבי ההתנגשות בין החשיבות בשימור השפה הנורמטיבית לבין החשיבות של השוויון בין המינים
4. התלמידות/ים יציגו חלופות לשינוי דפוסים קיימים בהנחה ששפה היא עניין חברתי-תרבותי ולא "טבעי".

למורה:

השפה העברית רואה בצורות הזכר צורות בלתי-מסומנות, מעין ברירת מחדל, הפונה לגברים ולנשים כאחד. הציווי "כבד את אביך ואת אמך" ברור לכל שהוא מתייחס לנשים ולגברים, וכך מדור "דרושים" על אף שהוא מנוסח בזכר, פונה גם לנשים. יתרה מזו, על פי העברית הנורמטיבית, קהל שרובו נשים - הפנייה אליו נעשית בזכר (למרות השמועה שהרוב קובע). בעת האחרונה יש תחושה של אי נוחות בשימוש זה, ולפיכך הדוברים מוצאים פתרונות שונים ומשונים - שימוש ברבים: במקום "פְּתוּב" - "פְּתוּבו", שימוש בלוכסנים: "מנהל/ת", חידושים כגון "ראשת העיר" וכיוצא באלה. האקדמיה ללשון העברית אינה רואה עצמה רשאית לקבוע קביעה המנוגדת לדרך העברית התקנית: "אם דובר מן הדוברים רואה לנכון לקבוע דרך אחרת, יעשה זאת על דעתו". (איך פונים לקבוצה שרובה נשים).

[האקדמיה ללשון העברית](#)

מהלך השיעור:

1. **נחלק** את הכיתה לארבע קבוצות וכל קבוצה **תקבל** מבחן המנוסח בלשון נקבה (נספח א'). **נאמר** לתלמידות/ים - מי שאוהב את הניסוח עובר לצד אחד, ומי שלא - לצד האחר.
2. **נחזיר** את התלמידות/ים לקבוצות הקטנות **וניתן** לכל קבוצה עמדה של דמות מסוימת - תלמיד, תלמידה, המורה, הורה (נספח ב')
3. **נבקש** מכל קבוצה להציג בפני הכיתה את הדעה שקיבלה ולהצדיק אותה.

דיון:

- כיצד מרגישים הבנים?
- כיצד מרגישות הבנות?
- האם צריך להיות הבדל בין הבנים לבין הבנות בעניין זה?
- האם יש תחומים נוספים שנעשה בהם שימוש דומה בשפה?

4. סבב סיכום -

- כל אחת/ד/ת/ישתף בשינוי אחד קטן שניתן לדעתה/ו לעשות בשפה העברית שיהווה חלופה לקושי הקיים בשפה כיום.
- אם עולה קושי לחשוב על שינוי בשפה. ניתן לשתף בתובנה שיש לי מהסדנה או משהו שעיצבן אותי במהלכה.

מבחן בספרות - הסיפור הקצר**המחרוזת / גי.דה. מופסאן**

לפניך שש שאלות. עני על ארבע שאלות חובה ושאלת רשות אחת. הקפידי על ניסוח ברור.

שאלות חובה:

1. כתבי ארבעה מאפיינים שונים של דמות עגולה. צייני דוגמה מהסיפור.
2. כתבי שלושה מאפיינים של דמות שטוחה. תני דוגמה מהסיפור.
3. " סיפור פואנטה (סיפור חוד) הוא סיפור שסופו מפתיע. לכל אורכו זרועים רמזים למניעים, להתנהגויות ולסוף המפתיע, אלא שדעת הקורא מוסחת מהם עד אשר הוא מגיע לסוף הסיפור, לחודו." (מונחון לספרות).
מהי הפואנטה בסיפור המחרוזת? נמקי את תשובתך.
4. צייני שני רמזים המופיעים לאורך הסיפור המובילים לפואנטה שבסופו.

שאלות רשות:

5. האם לסיפור סיום סגור או סיום פתוח? נמקי את תשובתך. הביאי ביסוסים מהסיפור.
6. כתבי מהי נקודת השיא בסיפור? נמקי את תשובתך.

בהצלחה לכל התלמידות

תלמיד:

היום הגיעה מורה חדשה לכיתה. כבר במשפט הראשון שהוציאה מהפה הבנו שמדובר במורה אחרת. היא פתחה את השיעור במשפט: "שלום תלמידות..." בהתחלה כולנו גיחכנו, וחשבנו שטעתה, אבל מהר מאוד התברר שזו הדרך הטבעית שלה להתנסח, בלשון נקבה! היא אמרה שזו אחת הדרכים שלה לעורר מחשבה על חוסר השוויון שיש בין גברים לנשים. היא הצהירה שהיא פמיניסטית. אני לא מוצא שום היגיון בדרך שלה לפנות לכיתה בלשון נקבה: אם נשים מתלוננות, בצדק, על קיפוח מצד השפה, אז איך הן יכולות להשתמש בשפה כדי לקפח את הגברים?! איזה מן שוויון זה?! יותר מזה, הצעד הזה מדכא את התמיכה ברעיון הפמיניסטי (שאגב, אני תומך בו), ויוצר אנטי. אנשים חושבים שפמיניזם זה משהו כוחני, נשים שמגדלות שערות ברגליים ומדברות באופן מוזר, וכך מפספסים את התרומה הגדולה של הפמיניזם אפילו לגברים עצמם. מפריע לי שבהפסקה כולם דיברו על זה וכעסו, בעיקר הבנים, אבל לאף אחד אין אומץ להתנגד לזה בשיעור. אני חושב שמה שהמורה עושה זו כפייה, ואני רוצה להבהיר שלא אגיש עבודות או מבחנים שפונים אליי בלשון נקבה. כדי שלא תחשוב שאני מנסה להתחמק משיעורים ומעבודות, אני אקבע אתה פגישה כדי למצוא יחד פתרון הוגן שיכבד את כולנו.

מורה:

אני נוהגת לפנות לציבור, ובכלל זה אל תלמידים ואל תלמידות בלשון נקבה. וזאת כדי להבליט את חוסר הנוחות שהשימוש בלשון זכר, אפילו בקבוצה שרובה נשים, יוצר. אני רואה בשימוש החרוג הזה בשפה עשייה חינוכית שתגרום לשיח מאתגר בכיתה, ותעורר מחשבה וראייה ביקורתית על מה שנתפס אצלנו כ"טבעי" "מובן מאליו".

תלמידה:

היום הגיעה מורה חדשה לכיתה. כבר במשפט הראשון שהוציאה מהפה הבנו שמדובר במורה אחרת. היא פתחה את השיעור במשפט: שלום תלמידות..." בהתחלה כולנו גיחכנו, וחשבנו שטעתה, אבל מהר מאוד התברר שזו הדרך הטבעית שלה להתנסח, בלשון נקבה. היא אמרה שזו אחת הדרכים שלה לעורר מחשבה על חוסר השוויון שיש בין גברים לנשים. היא הצהירה שהיא פמיניסטית. הייתה התנגדות שקטה, במיוחד בקרב הבנים. אותנו הבנות זה שימח. סוף סוף פונים אלינו בנקבה. אבל ככל שזה נמשך זה יצר אי-נוחות בעיקר כלפי הבנים. בכל זאת, זה מוזר לראות את הבנים נשמעים להוראה: "כתבי את שמך על המדבקה, והדביקי אותה על החולצה..."

הורה:

בתי חזרה היום הביתה מאושרת. סוף סוף פונים אליה לפי מינה. בנקבה. היא סיפרה בהתרגשות שהמורה החדשה מדברת לכיתה בלשון נקבה. אמנם חלק מהכיתה הביע התנגדות שקטה (כי חלק פחדו כבר בשיעור הראשון "להסתבך" עם המורה), בעיקר הבנים, אבל רוב הבנות קיבלו את זה ברצון רב.

מאבקי נשים ודרכים להתמודדות yes we can

שיעור 6

מטרות:

1. הכרת ההיסטוריה של המאבק לשוויון זכויות לנשים
2. הנעת התלמידות/ים לנקיטת עמדה בנושא שוויון בין המינים ולהובלת שינויים בחברתם

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים ייכנסו לנעליה של דמות מתוך סיפורי המאבק לזכויות נשים או מתוך ריאיון דמיוני עם דמות, ויצגו באמצעותה את פרשנותן/ם למעשיה של הדמות, למחשבותיה, לרגשותיה וכו'
2. התלמידות/ים יביעו עמדה מנומקת על המאבק המתואר בסיפור ויציעו שינויים בחברת השווים ברוח המאבק שבו דנו.

למורה:

"עם שאינו יודע את עברו, ההווה שלו דל ועתידו לוט בערפל" (יגאל אלון).

הצורך להכיר את העבר האישי והחברתי הוא צורך אנושי בהבנת עצמנו - הבנת הטעויות, העוולות, ההצלחות, הכישלונות והתרוממות הרוח האנושיות שניתן ללמוד מהם ולעצב את עצמנו לאורם.

בסדנה זו נפגיש את הכיתה עם סיפורים, עם דילמות ועם קונפליקטים של נשים וגברים שפעלו לשוויון בין המינים מתוך רצון ללמוד את העבר ולייצר עתיד אחר. עתיד שבו לנערות ולנערים יש האמונה והרצון לפעול למען תיקון ושינוי המציאות למען חברה צודקת ושוויונית יותר.

בסדנה הקודמת עוררנו את המודעות ואת הרגישות של התלמידות/ים לעוולות בחברה שלנו. בסדנה זו ננסה לדרבן אותן/ם לפעולה.

בסדנה אחת אי אפשר להכיר את ההיסטוריה העשירה של המאבק הפמיניסטי, ולכן כדאי להפגיש את התלמידות/ים עם סיפור פמיניסטי אחד וממנו לדון בהשלכות של מאבקי הנשים וכן על דרכים שבהן ניתן לפעול.

לפניכן/ם רשימת מאבקים. תוכלו לבחור אחד מהם המתאים לכיתה ומתאים לאוכלוסיית בית הספר ותרבותו. כמו כן תוכלו להיעזר ברשימת מתודות ללמד את הסיפורים הללו. אנחנו ממליצות על יותר מסדנה אחת בנושא זה כדי ללמוד על מאבקי הנשים יותר לעומק. אפשר לבחור מאבק אחד בארץ ומאבק אחד בעולם כדי להמחיש בצורה ברורה יותר מהו שדה הפעולה של המאבק הפמיניסטי.

להלן שני מערכי שיעור מפורטים סביב שלושה מאבקים ספציפיים -

1. מאבק הסופרג'יסטיות - המאבק על זכות הבחירה בארה"ב ובעולם
 2. מאבקה של שירה אוחיון להחייאת שירת הנשים היהודיות ממדינות ערב ולהנצחתה.
 3. בג"ץ אליס מילר – מאבק שהביא לזכותן של נשים להתגייס לקורס טייס ופתח שינויים נוספים ביחס לנשים בצבא.
- אם אתן/ם רוצות/ים להביא סיפור מאבק נשים אחר אתן/ם מוזמנות/ים לעיין ברשימת המאבקים המוצעת בנספח א' ולהשתמש באחת המתודות ברשימה המפורטת כאן –

- משחקי תפקידים - נחלק לכל תלמיד/ה דמות מתוך סיפור המאבק (דמות קיימת או מומצאת) ונבקש מהתלמידים לנהל דיון על דילמה מסוימת שעומדת במרכז המאבק. גם המורה יכולה לשחק דמות כדי להעשיר את הדיון במידת הצורך. חשוב שיהיו הרבה דמויות כדי לשקף כמה שיותר זוויות של הסתכלות על הדילמה.
- ריאיון - המחזת ריאיון דמיוני עם אחת הדמויות במאבק – תלמיד/ה מראיינת את המורה. דרך הריאיון ניתן להעמיק לזוויות אישיות ומורכבות יותר של הסיפור. אפשרות אחרת לריאיון - המורה היא דמות מרכזית בסיפור וכל התלמידים/ות מראיינים אותה.
- סוף קטוע לסיפור - נספר לתלמידות/ים את סיפור המאבק, אבל לא נספר איך הוא מסתיים ומה הם הישגיו. נחלק את הכיתה לקבוצות קטנות/זוגות ונבקש מהם להמציא סוף לסיפור המאבק.
- מצגת - לספר את סיפור המאבק לתלמידות/ים באמצעות מצגת שיש בה תמונות, ציטוטים, קטעי וידאו וכד'.
- חקר באינטרנט - מעקב אחרי המאבק בפייסבוק ובאינטרנט וכתובת יומן מעקב והצגתו מול הכיתה.
- עדות - אם הסיפור שבחרת להביא לכיתה הוא סיפור על מאבק אקטואלי, מומלץ מאוד להזמין נשים שלקחו/לוקחות חלק במאבק שיספרו עליו מזווית אישית ויענו על שאלות של התלמידות/ים.

מאבק הסופרג'יסטיות - על זכות הבחירה בארה"ב

הקדמה למורה:

כיום קשה לנו לדמיין מצב שבו לנשים אין זכות בחירה (למרות שגם היום זה קיים בחלק ממדינות העולם וכן במוסדות וארגונים שונים אפילו במדינת ישראל! [\(כדוגמת זכות הבחירה לנשים במושבים\)](#), אולם בסוף המאה ה-19 התחדדה ההבנה בצורך בשינוי חברתי; הבנה זו היוותה את התשתית לתנועה ההמונית למען [זכות בחירה לנשים](#). שורשי התנועה למען זכות הבחירה לנשים נמצאים בארגונים מוקדמים יותר, כמו התנועות נגד השכרות (Women's Christian Temperance Union) ובעד ביטול [העבדות](#). נשים שהשתתפו בארגונים אלו, כמו [אליזבת קיידי סטנטון](#), [סוזן ב. אנתוני](#) ו**לוסי סטון (Lucy Stone)** היו ממקימות התנועה למען זכות הבחירה. תנועה זו פעלה, משנתה הראשונה, לקדם חוקים המגנים על נשים כמו זכות האישה על [רכושה](#). חברות התנועה היו [לבנות](#), ילידות [ארצות הברית](#) ובנות המעמד הבינוני-גבוה, ופועל יוצא מכך היה סדר עדיפויות שתאם את אורח חייהן. אט-אט הפכה תנועה זו להמונית, ובעידודה של [קארי צ'פמן קאט \(Carrie Chapman Catt\)](#) צירפה גם נשים שאינן לבנות או בנות המעמד הבינוני-גבוה. ארגוני נשים שונים (כמו הנשים הסוציאליסטיות והנשים השחורות) חברו למען המשימה להשגת זכות הבחירה. התנועה למען זכות הבחירה עברה תהפוכות רבות וכללה פעילויות שונות כמו לובינג לחברי [הפרלמנט](#) והפגנות בוטות. למרות כל זאת, להצלחת המאבק על זכות הבחירה תרמה בעיקר השתתפותן ותמיכתן של נשים במאמץ המלחמתי [במלחמת העולם הראשונה](#). 72 שנה לאחר הכנס הפמיניסטי הראשון בו נוסחה הדרישה לשוויון זכויות וזכות בחירה, אושר ב-18 באוגוסט 1920 [התיקון ה-19 לחוקת ארצות הברית](#) המקנה לנשים את הזכות לבחור (אושר [בבית הנבחרים](#) ב-21 במאי ובסנאט ב-4 ביוני 1919).

וגם בקישור הזה בויקיפדיה:

[זכות הבחירה לנשים](#) וכאן: [התיקון ה-19 לחוקת ארה"ב](#)

וגם על סופרג'יסטיות באנגליה סוף המאה ה-19 ותחילת המאה ה-20 [מאבק באנגליה](#)

מהלך השיעור -

את הסיפור של מאבק זה כדאי לספר דרך הסרט "מלאכיות מברזל". אורך הסרט 120 דקות. אך חלקים ממנו קשים מאד לצפייה. יש לצפות בו מראש ולראות עד כמה הוא מתאים לתלמידות/ים הכיתה, ועל אלו חלקים ניתן לוותר מבלי לפגוע בסיפור המסופר בסרט.

תקציר הסרט:

הסרט נפתח בחזרתן של אליס פול (הילארי סוונק) ולוסי ברנס (פרנסס או'קונר) לארה"ב, לפגישה עם מנהיגות ארגון NAWSA (ההתאחדות הלאומית האמריקנית למען זכות בחירה לנשים) במטרה לפעול ביחד עם הארגון אל עבר השוויון הרצוי. עד מהרה, מבינות פול וברנס כי רעיונותיהן קיצוניים מדי עבור הארגון הקיים, במיוחד עבור נשיאת הארגון קארי צ'אפמן קאט (אנג'ליקה יוסטון), אשר נדמה כי היתה מוכנה להתמיד במחאתה המעודנת לעד, ולהמתין בסבלנות- סבלנות רבה מדי. לבסוף, פול וברנס עוזבות את NAWSA ומקימות את ה-NWP (המפלגה הלאומית לנשים), ארגון נשים רדיקאלי הרבה יותר, הנלחם באופן נמרץ למען זכויות נשים. המתח בין NWP ו-NAWSA גובר כאשר נשות NWP מתריסות באמצעות מחאה פומבית, ומפגינות מול הבית הלבן, אף בימי מלחמת העולם הראשונה. מאות נשים נאסרות בשל פעילותן תחת ההאשמה המגוחכת כי "הפריעו לתנועה", ונשלחות למאסר בתנאים מחפירים. גם מנהיגות המאבק, פול וברנס, נאסרות. בכלא הן מנסות למחות על המאסר על לא עוול בכפן ועל היחס המחריד לו הן זוכות, ונענשות; הן פוצחות בשביתת רעב, ומואכלות בכפייה. שמועות על היחס לאסירות דולפות לתקשורת, והסיפורים המזעזעים על דפי העיתון מזכים את הנשים האמיצות בכינוי "מלאכיות בעלות לסת מברזל" (Iron Jawed Angels). הלחץ על הנשיא הולך וגובר, עד שלבסוף משוחררות כל הנשים, כאשר בסופו של דבר פוסק בית המשפט העליון כי מעצרן היה כנגד החוקה. לאחר שחרורן, התיקון ה-19 לחוקה בנוגע לזכות בחירה לנשים מועמד שוב להצבעה בסנאט, והנשים כמובן זכות במלחמתן ארוכת השנים.

ב"מלאכיות מברזל" נשזרים זה בזה סיפוריהן האישיים של נשים אמיצות מכל רחבי הקשת, אשר הקריבו מעצמן לשם הצלחת המאבק; הקרבת משרה מצדן של עובדות במפעל, ניפוץ התא המשפחתי המושלם למראית-עין ע"י אשת פוליטיקאי, ויתורה של אליס פול על זוגיות עם בן וייסמן.

הנחיות לצפייה בסרט:

ניתן לחלק את התלמידים/ות לשתי קבוצות ושכל אחת מהקבוצות תעקוב אחר דמות של גבר/אישה בסרט (לא לפי החלוקה המגדרית של התלמידים/ות בהכרח)

- בחרו את אחת מהדמויות הנשיות בסרט וכתבו מה המניעים שלה ליציאה למאבק? מה הדברים שקשים לה במאבק? מה היא תרויח אם המאבק יצליח?
- בחרו את אחד מהדמויות הגבריות בסרט וכתבו מה עמדתו כלפי המאבק? מהם הדברים שקשים לו במאבק? מה הוא ירוויח אם המאבק יצליח?

סיכום לאחר הצפייה:

חשוב מאוד שהעיבוד יהיה בצמידות לצפייה בסרט כיוון שהוא מכיל גם סצנות קשות לצפייה וכן כדי לבחון מקרוב את הדמויות ואת פועלן במהלך המאבק.

למורה:

למרות שכיום אין כמעט מקומות שבהם אין זכות בחירה לנשים, נושא זה יכול לגעת באחד המקומות האמתיים והרגישים בנפשו של האדם ולחזק את האמונה, כי ביכולתו של הפרט להשפיע על הכלל. במהלך ההתבגרות, עם התפתחותה של ההתמודדות הכנה עם המציאות, רבים לומדים לוותר על חלומם הפרטי לשנות את העולם באיזשהו אופן שנראה נכון וצודק. אט אט מחלחלת התפיסה המיואשת כי בני האדם לא יכולים לשנות דבר מעבר לעולמם הפרטי, ואף זה בקושי רב. אך הנה מגיע הסיפור הזה ומציג באופן כה חי ובוועט קומץ נשים אמיצות שבגפן, באמצעות עוצמה וכוח בלתי נלאים, הביאו לשינוי אדיר בכל קנה מידה. כאשר הכלים היחידים שבהם הן עשו שימוש היו קולן, חוכמתן, ותעצומות נפש חריגות. במאבקן הן עשו את העולם הזה למקום מעט טוב יותר.

חשוב לתת לתלמידות/ים לתאר את מה שהם ראו בסרט ולקיים דיון על ידי השאלות הבאות -

- מה דעתכן/ם על המטרות של מאבק הסופרגייסטיות? האם לדעתכן/ם מטרות אלה מצדיקות מאבק? מדוע?
- מהן הדרכים השונות במאבק למען השגת המטרות?
- איזו דרך במאבק למען הזכויות נראית לכם יעילה יותר? מדוע?
- מה דעתכן/ם על התמודדות השלטונות עם מאבקן של הסופרגייסטיות? מדוע הם נהגו כך ולא אחרת?
- האם, לדעתכן/ם, ההקרבה של הסופרגייסטיות במאבקן הייתה מוצדקת? מדוע? האם אתן/ם הייתם מוכנים להקריב את עצמכן/ם באופן דומה במאבק למען זכויות? מדוע? כיצד?
- האם, לדעתכן/ם, גם כיום יש הצדקה למאבק למען זכויות נשים? אם כן, כיצד ולמען אילו זכויות? נמקו.

חשוב לדעת -

הזכות הדמוקרטית הבסיסית לבחור ולהיבחר הושגה רק לאחר מאבק והתארגנות פוליטית של נשים. זכות הבחירה לנשים בעולם הושגה לאחר מאבק ממושך וקשה, שהחל בשנות השבעים של המאה ה-19. גם בישראל שלפני קום המדינה הייתה האישה נתונה במאבק על זכות יסודית זו, על אף כי כבר ב-

1897 הצהירה ההסתדרות הציונית על שוויון האישה היהודית וזכותה לבחור ולהיבחר לקונגרס הציוני.

שאלת זכותן של נשים לבחור ולהיבחר הועלתה לראשונה ביישוב היהודי בארץ ישראל בכינוס בזיכרון יעקב בשנת 1903. הקבוצות החרדיות התנגדו למתן זכות בחירה לנשים, ואיימו בפרישה. אי לכך נמנעו בהצבעה "המתקדמים", שתמכו עקרונית במתן זכות זו, וכך הושג רוב נגד מתן זכות בחירה לנשים. באסיפה הראשונה, בשנת 1918, התקבלה ביישוב ההחלטה, כי הבחירות לאסיפה המכוננת תהיינה ישירות, שוות, חשאיות, כלליות, בלי הבדל מעמד. בנוגע להבדלי מין הוחלט, שהוועד הזמני ידון עד כמה השעה והתנאים רצויים להוציא דבר זה לפועל. רק ב-1919, באסיפה המכוננת השלישית, הוחלט כי לאישה תהיה זכות בחירה אקטיבית ופסיבית, אולם המאבק לא תם. החרדים בירושלים הקימו תנועת התבדלות, שקראה לאי השתתפות בבחירות לאסיפה המייסדת, כל זמן שלא תבוטלנה זכויות האישה, וההחלטה על מתן זכות בחירה אקטיבית ופסיבית לאישה נגרה עד 1925, בבחירות לאסיפת הנבחרים השנייה. בבחירות אלה השתתפו נשים שהיוו 12 אחוז מכלל הצירים הנבחרים. זכות זו, שהושגה לאחר מאבקים קשים ועקשניים של נשות היישוב, עוררה את התקווה שתיסלל הדרך לשוויון חברתי ופוליטי, ושהשוויון לא יהיה עוד נחלתה הבלעדית של אליטה פוליטית גברית אלא יחול על כולם.

הענקת זכות בחירה לנשים בראשית שנות העשרים של המאה ה-20 העמידה את היישוב בשורה אחת עם הראשונות שבדמוקרטיות המערביות. ארגוני נשים, כמו התאחדות נשים לשיווי זכויות, מועצת הפועלות ואחרים, רשמו לזכותם פעילויות חשובות לקידום מעמד הנשים ביישוב. על מגילת העצמאות חתומות שתי נשים, גולדה מאיר כאחת מנציגות תנועת העבודה ורחל כגן כנציגת מפלגת הנשים.

המגילה עצמה כוללת הצהרה על שוויון ללא הבדל מין כאחת מאבני היסוד של המדינה.

ואולם, למרות האמור לעיל, היו יישובים ומקומות בישראל, גם לאחר קום המדינה שלא אימצו את עקרונות מגילת העצמאות ומנעו מנשים את זכות הבחירה. למשל, בשנת 1995, נאלצו נשים ממושב זבדיאל, להיאבק על זכותן לבחור לוועד המושב.

ניתן לקרוא על כך - בדיון בכנסת בנושא - [הצעה לסדר-היום - זכות הצבעה לנשים במושבים](#)

מאבקה של שירה אוחיון

להחייאת שירת הנשים היהודיות ממדינות ערב ולהנצחתה

למורה:

לרב, יהדות ארצות המזרח, בשונה מיהדות אשכנז, לא ראתה בעיה בשירת נשים, וזמרות יהודיות רבות שרו בפני מלכים וסולטנים. הן היו הנשים הראשונות ששרו בערבית, ופתחו את הדרך לפני זמרות מוסלמיות. בעלייה הגדולה של שנות ה-50, במפגש שבין תרבות יהדות המזרח לתרבות הישראלית-אשכנזית, הותאמו הנורמות של יהדות המזרח לנורמות המקובלות בארץ, וקולה של האישה המזרחית הושקע. שירה אוחיון - בלוגרית וחוקרת עצמאית של נושא נשים יהודיות מארצות ערב (מזרחיות), אשר שרות (כותבות שירה ו/או מוזיקה ושרות בקולן), פועלת בתחום וכותבת רבות על נושא זה. ניתן לקרוא את דבריה באתר [קפה גיברלטר](#), ובבלוג שלה: ["מימונה של נערה מזרחית"](#). היא מעלה חומרים רבים גם לפייסבוק האישי שלה ומאתגרת את השיח הישראלי בנושאים אתניים חברתיים ופמיניסטיים רבים. בסדנה זו נערוך היכרות עם דמותה של שירה ועם המאבק שלה על שירת נשים בקונצרט של התזמורת האנדלוסית, מאבק שטרם הסתיים. מומלץ להכיר לכיתה את הזמרת זוהרה אלפסייה ולאחר מכן לספר על המאבק באמצעות הטקסטים המוצעים להלן. ניתן כמובן לבחור טקסטים נוספים מתוך הקישורים ומתוך הבלוג של שירה אוחיון.

פתיחה - 10 דקות

את הסדנה נפתח בהיכרות עם דמותה של זמרת ששרה בחצר המלך במרוקו, זוהרה אלפסייה, דרך השיר של ארז ביטון:

[שיר זוהרה אלפסייה / ארז ביטון](#)

זוהרה אלפסייה / זמרת החצר אצל מחמד החמישי ברבת במרוקו. / אומרים עליה
שכאשר שרה, / לחמו חילים בסכינים / לפלס דרך בהמון / להגיע אל שולי שמלתה /
לנשק את קצות אצבעותיה / לשים כסף ריאל לאות תודה / זוהרה אלפסייה, / היום,
נתן למצא אותה / באשקלון, בעתיקות ג', / ליד לשכת הסעד, / ריח שגרים של
קפסאות סרדינים על שלחן מתנודד בן שלש רגלים, / שטיחי מלך מרהיבים, מרבבים
על מטת סוכנות, / בחלוק בקר בהו / שעות במראה / בצבעי אפור זולים / וכשהיא
אומרת: / מחמד החמישי אישון עינינו / אינד מבין ברגע הראשון. / לזוהרה אלפסייה
קול צרוד, / לב צלול ועינים שבעות אהבה. / זוהרה אלפסייה.

(מנחה מרוקאית, עקד, 1976)

לדיון:

- תארו את גדולתה של זוהרה אלפסייה במרוקו, לעומת דלותה בישראל: מה אפשר ללמוד מן הפער בין מעמדה מרוקו למעמדה בישראל? מה ניתן ללמוד על ישראל מפער זה?
- מה אפשר ללמוד על מעמדן של נשים במרוקו לעומת מעמדן בישראל?
- מה אפשר ללמוד על היחס ליהודייה במרוקו לעומת היחס למרוקאית בישראל?
- מהו, לדעתכם/ם, הגורם לדלותה של זוהרה אלפסייה בישראל: היותה אישה, או היותה מזרחית? נמקו.

סיכום:

זוהרה היא דוגמה לנשים אחרות מהתרבות הערבית. יהודיות שעלו לארץ מארצות האסלאם, שהיו כוכבת זמר בינלאומיות וקולן נדס בשל זהותן האתנית שהותכה ב"כור ההיתוך" הישראלי. השיר מצליח להעביר באופן חד את הדיסוננס שבין חייה של זוהרה כמשוררת בחצר המלך מול חייה הדלים כאן בארץ.

זוהרה הייתה מוזיקאית מצטיינת, כתבה חלק משיריה בעצמה ואף הלחינה חלק מהם.

מאבק לשירת נשים בישראל 30-25 דקות (טקסטים ודיון)

אולם זוהרה הינה רק דוגמה אחת, מעין אב טיפוס לנשים מזרחיות שרות, תופעה שאינה מוכרת כל כך בישראל. על מנת להביא אותן לקונצרטים מקצועיים וברמה גבוהה כפי שהיו רגילות במדינות מוצאן – מנהלת שירה או חיון מאבק קשה. המאבק הזה הוא מאבק תודעתי: עצם העלאת נושא כזה לתודעה הישראלית ממרתפי השכחה, וכן הכתיבה עליו היא היא המאבק, וגם הדרך להצלחה. מתקיימים קונצרטים מעטים של נשים והם מהווים הצלחה גדולה, אולם כל זאת מתרחש תוך מאבק ולא ניתן לראות בו דבר מובן מאליו.

את המאמר השלם שלה על שירת נשים ניתן לקרוא כאן: [שירת נשים גדולה עולה](#).

להלן קטעים קצרים מתוך המאמרים, קטעים המבטאים תחנות ועקרונות במאבק של שירה או חיון. לאחר כל קטע מובאות נקודות ושאלות לדיון. רצף זה של קטעים מבהיר את הקשיים שעליהם מנסה המאבק לענות ואת הקשיים שבהם נתקלת שירה בדרכה לתקן את המציאות.

שאלות כלליות על הקטעים:

- האם, לדעתכם/ן, זו אכן המציאות הקיימת במדינת ישראל כיום? הביאו דוגמות אקטואליות.
- כיצד, לדעתכם/ן, אפשר לתקן את המציאות המתוארת בקטע? באיזו דרך אפשר לשנות את התודעה הישראלית על הנשים הללו?
- עד כמה, לדעתכם/ן, יש להיאבק על כך? האם זה מאבק חשוב? מדוע?

קטע ראשון:

לטענתה של שירה, לשירת הנשים המזרחיות והיהודיות ערביות בישראל יש קהלים רחבים, כי התרבות שהן מביאות היא תרבות הרוב (יהודים מזרחים וערבים). אבל אין לה תמיכה ממסדית (שירה אוחיון, שירת נשים גדולה עולה)

- מצד מי קיימת האפליה, על פי דבריה של שירה?
- מהן הסיבות לאפליה זו? בעקבות זאת, מהם ממדי המאבק?
- באילו דרכים נראה לכם/ן כעת שיש לפעול כדי לשנות המציאות?

קטע שני:

פסטיבל הפיוט שמתיימר לפנות לכלל קבוצות האוכלוסיה בישראל ולשלב בין מסורות עתיקות ליצירות חדשניות, מקצים לזיוה (פייטנית) מקום שולי בפעילותם הברוכה והענפה ולא נותנים לה את הבמה המלאה שלה היא ראויה. ואפילו ב"קהילות שרות", שאחת ממטרותיה המוצהרות היא פתיחת עולם הפיוט גם בפני נשים, ושאכן עשתה צעד גדול בכיוון זה כשפתחה את קבוצות הלימוד שלה לנשים ואף שילבה נשים פייטניות וזמרות וזיוה ביניהן, בהוראה ולימוד של הפיוט ובמקהלה הייצוגית של "קהילות שרות", עדיין לא ניתן לדבר על שוויון מלא לנשים, או על מודעות מלאה לתהליך ההכחדה שחוו נשים מזרחיות מעולם המוזיקה והפיוט. וגם אם ישנה מודעות לחשיבות הצמחה של דור חדש של פייטניות, כפי שתיאר בפני יוסי אוחנה, מנהל "קהילות שרות", עדיין ישנם לחצים גדולים שמופעלים על הפייטנים מצד הקהילות החרדיות, שמחייבות אותו כדבריו, להלך בין הטיפות בעניין הכנסת הנשים לעולם הפיוט. (שירה אוחיון, שירת נשים גדולה עולה)

- כאן מתארת שירה רובד נוסף של קושי המלווה את המאבק. מהו?
- כיצד ניתן להשתחרר ממנו? מהי הדרך, לדעתכם/ן, לפעולה במישור זה?

קטע שלישי:

בשבוע שעבר זכיתי לחזות במו עיני בהתגשמות נבואתי הקטנה. אחרי לא מעט מלחמות שלי בחומות של דעות קדומות סקסיזם ושמרנות לשמה, זכיתי לראות את דקלה בשעת לילה מאוחרת בקרחת יער בדרך לירושלים בתסרוקת גבוהה בסגנון אום כלת'ום ושמלה קלסית שחורה ארוכה שרה עם תזמורת יהודית-ערבית שלמה, הלא היא התזמורת האנדלוסית החדשה אשקלון בניצוחו של תום כהן. ההתרחשות הזו אירעה במסגרת צילומים לסרטו החדש של שלומי אלקבץ "עדות". השידוך הנפלא הזה התאפשר בין היתר, הודות לפתיחות ולחדשנות שמביא אתו תום כהן, שמייצג גם בביוגרפיה שלו וגם בקריירה המוזיקלית שלו את השילוב המתבקש בין מזרח למערב

(שירה אוחיון, שירת נשים גדולה עולה)

- שירה מגיעה גם להצלחות. וזאת למרות הקשיים הממסדיים, הדתיים והתודעתיים שהיא נתקלת בהם. איך היא התאפשרה?
- מה הדרך שיש עוד לעבור כדי להמשיך ולפרוץ את הדרך לשינוי משמעותי יותר?

קטע רביעי:

ב-14 שנותיה הראשונות של התזמורת האנדלוסית הישראלית** למשל, לא הופיעו נשים בסדרות המנויים שלה. לאחר המשבר שאירע בתזמורת, מאבק העובדים והקמתה של התזמורת האנדלוסית הים-תיכונית אשקלון, לפני כשלוש שנים, הופיעו אתה, בין השאר, הזמרות יסמין לוי, דקלה, זיוה עטר, גלית גיאת, נורית גרון, אתי ביטון, יוליה פלדוביץ, נוואל דבאס ומהטפ דמיר. כאשר הוזמנה הזמרת המרוקאית-היהודייה פרנסואז אטלן להופיע עם התזמורת האנדלוסית של אשדוד, התעוררה בעיר שערורייה מטעמי "קול באשה ערווה". (הארץ 16.5.13 צפי סער)

המאבק של שירה נושא פרי. והיא מגיעה להצלחות שקשה היה לצפות אותן בתחילת הדרך. ובכל זאת נתקלת שירה בהתנגדויות דתיות למאבקה.

- מהן ההצלחות של שירה, לפי הקטע מעיתון "הארץ"?
- מהם הקשיים שעוד נותר לה להתמודד אתם?

דיון וסיכום

- האם חשוב להכיר את הנשים האלה והמאבק שלהן? נמקו.
- כיצד לדעתכם ניתן לחזק את הנשים במאבקן למרות הקשיים שבדרך?
- האם הסיפור של שירה אוחיון יכול להוות תמריץ ליציאה למאבק על חוסר צדק שאתם מכירות/ים? מדוע?
- מה ניתן ללמוד מדרכה של שירה על דרכים של מאבק חברתי?
- באיזו דרך הייתן/ם בוחרות/ים להיאבק על זכויותיכן/ם? עד היכן תגיעו? על מה אתן/ם מסכימות/ים לוותר? מה המחיר שאתן/ם מסכימות/ים לשלם על מאבק כזה?

יש לציין שבתי ספר בדרום הארץ ובמרכזה יכולים ליצור קשר עם שירה ונסות לקיים את הסדנה יחד אתה, לשמוע את הסיפור מפיה.

בג"ץ אליס מילר

עושים תחרות של חצי כיתה מול חצי כיתה : כמה נשים/גברים מנהיגים/ות אתם מכירים?

שואלים : מי מכיר את אליס מילר?

ספרו בעל-פה :

אליס מילר- גדלה בהוד השרון מגיל שש. בשל שאיפתה להיות אסטרונוטית למדה תעופה ואווירונאוטיקה ואף קיבלה רישיון טיס אזרחי. בשל כך, גם הייתה מעוניינת להתקבל לקורס טיס של חיל האוויר, אולם בקשתה נדחתה על הסף משום היותה אישה.

רישמו על הלוח – למה לצה"ל לאפשר לנשים להתגייס לקורס טייס? ומצד שני, למה לצה"ל לא לאפשר לנשים להתגייס לקורס טיס?

חלקו את הכיתה לסנגוריה/קטגוריה וערכו משפט לצה"ל. האם לאפשר או לא לאפשר לנשים להתגייס לקורס טיס.

אחרי המשפט המשך הסיפור של אליס מילר

בשנת 1994, כשהייתה סטודנטית לאווירונאוטיקה בטכניון במסגרת העתודה האקדמית, עתרה לבג"ץ נגד משרד הביטחון ונגד צה"ל בעניין אי קבלתה למיונים לקורס טיס. עתירתה של מילר נתקבלה על ידי בג"ץ, אולם היא עצמה לא עברה את שלב המיונים ולא התקבלה לקורס הטיס בשל "עודף מוטיבציה". הצלחת המאבק שלה פתח תפקידים בצהל לנשים. אולם עדיין לא כל התפקידים פתוחים בפניהן. בשנת 2000 תוקן חוק שירות ביטחון ואיפשר לנשים להתנדב למקצועות לחימה.

פסיקת בג"ץ- [קובץ](#)

נצפה [בכתבה על אליס מילר](#)

נכתוב על הלוח את המושג : "תקרת זכוכית".

למה הכוונה?

כיצד הבג"ץ של אליס מילר פרץ את תקרת הזכוכית לנשים?

רשימת מאבקי נשים מהארץ ומהעולם שניתן לבחור מתוכה סיפור חלופי, או כתוספת לסיפורים המוצעים קודם

סופי שול - סופי שול ואחיה הנס הקימו ב-1942 קבוצת התנגדות לנאציזם בגרמניה. היא נידונה למוות והוצאה להורג. הפעילות שלהם התרכזת בהפצת רעיונות וביקורת על המשטר הנאצי. ה"וורד הלבן" פעלו בעיקר בהפצת עלונים שהם שיכפלו באופן ידני ובו ניסו ליצור התנגדות למשטר ולפעולותיו במהלך מלחמתה עולם השנייה. סופי גילתה אומץ רב במהלך החקירות בידי הגסטפו ולבסוף הוצאה להורג. [על סופי שול ועל ה"וורד הלבן"](#) בויקיפדיה.

ויקי כנפו - גרושה ואם לשלושה ילדים הייתה מנהיגת מאבק האימהות במשפחות החד-הוריות בשנת 2003 נגד מה שנקרא בפיהן "הגזרות הכלכליות", כלומר, קיצוץ הקצבאות שיזם שר האוצר דאז, בנימין נתניהו, כחלק ממהלך כולל להפחתת ההוצאה הממשלתית בתחומי סעד ורווחה, בפרט בכל הנוגע להבטחת הכנסה של מגזרים חלשים, דוגמת האימהות החד-הוריות. (מתוך ויקיפדיה).

ב-2 ביולי 2003 יצאה כנפו בהליכה, כמחאה, מביתה שבמצפה רמון למשרד האוצר שבירושלים. את הדרך לירושלים עשתה כשהיא אוחזת בדגל ישראל. לאחר מסע של 205 קילומטרים שארך שבוע ושמהלכו הצטרפו אליה אימהות ממשפחות חד-הוריות נוספות, הצטרפה למאהל מחאה של אימהות חד-הוריות באזור משרדי הממשלה בירושלים, ובכך העניקה למאהל זה פרסום ארצי. [על המאבק שלה ועל השראתה למאבקים חברתיים נוספים](#): [ויקיפדיה](#) ובעין השביעית - המאמר כולל מאבק ביקורתי [מאמר](#)

מחאת העגלות - בניגוד למאבקים היסטוריים את שלבי התהוותו של המאבק הזה של נשים למען נשים ניתן לראות ברשתות החברתיות באינטרנט. המאבק החל בתל אביב אבל התפרסם על פני מקומות רבים שפתחו גם הם במאבק. זאת ניתן לראות בקישורים שלהלן:

[רחובות](#)

[יהוד](#)

[כתבה](#) בדה-מרקר תוך כדי המחאה לפני "צעדת המיליון".

תא עיתונאיות - מאבק של נשות תקשורת בהטרדות מיניות, הנושא עלה עם פרסום החקירה נגד עמנואל רוזן.

[מאמרים תא העיתונאיות - העין השביעית](#)

רוזה פארקס וטניה רוזנבליט: אפרו-אמריקנית שנלחמה נגד הדרת נשים ואפרו-אמריקנים באוטובוסים בארה"ב. רוזה פרקס נתבקשה לפנות את כיסאה לאדם לבן ונעצרה בשל כך. זה הוביל לחרם על האוטובוסים במונטגומרי ובעקבות מאבק זה הופסקה מדיניות הפרדה הגזעית באוטובוסים. על כך בויקיפדיה- [רוזה פרקס](#), [סרטון](#)

טניה רוזנבליט, לעומתה, נסעה באוטובוס מאשדוד לתל אביב קו "כשר" שבו אולצה נגד רצונה לשבת בחלק האחורי של האוטובוס. המעשה שלה גרר גל גדול נגד הדרת נשים באוטובוסים ואף בג"ץ שהוגש בנושא קווי המהדרין שבהם ישנה חלוקה בין מקומות הישיבה של הגברים (קדימה) ובין מקומות הישיבה של הנשים (מאחור). בד"כ חרדים עושים שימוש בקווים אלה, ולא נרשמות כל התנגדויות להסדר הקיים, אולם המעשה של טניה רוזנבליט הפר את השקט בתוך החברה החרדית וגם בה גרם לשיח חדשני בנושא זה.

המעשה של טניה בוקר באופן קשה כפרובוקציה, שלא נעשה באופן תמים, אלא לעיני התקשורת. כתבות בנושא:

["ב"הארץ"](#)

["ב"מאקו"](#)

[בסלונה](#) - מאמר שיכול לשפוך אור ולתת נקודות מעניינות לדיון בנושא ובקשר בין שני המאבקים והדמויות - אילו מאבקים צודקים? מה נכון וכיצד נכון לשנות מצב קיים בחברה סגורה? מה המחיר שהחברה צריכה לשלם בעבור אותם שינויים המוצעים לה או שהיא נדחקת אליהם ללא רצון? ומה הדרך להניע שינויים - מתוך החברה או מחוצה לה?

המאבק בתרבות האונס בקולג'ים -

[נאום קצר של קולגיסטית שנאנסה ומנסה לפעול לשנות את התרבות הזו ונאום סגן הנשיא לאחר מכן.](#)

["זה עלינו" – תקיפות מיניות](#) (באנגלית)

[סרטון של ידועניות/ים נגד תרבות האלימות המינית](#). (באנגלית)

אלה העקרונות:

- להכיר כי יחסי מין שאינם בהסכמה הם תקיפה מינית
- לזהות מצבים שבהם עלולה להתרחש תקיפה מינית
- להתערב במצבים שבהם הסכמה לא יכולה להיות נתון
- ליצור סביבה שבה תקיפה מינית היא בלתי מתקבלת על הדעת

אלימות מגדרית

שיעור 7

מטרות:

1. הכרת אופנים שונים של אלימות נגד נשים
2. בירור המניעים לאלימות כלפי נשים לסוגיה
3. גיבוש עמדה על תופעת האלימות בכלל וכלפי נשים בפרט

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים יזהו ביטויים של אלימות כלפי נשים, וינמקו את קביעתן/ם.
2. התלמידות/ים יציגו סיבות לאלימות נגד נשים ויחוו את דעתן/ם
3. התלמידות/ים יביעו עמדה על תופעת האלימות נגד נשים
4. התלמידות/ים יעצבו כרזה הקוראת להפסקת האלימות נגד נשים

מהלך

1. נקריין/נשמיע את השיר [אישה חדשה - ירדנה ארזי](#).
שאל: על מה השיר מדבר? מה החוויה של האישה המתוארת בשיר?
2. מהי אלימות נגד נשים - **נשרטט** שמש אסוציאציות על הלוח ו**נבקש** מהתלמידות/ים לתת דוגמות לאלימות נגד נשים.
3. **נתלה** על הלוח או נקריין את המודעה בנספח א', ונשאל - מדוע לדעתכן/ם הוחלט לקיים יום לציון המאבק באלימות כלפי נשים? למה לא יום נגד אלימות בכלל? האם רק נשים הן נפגעות אלימות? למה לדעתכן/ם מופנית אלימות רבה כלפי נשים?

למורה:

חשוב לערוך דיון מעמיק שידגיש כי אלימות כלפי כל אדם היא דבר רע, לא מכבד, פוגעני והורס, הן את הפרט והן את החברה. הסיבה בגינה החליטו לציון יום כנגד אלימות כלפי נשים, היא שרוב האלימות המופנית ביום יום, שלא במסגרת מלחמה, היא כלפי נשים. היא חוצה את כל שכבות האוכלוסייה והמדינות. היא מבוססת על תפיסה שהאישה היא נחותה וחלשה ובנויה על לגיטימציה חברתית שהגברים הם עליונים, כמו גם על תפקידים חברתיים חזקים ומכוננים.

על יום המאבק הבין-לאומי למניעת אלימות נגד נשים אפשר לקרוא [בקישור זה](#). את השיעור עצמו אין הכרח ללמד בסמיכות לתאריך ה-25.11, היום הבין-לאומי למאבק באלימות נגד נשים.

4. נצפה יחד [בהרצאה של טוני פורטר בTED](#). חשוב שהמורות/ים יצפו בהרצאה טרם הצגתה בכיתה ויבחנו אם ההרצאה מתאימה לכיתה.

נבקש מהתלמידות/ים להתייחס לדבריו של טוני.

- לאילו תחושות גורמת ההרצאה?
- מה דעתכן/ם על "הקופסה הגברית" שעליה הוא מדבר?
- מה תרמה לכן/ם ההרצאה להבנת הסיבות לאלימות המופנית כלפי נשים?

5. **נחלק** את נספח ב' - מעגל הכוח והשליטה (מתוך מצגת ליום המאבק של שפ"י)

נעבור עם התלמידות/ים על כל פרמטר **ונבקש** לתת דוגמות. שאלו :

- האם זו אלימות? מדוע?
- האם אלו דברים שאתן/ם נתקלים בהם לעתים קרובות? מדוע?
- איזו פרספקטיבה זה נותן לנו?
- האם אתן/ם חושבות/ים שנכון לקיים יום מיוחד למאבק באלימות נגד נשים? מדוע?
- האם כאשר אתן/ם נתקלים באלימות נגד ילדות/נערות/נשים אתן/ם מתערבים/ות? כיצד? כיצד ניתן להקטין את ממדי התופעה של האלימות נגד נשים?

פעילות חלופית או פעילות נוספת לדיונים בסעיף 3 – 4 :

נקיים למידה שיתופית מתוקשבת. אפשר לתת את המשימה כעבודת בית ("כיתה הפוכה") ולקיים בעקבות המשימה דיון בכיתה, או שניתן לקיים את הפעילות המתוקשבת בכיתה (אם יש תנאים טכניים לכך) ולהמשיך בדיון בכיתה.

על המורה לפתוח דף באתר tricolor (ראו [מדריך לפתיחת דף ולניהולו](#)), ולפתיחת דף בדומה לדף [שבדוגמה הזאת](#). יש לזכור לשתף את תלמידי הכיתה בקישור, כדי שיוכלו לעבוד בו. **לסיכום:** מומלץ להכין עם הכיתה בקבוצות קטנות כרזות ובהן נתונים על התופעה, עמדת התלמידות/ים ולמי אפשר לפנות במקרה של זיהוי אלימות, ולתלות במסדרונות בית הספר.

לסיכום:

הכינו כרזה הקוראת להפסקת האלימות כנגד נשים. אפשר לעצב כרזה דיגטלית (ראו [בקישור זה](#)) כלי להכנת כרזה דיגטלית ו/או [בקישור זה](#)). או כרזה ידנית. הציגו את הכרזה בכיתה והסבירו את מרכיביה. הסבירו מדוע אתם חושבים שהכרזה שלכם יכולה לשכנע את הציבור. ראו נספח ג' – המלצות להכנת כרזה.

לאחר עוד שנה רצופת אלימות כלפי נשים, אנחנו קוראות:

עד כאן! די לאלימות נגד נשים!

בואו למחות בקול נגד התופעה
 בואו לצעוד איתנו לעצרת
ביום חמישי, 25 בנובמבר, ב-18:30
מצעד לציון היום הבין-לאומי
למאבק באלימות נגד נשים

נתאסף בכיכר רבין ונצעד לאורך אבן גבירול, שד' שאול המלך
 עד רחבת מוזאון תל-אביב.
בשעה 19:45 עצרת סיום, ברחבת מוזאון תל-אביב
במעמד רון חולדאי, ראש עיריית תל-אביב-יפו
בהשתתפות רונה קינן ובהנחיית קרן נויבך

1202 קו סיוע

עיד ללא הפסקה

נספח ג': איך לעצב כרזה

כרזה ("פוסטר") היא כל דימוי חזותי המיועד להצגה לראווה. לרוב הכרזה מודפסת על נייר גדול והיא תלויה על קיר או על משטח דומה.

כרזות יכולות לשמש כלי לפרסום (למשל, פרסום סרטים חדשים), כלי להעברת מסרים (למשל, בהפגנות) ואמצעי לביטוי אמנותי (למשל, כרזות ליום העצמאות).

מטרת הכרזה היא להעביר מסר לציבור.

הכרזה מורכבת משני חלקים עיקריים:

- מסר מילולי (טקסט) – מורכב בדרך כלל מכותרת ומסיסמה. לפעמים הסיסמה היא הכותרת. סיסמה היא משפט קצר וקליט המביע את המסר בשפה פשוטה וברורה.
- מסר חזותי – ציורים, תמונות או איורים התומכים במסר המילולי.

עקרונות ליצירת כרזה טובה ונכונה

- **מסר:** תחילה יש להגדיר מהו המסר שאותו רוצים להעביר ולאיזה קהל יעד הוא פונה. על המסר להיות חד וברור כך שהקהל יבין ויפנים אותו כבר בהסתכלות ראשונה. הסיסמה אמורה להעביר את המסר בצורה קלה וקליטה. חשוב שהמסר יובן וכן חשוב שהוא יישאר בזיכרון של הקהל הנחשף אליו. סיסמאות קליטות אפשר ליצור על ידי: שימוש בחרוזים, שימוש בשורה משיר ידוע, שימוש בטקסט ידוע, שימוש בהומור, שימוש בכפל משמעות (משמעות כפולה). יש להעביר את המסר לא רק בסיסמאות, אלא גם באמצעים חזותיים שונים.
- **בולטות:** על הכרזה להיות בולטת ומושכת את העין. יש להביא בחשבון את אמצעי הפרסום הרבים שאליהם חשוף הציבור, ולכן למצוא דרך להבליט את הכרזה ולהעניק לה יתרון.

אפשר ליצור בולטות על ידי:

- שימוש בתמונה מעניינת או יוצאת דופן, מזוויות שונות, או אף בחלק מתמונה בלבד.
- שילוב "לא הגיוני" של תמונות היוצר אמירה מעניינת.
- שימוש בצבעים לא שגרתיים.
- שימוש בטיפוגרפיה (כיתוב מעוצב) נכונה (גודל, צבע, מיקום וצורה המתאימים לנושא).

נקודות למחשבה בתכנון כרזה

- מיהו קהל היעד שעבורו יוצרים את הכרזה?
- מהי מטרת הכרזה?
- אילו מסרים ותכנים יבואו לידי ביטוי בכרזה?
- מהם אמצעי הביטוי המתאימים ביותר להעברת המסרים האלה?
- כיצד נגרום להשפעה מרבית על קהל היעד, כדי להבטיח העברת מסרים יעילה?

פורנוגרפיה וסחר בבני אדם ובבנות אדם

שיעור 8

מטרות:

1. פיתוח יחס ביקורתי כלפי צפייה בפורנוגרפיה וסחר בבני אדם ובבנות אדם, מתוך תפיסה של כבוד האדם
2. חשיפת הניצול והאלימות הכרוכים בעולם הפורנוגרפיה והסחר בבני האדם, והבעת עמדה על האלימות והניצול הגלומים בה.
3. בירור ההשפעות של צריכת פורנוגרפיה על נערות/ים בגיל צעיר

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים יזהו מרכיבים של ניצול ואלימות בעולם הפורנוגרפיה והסחר בבני אדם ובבנות אדם.
2. התלמידות/ים יביעו עמדה מנומקת על צפייה בפורנוגרפיה וסחר בבני אדם ובבנות אדם.
3. התלמידות/ים יביעו עמדה על ההשפעות של צריכת פורנוגרפיה על נערות/ים בגיל צעיר.

חלופות:

1. התמקדות בתופעה החברתית של סחר בבני אדם למטרות זנות
2. התמקדות בתופעה החברתית של צפייה לגיטימית בפורנוגרפיה

בשתי החלופות מדובר בראייה ביקורתית כלפי תופעת ניצול נשים וגברים באופן המוקצן ביותר – כרכוש וכמטבע העובר לסוחר. תפיסת העולם ההומניסטית אשר שמה את כבוד האדם במרכז מתנגדת לתופעת העבדות והסחר בבני אדם ובבנות אדם, מתוך הנחה שאדם אחד, לא משנה מעמדו או מידת הרכוש שיש לו, לא יכול להיות בעליו של אדם אחר – להגביל את חירותו/ה, את חופש התנועה שלו/ה ואת זכויותיו/ה הבסיסיות.

מציאות חיינו בנויה על סחר חליפין, מגיל צעיר אנו נחשפים לעובדה כי ניתן לקנות דברים בעבור כסף. השימוש בכסף כאמצעי לגיטימי לרכוש כל דבר מביא אותנו למצב שבו קנייה או שימוש באדם אחר נתפסת כלגיטימית בעינינו.

פורנוגרפיה וזנות, מושתתות על הסכמה חברתית שניתן לשלם בעבור מין ולהשתמש באדם אחר בעבור הצרכים שלי. הטענה הליברלית כי "זהו רצונן החופשי" של הנשים אינה רלוונטית במציאות שבה נכיר באופן החשיבה הפסול של מין תמורת כסף.

ואומר על כך, כבוד השופט משאל חשין:

אני משפיל את עיניי בבושה, שכן מכירה וקנייה של אדם, וכמותם השכרה ושכירה של אדם, לשם עיסוק בזנות, הינו במונח מסוים הזניית השפה. ואולם מה נעשה וכלו מילים מן השפה לתיאור מעשי

כיעור כמעשים המתוארים. נדע אפוא, כי המושגים 'מוכר' ו'קונה', אינם אלא מושגים שאולים מעולם אחר. ומתוך ששאלים הם ממסגרות ומתחומי ותחומי חיים אחרים, ממילא משנים הם את פניהם ואין להבינם אלא כמטפורה לתיאור תופעות חיים מכוערות, תופעות חיים שהשפה דלה מכדי לציירן במדויק.

מהלך השיעור:

חלופה – סחר בבני אדם ובבנות אדם למטרות זנות:

1. בקש/י מכל התלמידים/ות לעמוד. קרא/י בקול כל אחד מן המשפטים, כאשר מישהו/ו אינו מסכים/ה עם הנאמר במשפט עליו/ה לשבת:

- נשים וגברים יכולים לשבת בכל מקום אשר ירצו באוטובוס אם הוא פנוי.
- גברים ונשים יכולים להציע נישואין האחד לאחרת ולהיפך.
- נשים יכולות להיות בעלות חשבון בנק.
- אם גבר ואישה נשואים, הגבר יכול להגיד לאשתו מה לעשות.
- מותר לשלם לאישה בעבור יחסי מין.
- אפשר לקנות ולמכור אנשים – נשים וגברים.

2. שאל/י את התלמידים/ות אילו מהמשפטים, לדעתך/ם פסול ואיזה נכון.

התעכב/י על שני המשפטים האחרונים – האם ניתן לשלם כסף בעבור יחסי מין? והאם ניתן לקנות ולמכור אנשים?

הנורמה התרבותית מתירה לנו לרכוש "מין" תמורת כסף, ולהתייחס לנשים ולגברים כאל חפצים. זה המקום לחזור למושג "החפצה" שהשתמשנו בו בשיעורים הראשונים, ולהזכיר לתלמידים/ות מהו יחס מחפץ.

סחר בבני אדם ובבנות אדם למטרות זנות:

'סחורה', 'יבוא', 'יצוא', 'תיווך', 'החלפה', 'משלוח' - הנשים שנסחרו לזנות, אינן עוד בנות אנוש, אלא חפצים תחת קניינו של בעליהן. אפילו הטון הסמנטי בו פונים אליהן, מדמה קטלוג אנושי זול ו'שוק בשר אנושי' רחב היקף אשר ניתן ל'החלפה' בכל עת. עם בואן של הנשים הן מועמדות למכירה פומבית משפילה, שמזכירה לעתים, תקופות אפלות יותר בהיסטוריה האנושית: שוקי עבדים של ימי הביניים והעת העתיקה. בעלי בתי הבושת, הפעילו חדשים לבקרים את כוחם נגד הנשים. השליטה עליהן התבטאה בכל תחום ותחום בחייהן. הן איבדו כל זכות לחירות ולבחירה חופשית. השליטה התבטאה תוך הפעלה של שליטה כלכלית בשעבוד חוב ונטילת דרכונים.

שליטה פיזית ונעילה וחיפה תמידית ושיטתית לאלימות פיזית ופסיכולוגית.

3. מה הופך משהו לפורנוגרפי?

נשרטט על הלוח קו רצף – בצד אחד נכתוב "מיניות מכבדת ושוויונית" ובצד האחר "פורנוגרפיה".

נבקש מהתלמידים/ות לסדר על קו הרצף כרטיסיות ובהן האמירות הבאות:

- נשיקה לוחטת
- בני זוג אוהבים מתמזמזים
- שני אנשים שלא מכירים אחד את השני מתמזמזים
- סצנת סקס בסרט שמתאר מערכת יחסים בין גבר לאישה
- סרט שיש בו רק סצנות סקס
- סקס אלים: סטירות, מכות
- סצנת סקס שאורכת חצי שעה
- 4 גברים בסצנת סקס עם אישה אחת

דיון:

- מה מאפיין פורנו?
- מה הופך פורנו לפורנו ולא לסצנה אירוטית?
- איך הייתם מגדירים פורנוגרפיה?

נתלה הגדרה:

"פורנוגרפיה - ייצוג ויזואלי או אחר של מין באופן מוגזם ושקרי. פורנוגרפיה משתמשת בדימויים שקריים, אלימים ומשפילים ומתייחסת למין מחוץ להקשר של מערכת יחסים בין שני בני אדם."

- **למה אתן/ם מסכימות/ים ולמה אינכן/ם מסכימות/ים?**
- **נכתוב** טבלה על הלוח: איך מוצגות הנשים בסרטי פורנו? איך מוצגים הגברים?
- מה הקשר בין פורנו לבין המציאות?
- איך הגברים והנשים מתייחסים אחד לשנייה בסרט פורנו? יש דיבורים? יש התקרבות? למי יש יותר זכויות? מי מוביל את המגע?
- **מדוע הפסקתי לצפות בפורנו/ רן גבריאלי – טד** (חשוב שהמורה ת/יצפה בהרצאה **טרם הצגתה בכיתה לבחינת התאמתו לכיתה**)

סיכום:

במציאות הרצויה המגע הוא הדדי, מוסכם ונבחר. במציאות המגע הוא דבר שיש בו כבוד. בפורנו או בסחר בנשים למטרות זנות, לא קיים כבוד בין בני האדם. בפורנו נוצר הרושם שבמערכת יחסים בינו לבין המטרה להשתמש בגוף האישה לסיפוק צרכיו של הגבר. במציאות בני האדם אינם אובייקט מיני ויש לכבד אותם, גברים ונשים, את הרצונות ואת הצרכים של כל אחד ואחת. כל מערכת יחסים שבה אנו בוחרים שיהיה מגע, יכולה לכלול בסופו של דבר גם מגע מיני, בתנאי שבן הזוג או בת הזוג יתנו את הסכמתן/ם הברורה למגע, והוא יהיה תמיד הדדי, נעים ומתוך חופש בחירה אמתי.

"פורנוגרפיה - ייצוג ויזואלי או אחר של מין באופן מוגזם ושקרי.

פורנוגרפיה משתמשת בדימויים שקריים, אלימים ומשפילים ומתייחסת למין מחוץ להקשר של מערכת יחסים בין שני בני אדם."

נספח למורה על פורנוגרפיה:

לצערנו, אין היום כמעט התבגרות מינית של בני נוער ללא חשיפה משמעותית כזו או אחרת לעולם הפורנו. בעוד שהבנים יתגלו כצופים אקטיביים ופעילים, הבנות בגיל ההתבגרות יהיו לרוב הקורבנות המועדים של עיוות דמות האישה בסרטים אלו ויושפעו מכך באופן דרמטי בכל הקשור למושגי הבסיס הראשוניים לגבי יחסי מין, דימויי גוף, תפקידה של האישה והעדפותיו של הגבר. סרטי הפורנו למעשה יכשירו מערכות יחסים בגיל הנעורים המבוססות על אלימות מינית, מניפולציות ואפילו אונס.

מאז שהאינטרנט זמין בכל בית ולכל ילד יש טלפון נייד, הפורנוגרפיה נגישה כמעט לכל דורש. כיום המרחב הוירטואלי מוצף בפורנוגרפיה חינם וללא פיקוח, ללא צנזורה או שליטה. החומרים כוללים גם פורנוגרפיה קשה עד אלימה המוגדרת כבלתי חוקית במדינות רבות, והיא הולכת ומקצינה.

אלימות, השפלה, התעללות, כאב, אונס וביטול ערך האדם הם המאפיינים הבולטים של "הפורנו החדש" בגרסת היוטיוב – כל אדם רשאי להעלות לאתר כל סרט שיבחר והצפייה היא ללא תשלום, בירור גיל או פיקוח. נוכח מציאות שכזו נותרים ההורים והמחנכים בבית הספר לרוב חסרי אונים. ניסיונות נושאים להגביל את הילדים והנערים מלשוטט באינטרנט נדונים לרוב לכישלון ובמקום שיש מחסום מיד נמצאת דרך עוקפת.

אנו מבקשים להתמודד עם תופעה זו בעיניים פקוחות. קודם כל להבין את היקפיה והשפעותיה ההרסניות על נפש האדם, ועם זאת לעשות את הפעולה החינוכית לא ממקום של הפחדה, הטלת איסורים מבחוץ ורגשות אשם אלא מתוך הבנה אמתית של התלמידים והתלמידות את עצמם ואת הנזק החמור הנגרם להם. לכל הפחות אנו מבקשים להציב מספר עוגנים שיסייעו לתלמיד/ה להטיל ספק במה שנגלה מן המסך, ולהבין את ההשלכות של הצפייה בפורנוגרפיה על מערכות יחסים בהווה ובעתיד.

חשוב לציין – אין טעם לנסות ולבטל את רגש הסקרנות הטבעי המתחזק בגיל הנעורים כלפי כל מה שקשור במין על צורותיו השונות, אך יש לנסות בכל דרך חינוכית שהיא להתמודד עם התלמידים ועם התלמידות על ההרס שעלול להיווצר כתוצאה מצפייה בסרטים אלו, גם אם הנער או הנערה "מודעים" יותר או פחות לאשליות שבתעשיית המין. רק הבנה פנימית ואמתית של הנער והנערה כי הפורנוגרפיה מזיקה, תוכל לסייע בהתמודדות עם התופעה.

חשוב להתייחס לכל הקולות העולים בכיתה, לקולות המגנים והנגעלים ולקולות המעודדים, ולהתייחס למשמעות הצפייה בסרטים פורנוגרפיים.

נתונים על פורנוגרפיה:

1. סרט פורנוגרפי הוא עסקה כלכלית טהורה שמטרתה להעלות את סף הגירוי של הצופים כדי שיצרכו עוד ועוד סרטים, ויגדילו את רווחיהם של החברות המפיקות אותם. ככל שנרשמות כניסות רבות יותר לאתרים הללו באינטרנט, כך גדלה רווחיותן של החברות.
2. בסרטים הפורנוגרפיים ישנו שימוש ציני בגוף האישה והגבר. מנצלים אותם לצרכים הכלכליים של בעלי העסקים בתחום (עסקני האתרים הפורנוגרפיים). מתייחסים אל הגוף של השחקנים כאל חפץ נטול רגשות שצריך לנוע בהתאם להוראות שהוא מקבל, ועל השחקנים להיראות כאילו הם נהנים. האנשים שמקיימים יחסי מין לפני המצלמה בסרטי הפורנו לא נהנים באמת מהפעילות המינית, לא שוררת אהבה ביניהם. בסרטים הללו לא מציגים תהליך של חיזור והתחשבות ברצונות האחר ובצרכיו, המאפיינים חיי אהבה אמתיים. הדגש הוא על היכולת הביצועית של המשתתפים.
3. בסרטים הפורנוגרפיים נתונה האישה ברוב המקרים בעמדת נחיתות, מוצגת כמופקרת או ככזו שניתן להשתמש בגופה.
4. חלק מן המשתתפים בסרטים אלה עושים זאת בלית ברירה:
 - מסיבות כלכליות, עקב מצוקה כלכלית קשה.
 - מאחר שהם נתונים לסחיטה, כי חתמו על חוזה שלא הבינו את משמעותו כהלכה.
 - עקב סחיטה רגשית שמפעילים על המצולמים.
 - לא תמיד אנשים מסוגלים לחזות מראש את המחיר הקשה שהם עלולים לשלם בשל השיקולים המוטעים שהנחו אותם בקבלת ההחלטות.
5. בסרטים פורנוגרפיים יש ניסיון ליצור אשליה של חוויה מינית חיובית ואותנטית בעיני הצופה. לילדים צעירים, שעדיין לא התנסו במיניות בוגרת, אין יכולת לפרש ולבקר את מה שהם רואים. כך מצטיירת בעבורם המציאות.
6. הסרטים הפורנוגרפיים מעלים את סף הגירוי המיני של הילדים הצעירים אשר צופים בהם, ומעוררים בהם לעתים את הרצון להתנסות באותן חוויות. מאחר שאין להם עדיין יכולת להבין מהי הדדיות והסכמה בקשר זוגי שיש לו גם היבטים מיניים, ויכולת האיפוק שלהם קטנה משל מבוגרים, הם יכולים להפעיל כוח כלפי חבריהם הצעירים, כדי לנסות לממש את הפנטזיות והסקרנות שמתעוררים בהם בעקבות הצפייה בסרטים.
7. כל מה שמופיע בסרטים מעוות ובלתי אמתי. חשוב שהילדים יבינו שבמציאות הדברים נראים אחרת ומתרחשים באופן שונה. חשוב להסביר להם, שכיום יש לאנשי המקצוע יכולת טכנית לשנות את התמונות, להגזים ולהקצין סיטואציות מיניות, וליצור אשליה של אירוע רציף ומתמשך שבבסיסו מורכב מקטעים רבים שחוברו יחד. אברי המין שלהם הופכים לכלי שמתמשים בו ללא הפסקה. במציאות לא ניתן לקיים יחסי מין ללא הפוגה, זה כואב וצורב לאישה, ולגבר אין יכולת לשמר זקפה אחר זקפה ברצף. הזקפות הממושכות והשדיים המוגדלים הם תוצאה של הזרקת הורמונים. כיום ידוע שהאנשים הללו יסבלו בעתיד מבעיות קשות ביכולת שלהם לקיים יחסי מין בשל הזרקת ההורמונים.

עולם העבודה מנקודת ראות מגדרית

שיעור 9

מטרות השיעור:

1. בחירת תפקידים ומקצועות המקובלת בחברה בהסתכלות מגדרית
2. עידוד חשיבה ביקורתית בהתאמה לתפיסת העולם הכוללת של התלמיד/ה
3. הענקת לגיטימציה לשונות ולמגוון מגדרי בבחירת המקצוע של התלמיד/ה
4. הקניית כלים לשבירת סטיגמות בבחירת מגמות, לקראת מעבר לתיכון

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים יביעו עמדה על מקצועות "נשיים" על מקצועות "גבריים".
5. התלמידים יזהו את הקשר בין תפיסת התפקידים "הנשיים" ו"הגבריים" לבין בחירת מגמות הלימוד בבית הספר, ויסבירו קשר זה.

למורה:

בשיעור זה נכיר את עולם העבודה תוך בחינת תפקידי הנשים ותפקידי הגברים בחברה. ננסה לבחון את הסטריאוטיפים המגדריים הקשורים בעולם העבודה ומתחילים כבר במקצועות הלימוד בבית הספר. לפיכך מטרתנו לאפשר שונות בבחירת המקצוע, לעודד את התלמידות/ים להתחבר לנטיות לבם, לכישוריהם, לפוטנציאל שלהם וליכולת הבחירה שלהם ולפתח סובלנות לבחירות של האחר/ת.

פעילויות:

1. **משחק פתיחה:** תחרות בין זוגות לרשום מא'ת' רשימה של מקצועות
2. כל קבוצה **תרשום** על פתקים (גברים פתק בצבע אחד, נשים פתק בצבע אחר) את המקצוע של כל אחד ואחת מבני המשפחה של חברי הקבוצה: הורים, אחות, סבא/סבתא (כותבים רק את המקצוע, ולא מי עובד בו).
3. **נבדוק כל אחת מהרשימות, לפי התבחינים הבאים:**
 - א. האם יש מגוון במקצועות?
 - ב. האם יש מכנה משותף לכל המקצועות שבאותה רשימה?
4. **נבקש מאחת הקבוצות להציג את הממצאים שבידיה, ונבדוק האם התוצאות שהתקבלו בקבוצות האחרות דומות או שונות.**
5. **נשאל:**
 - מדוע זה כך? (אפשר להשתמש במושגים שנלמדו בשיעורים הקודמים: סטריאוטיפים/ייצוג/הבניות חברתיות ועוד)
 - האמנם כל הגברים והנשים בחרו במקצועות "המקובלים" בחברה לנשים ולגברים?

- מהם הדברים שמקשים על נשים לבחור במקצועות מסוימים? מהם הדברים שמקשים על גברים לבחור במקצועות מסוימים?
- מה קובע במה נבחר לעסוק בחיים? (ציפיות / משפחה / השכלה / כסף ועוד...)
- כיצד אפשר לראות את החלוקה הזו כבר במקצועות הלימוד בבית הספר?

6. אפשרות א':

נציג את דף הנתונים (נספח א') ונשאל

- למה זה ככה?
- מה אתן/ם מרגישות/ים ביחס לזה?
- באיזה מקצועות לימוד אתן/ם מדמיינות/ים את עצמכן/ם משתלבות/ים?

7. אפשרות ב':

נבקש מהתלמידים/ות לסקור עתונים וספרי לימוד ולבדוק אילו תמונות של בעלי מקצוע ובעלות מקצוע הם רואים. האם עולה מן העתונים חלוקה מגדרית סטריאוטיפית? נבקש מהתלמידים/ות לחפש באינטרנט תמונות של מקצועות. אילו תמונות עולות בכל מקצוע? לדוגמה: נקליד "נגרות", "טיפול סיעודי", "כבאות" וכדומה.

8. נצפה בסרטון [העבר את זה הלאה](#)

- במה עוסק הסרטון?
- מה אהבתן/ם בסרטון?
- מה נראה לכן/ם אמתי?
- האם משהו בסרטון הכעיס אתכם?
- האם היה בו משהו לא מתקבל על הדעת?
- מהו המסר העיקרי של הסרטון?
- האם הייתן/ם רוצות/ים לדמיין עולם כזה? נמקו.
- מה צריך ללמוד עוד בבית הספר כדי לעסוק בכל אחד מהמקצועות בחלק הצבעוני של הסרטון?
- מי יכול ללמוד מקצועות אלה? מדוע?

9. סיכום:

נשאל כל תלמיד/ה: במה הייתי ממליץ/ה לאחי ולאחותי לעסוק? מה הייתי ממליץ לה ולו לבחור ללמוד כדי להשיג את המטרה? מדוע? עבודה קבוצתית: לנסח מודעת "דרושים" שפונה לנשים ולגברים.

נספח א': תוצאות בחינות בגרות נבחני מקצועות טכנולוגיים 2014 פילוח מגדרי - 5 יחידות לימוד-

<u>אלקטרוניקה ומחשבים-</u>	<u>מערכות בקרת תהליכים</u>
בנים 1739	בנים 367
בנות 903	בנות 161
אחוז הבנות מסך הנבחנים- 34 אחוז	אחוז הבנות מסך הנבחנים- 30 אחוז
<u>אחוז המצטיינות- 58.47</u>	<u>אחוז המצטיינות- 81.37</u>
<u>ביולוגיה</u>	<u>מערכות חשמל</u>
בנים 5367	בנים 842
בנות 9437	בנות 236
אחוז הבנות מסך הנבחנים- 64 אחוז	אחוז הבנות מסך הנבחנים- 22 אחוז
<u>אחוז המצטיינות 46.93</u>	<u>אחוז המצטיינות- 44.49</u>
<u>כימיה</u>	<u>מתמטיקה 5</u>
בנים 2942	בנים 5290
בנות 4964	בנות 4426
אחוז הבנות מסך הנבחנים- 63 אחוז	אחוז הבנות מסך הנבחנים- 46 אחוז
<u>אחוז המצטיינות- 50.3</u>	<u>אחוז המצטיינות 54.59</u>
<u>מדעי המחשב</u>	<u>פיסיקה</u>
בנים 4137	בנים 5362
בנות 1969	בנות 3086
אחוז הבנות מסך הנבחנים- 32 אחוז	אחוז הבנות מסך הנבחנים- 37 אחוז
<u>אחוז המצטיינות- 79.53</u>	<u>אחוז המצטיינות- 52.3</u>
<u>מערכות ביוטכנולוגיה</u>	<u>תכנון ותכנות מערכות</u>
בנים 582	בנים 2375
בנות 942	בנות 1591
אחוז הבנות מסך הנבחנים- 62 אחוז	אחוז הבנות מסך הנבחנים- 40 אחוז
<u>אחוז המצטיינות- 74.63</u>	<u>אחוז המצטיינות- 89.13</u>

מבחינה כמותית קיימת עלייה במספר הנבחנות במקצועות המדעיים, אמנם רק במעט מהמקצועות, כמו כימיה וביולוגיה, מספר הנבחנות גדול ממספר הנבחנים, אך אחוז המצטיינות בכל אחד מהתחומים האחרים מעיד על הצטיינות של הבנות במדעים.

איך אהיה מה שאני רוצה להיות

שיעור 10

מטרות:

1. הענקת לגיטימציה ופתיחות מחשבתית לשונות ולמגוון מגדרי בתחומי עיסוק
2. עידוד לחשיבה ביקורתית בהיבט המגדרי של עולם העבודה
3. הכרה ביכולת הבחירה של כל אחת ואחד להיות מי שהוא/היא רוצה להיות.

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים יביעו עמדה מנומקת על נשים במקצועות ובתפקידים הנחשבים לגבריים ועל גברים במקצועות ותפקידים הנחשבים נשיים.
2. התלמידות/ים יסיקו מסקנות על בחירת מקצוע בחברה המשוחררת מסטריאוטיפים גבריים ונשיים

למורה:

זהו שיעור שני ואחרון בנושא "עולם העבודה וההגשמה האישית". בשיעור הקודם התמקדנו בהתבוננות על הבניות חברתיות בעולם המשחקים ובעולם העבודה. בשיעור זה נהציג בפני התלמידות/ים מודלים מגוונים לחיקוי בעולם העבודה כדי לאפשר שונות ופתיחות וכדי לעודד את התלמידות/ים להתחבר לאני הפנימי שלהם ובאמצעות אלה לפתח סובלנות לאחר/ת.

פעילויות:

1. נזכיר בקצרה את הנושאים מהשיעור הקודם.
2. **נשאל:**
 - האם כל הגברים והנשים מתאימים את עצמם למקצועות "המקובלים" בחברה לנשים ולגברים?
 - אילו מקרים אתן/ם מכירות/ים שאינם עולים בקנה אחד עם הציפיות של החברה?
3. **נחלק** את הכיתה לקבוצות, ובכל קבוצה 4 תלמידות/ים. **ניתן** לכל קבוצה משימה אחת מהמשימות שבהמשך. שימו לב שלקבוצה אחת צריך לארגן מבעוד מועד מחשב נייד כדי לצפות בקטע המצורף. לאחר עשר דקות **נכנס** שוב את הכיתה ו**נבקש** מכל קבוצה לשתף את הכיתה בשאלה: מי הדמות שעליה הם קראו, ומה הם חושבים עליה?

משימה 1:

א. עיינו בכרזה המצורפת ודונו בשאלות הבאות:

1. מדוע משרד החינוך בחר להפיק כרזה כזו ולפרסם אותה בכל בתי הספר בארץ?
2. האם הכרזה חריגה בעיניכם? אם כן, מדוע?
3. מה אנחנו רגילים/ות לראות בתחום המדע? מדוע? עצבו כרזה (דיגיטלית או ידנית) המעודדת השתלבות של נשים במקצועות הנחשבים "גבריים". הציגו את הכרזה שלכם במליאה והסבירו אותה.

מדעניות פורצות דרך בחברה הישראלית

מדינת ישראל
משרד החינוך
המנהל הפרטני
הפיקוח על הוראת מדע וטכנולוגיה | היחידה לשוויון בין המינים

פרופסור שפי (שריררה) מלודר
"כוננה רשתות אריות ספרות ולמוניטין מגדלים ציוניים האלוהיים. כחברת המטה החברתית אני אחראית על מוסדות המחקר והחינוך. אחראית על המוסדות האקדמיים והחינוכיים. אחראית על המוסדות האקדמיים והחינוכיים."

פרופסור סוהר כהן
"אנשים יכולים להתמודד עם המדע-תחומים המחקר המולטידיסציפלינארי. המסר שלי איננו, המאמץ המצויין והחברתי המצויין שתאפשר לנו להשיג את המצוינות הזו."

פרופסור נטלי בלבן
"מחקר מדעי הוא ציוד פתוח. אנו לא מולידים אנו מולידים חשיבה או חזון. חשיבה או חזון הם תוצאה של תהליך יצירה. חשיבה או חזון הם תוצאה של תהליך יצירה. חשיבה או חזון הם תוצאה של תהליך יצירה."

פרופסור מונא מארון
"אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות."

פרופסור רות אדנון
"אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות."

פרופסור מרתל מחלופ
"הסתגלתי לאין צמיחה חזקה בסניף המדע. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות."

פרופסור יונת אלדר
"אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות."

פרופסור קרן בוספייקה
"אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות. אני מרגישה שיש לי חלק מהחברתיות."

המדעניות המוצגות בספר מייצגות עשרות רבות של מדעניות ישראליות מובילות מאקדמיה ומסגרות מחקר. בארץ ובמרחב העולמי פורצות דרך במגוון תחומים מדע וטכנולוגיה.

משימה 2:

לפניכן/ם סיפורו של גבר - גנן בגן: ממש לא לנשים בלבד

הילה יחימוביץ' | mako | פורסם 25/08/11

א'. קראו את הסיפור ודונו בשאלות הבאות:

1. מה הדבר שבגללו כתבו עליו בעתון?
 2. האם הסיפור חריג בעיניכם/ן? אם כן, במה? מדוע?
 3. מהם הדברים שהתרגלנו לראות בתחום?
- ב'. עצבו כרזה (דיגיטלית או ידנית) הקוראת לגברים נוספים לעסוק במקצועות הנחשבים "נשיים". הציגו במליאה את הכרזה שלכם, ובאמצעותה הציגו את הסיפור שקראתם.

משימה 3:

לפניכן סיפורם של שני גברים.א'. צפו בסרטון **לא לנשים בלבד** (מדקה 1:50 עד 3:45) ודונו בשאלות הבאות:

1. מהו הדבר שבגללו כתבו עליו?
 2. האם הסיפור חריג בעיניכם/ן? אם כן, במה? מדוע?
 3. מהם הדברים שהתרגלנו לראות בתחום?
- ב. עצבו כרזה (דיגיטלית או ידנית) הקוראת לגברים נוספים לעסוק במקצועות הנחשבים "נשיים". הציגו במליאה את הכרזה שלכם, ובאמצעותה הציגו את הסיפור שקראתם.

משימה 4:

לפניכם/ן סיפור של רשת נהגות מוניות. מוניות לנשים בלבד

א'. קראו את הכתבה ודונו בשאלות הבאות:

1. מהו הדבר שבגללו כתבו עליו?
 2. האם הסיפור חריג בעיניכם/ן? אם כן, במה? מדוע?
 3. מהם הדברים שהתרגלנו לראות בתחום?
- ב'. עצבו כרזה (דיגיטלית או ידנית) הקוראת לגברים נוספים לעסוק במקצועות הנחשבים "גבריים". הציגו במליאה את הכרזה שלכם, ובאמצעותה הציגו את הסיפור שקראתם.

4. דיון בעקבות המשימות:

- האם יש דוגמות נוספות לסיפורים כאלה?
- למה דוגמות אלה כל כך נדירות?
- מה משותף לכל הגברים והנשים בסיפורים שקראנו?
- מה תציעו למדינה לעשות כדי שמקרים אלה לא יהיו נדירים כל כך? נמקו הצעתכם/ם.
- מה אתם יכולים לעשות, כבר בשלב זה של חייכם, על מנת שמקרים כאלה לא יהיו נדירים כל כך? נמקו דעתכם.

5. חישבו מה החלום שלכם להיות כשתהיו גדולים?

מה עליכם לעשות כדי להגשימו?

אפשר לכתוב את החלום על פתק ולשמור כדי שתוכלו להיזכר בכל פעם מחדש...

פמיניזם

שיעור 11

מטרות:

1. הבניית ידע על המושגים: "פמיניזם" כתנועת מאבק לשוויון מגדרי ו"פטריארכיה" כמבנה וסדר הירארכי של חברה מסורתית
2. גיבוש עמדה על התנועה הפמיניסטית ומטרותיה

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים יסבירו ויגדירו את המושג פמיניזם/פטריארכיה מידע קודם או באופן אינטואיטיבי.
2. התלמידות/ים ישוו את ההגדרות להגדרות מקובלות.
3. התלמידות/ים יבנו "מדד פמיניזם" לבדיקת מעמדה של האישה בחברה נתונה.
4. התלמידים יביעו עמדה על המאבק הפמיניסטי ומטרותיו.

מהלך השיעור:

נשאל: מה זה פמיניזם?

נפזר היגדים (ראו נספח 1)

התלמידות/ים יבחרו שני היגדים שהוא/היא מסכים/ה אתם:

- פמיניזם זה שנשים שולטות על הגברים
- פמיניזם זה למחות על הדיכוי שגברים מפעילים על נשים כבר אלפי שנים
- פמיניזם זה תיאוריה של נשים בכינייות שלא מצליחות להתקדם בזכות עצמן
- פמיניזם זה להיות אישה שמתנהגת בקודים גבריים
- פמיניזם זה כשגברים ונשים מצליחים לדבר באותה השפה
- פמיניזם זה כשיש שוויון זכויות בין נשים לגברים
- פמיניזם זה לשרוף חזיות בהפגנות
- פמיניזם זה כשחצי מהכנסת יהיו נשים, שיש נשים בתפקידי מפתח, מנהלות, נשות עסקים וכו'
- פמיניזם זה כשתנועה של אימהות מצליחה להוציא את צה"ל מלבנון
- פמיניזם זה כשהגברים עושים את עבודות הבית
- פמיניזם זה להגיד שגברים ונשים הם אותו הדבר

נחלק לתלמידים/ות נספח שבו כתובה ההגדרה לפמיניזם (ראו נספח 2).

חשוב לציין שניתן למצוא הגדרות רבות לפמיניזם הקשורות גם להתפתחות ההיסטורית וגם לתפיסות חברתיות שונות. נציג את התפיסה של "בל הוקס", פרופ' אפרו-אמריקאית, הכותבת רבות על מעמד, גזע ומגדר:

ההגדרה לפמיניזם, על פי בל הוקס, כפי שמופיעה בפתיחה לספרה "פמיניזם לכולם":
"פמיניזם הוא תנועה לסיום הסקסיזם, הניצול הסקסיסטי והדיכוי הסקסיסטי".

מהגדרה זו ניתן להבין שזו איננה תנועה אנטי-גברית... כולנו, נשים וגברים כאחד, חונכנו מיום לידתנו לאמץ את הסקסיזם כדרך של חשיבה ופעולה. כתוצאה מכך נשים יכולות להיות סקסיסטיות ממש כמו גברים... כדי להפסיק את הפטריארכיה (שהיא שם אחר לסקסיזם ממוסד), עלינו להבהיר לעצמנו שכולנו לוקחים חלק בשימור הסקסיזם, ונמשיך להיות שותפים לו עד אשר נשתנה בלב ובנפש, נעזוב את הלך המחשבה והפעולה הסקסיסטי, ונחליף אותו בהלך מחשבה ופעולה פמיניסטי.

למורה:

"פמיניזם" זו תנועה חברתית הרואה בשחרור האישה מפתח לשחרור האדם.

תנועה זו מבקרת את המציאות ההיסטורית של אלפי שנים שבתוכה האישה והנשי נדחק לשוליים, ולכן פועלת למען בניית דימוי חדש של אישה ונשיות ולמען שוויון זכויות לנשים, הן באמצעות חוקים והן ביחסים בתוך מעגלי החברה - משפחה, עבודה, מערכות יחסים, הורות וכו'.

בתנועה זו יש ניסיון להבין את השונות בין נשים לגברים ולבנות מתוכה תמונת עולם שמאפשרת שונות, אך נותנת מקום שווה בהנהגה, בהשפעה ובהובלה.

לאחר שנפרש את המושגים נשאל:

- מה הפמיניזם דורש לשנות?
- מה דעתכם על דרישות אלה?
- האם יש לכם דוגמות לשינויים שחולל הפמיניזם?
- מה דעתכם על שינויים אלה?

כעת נלמד עוד מושג שקשור מאוד לפמיניזם: פטריאכליות.

- מה זה פטריאכליות? איזו מילה לועזית חבויה במושג (Father)?
- האם שמעתם את המושג הזה? מה זה אומר? מה זה אומר על מעמדן של נשים?

נקרא את ההגדרה (ראו נספח 3):

פטריארכיה ("שלטון האב") היא שיטת ארגון חברתי שבה:

- ✓ הסמכויות מרוכזות בידי של גבר.
- ✓ השליטה במוסדות החברתיים נמצאת, ברובה או כולה, בידיהם של גברים, המעבירים את השלטון ביניהם.

משפחה פטריארכלית היא משפחה שבה משטר האב מהווה מרות שחלה על נשים, ילדים ורכוש. שם התואר "פטריארכלי" משמש כיום בחברות מודרניות לתיאורם של מרכיבים שונים במבנה ובמוסדות השלטון שבהם מעמד האישה עדיין נחות.

נכין עם התלמידים/ות את "מדד הפמיניזם" - איך אפשר לדעת אם מקומה של אישה בחברה מסוימת הוא נחות או שווה למקומו של הגבר? מה צריך לבדוק בשביל לענות על השאלה הזו?
 אוספים את הפרמטרים בצד הלוח באופן שיאפשר להוסיף עוד שתי עמודות ליד בהמשך המפגש:
 הפרמטרים שיהיו על הלוח:

שרטטו טבלה על הלוח. רצוי שיהיו בה פרמטרים אלה, שאותם יציעו התלמידות/ים:

לא קיים	קיים במידה מועטה	קיים במידה בינונית	קיים במידה רבה	הפרמטרים ב"מדד הפמיניזם"
				זכות האישה על גופה - אלימות, מניעת הריון...
				הזכות להחזיק ברכוש משל עצמה קניין, חופש פעילות כלכלית
				הזכות לחופש תנועה
				הזכות להיות בכל מצב אישי שתוצאה (רווקה, גרושה וכו')
				הזכות לחופש העיסוק
				זכות להשתכרות שווה
				זכות לחינוך
				זכות הצבעה
				זכות להיבחר
				זכויות משפטיות
				מצב משפחתי
				תחומי עיסוק/עניין
				תפקידים לא רשמיים (בית)

נבקש:

- העריכו את החברה הישראלית, לפי "מדד הפמיניזם" שבנינו.
- הציגו במליאה את תוצאות "מדד הפמיניזם" ודונו בשאלות הבאות:
- אילו זכויות השיג המאבק הפמיניסטי בישראל עד כה?
- האם המאבק הפמיניסטי בישראל נגמר לדעתכם? מדוע?
- מה, לדעתכם/ם צריך לעשות כדי לשפר את מעמד האישה בישראל?
- מה אתם יכולות/ים לעשות, כדי לשפר את מעמד האישה בסביבה שלכם/ם?
- מה דעתכם/ם על המאבק הפמיניסטי ועל מטרותיו?

פמיניזם זה שנשים שולטות על הגברים
פמיניזם זה למחות על הדיכוי שגברים מפעילים על נשים כבר אלפי שנים
פמיניזם זה תיאוריה של נשים חלשות שלא מצליחות להתקדם בזכות עצמן
פמיניזם זה להיות אישה שמתנהגת בקודים גבריים
פמיניזם זה כשגברים ונשים מצליחים לדבר באותה השפה
פמיניזם זה כשיש שוויון זכויות בין נשים לגברים
פמיניזם זה לשרוף חזיות בהפגנות
פמיניזם זה כשמחצית מחברי הכנסת יהיו נשים, שיש נשים בתפקידי מפתח, מנהלות, נשות עסקים וכו'
פמיניזם זה כשהגברים עושים את עבודות הבית
פמיניזם זה להגיד שגברים ונשים הם אותו הדבר

"פמיניזם היא תנועה לסיום הסקסיזם, הניצול הסקסיסטי והדיכוי הסקסיסטי"

מתוך: בל הוקס, בספרה "פמיניזם לכולם"

מהגדרה זו ניתן להבין שזו איננה תנועה אנטי-גברית... כולנו, נשים וגברים כאחד, חונכנו מיום לידתנו לאמץ את הסקסיזם כדרך של חשיבה ופעולה. כתוצאה מכך, נשים יכולות להיות סקסיסטיות ממש כמו גברים... כדי להפסיק את הפטריארכיה (שהיא שם אחר לסקסיזם ממוסד), עלינו להבהיר לעצמנו שכולנו לוקחים חלק בשימור הסקסיזם, ונמשיך להיות שותפים לו עד אשר נשתנה בלב ובנפש, נעזוב את הלך המחשבה והפעולה הסקסיסטי, ונחליף אותו בהלך מחשבה ופעולה פמיניסטי.

פטריארכיה ("שלטון האב") היא שיטת ארגון חברתי שבה:

- הסמכויות מרוכזות בידי של גבר.
 - השליטה במוסדות החברתיים נמצאת, ברובה או כולה, בידיהם של גברים, המעבירים את השלטון ביניהם.
- משפחה פטריארכלית היא משפחה שבה משטר האב מהווה מרות שחלה על נשים, ילדים ורכוש.
- שם התואר "פטריארכלי" משמש כיום בחברות מודרניות לתיאורם של מרכיבים שונים במבנה ובמוסדות השלטון שבהם מעמד האשה עדיין נחות.

נספח 4: "מדד הפמיניזם"

לא קיים	קיים במידה מועטה	קיים במידה בינונית	קיים במידה רבה	הפרמטרים ב"מדד הפמיניזם"
				זכות האישה על גופה- אלימות, מניעת הריון...
				הזכות להחזיק ברכוש משל עצמה קניין, חופש פעילות כלכלית
				הזכות לחופש תנועה
				הזכות להיות בכל מצב אישי שתרצה (רווקה, גרושה וכו')
				הזכות לחופש העיסוק
				זכות להשתכרות שווה
				זכות לחינוך
				זכות הצבעה
				זכות להיבחר
				זכויות משפטיות
				מצב משפחתי
				תחומי עיסוק/עניין
				תפקידים לא רשמיים (בית)

העשרה למורה - המאבק לזכויות הנשים: היסטוריה ועובדות

מרי וולסטון, אישה אנגליה, בת לאב שיכור ואלים, הקימה בית ספר לנערות בלונדון, ותבעה לראשונה חינוך, השכלה ועבודה שווה לנשים ולגברים. בשנת 1792 כתבה את הספר "הגנה על זכויות הנשים". בספר העלתה את טענתה כי נשים נולדות שוות, אבל מחונכות להיות חלשות, קלות דעת וצייטניות. בשל חוסר יכולתן להתנגד לדרישה הגברית – הן עסוקות בפיתוח הצד השטחי שלהן – דהיינו – המראה החיצוני שלהן.

ה"גל הראשון"

מאמצע המאה ה-19, ועד שנות העשרים של ה-20 "הגל הראשון" של המאבק הפמיניסטי. בתקופה זו התחוללו מאבקים מרים וקשים על זכויות נשים, אשר שינו את מצבן של הנשים מאז ועד היום. במוקד היה המאבק למען זכות הבחירה לנשים. אבל באותה עת התנהלו מאבקים נוספים.

בשנת 1848 פורסם המניפסט (גילוי הדעת) הראשון של תנועת הנשים בארצות-הברית, ובו תביעה להכיר בכמה זכויות של האישה הנשואה:

הזכות להחזיק ברכוש משל עצמה

הזכות לחופש תנועה

הזכות להגנה מפני אלימות בעלה

הזכות לגירושין

הזכות לחופש פעילות כלכלית

הזכות לחופש לעסוק במקצועות חופשיים (שהיו סגורים בפניהן, כמו רפואה ועריכת דין)

מתן חינוך שווה לבנות

זכות הצבעה

מאבק נוסף, שהחל בסוף המאה ה-19 בארה"ב ונמשך עד ימינו, הוא המאבק על זכות השליטה של האישה בגופה, ובין היתר הזכות להשתמש באמצעי מניעה ולבצע הפלות. המאבק יצא נגד תפיסות מסורתיות שלפיהן האישה היא כלי רבייה, וכל נושא המין והתשוקה הוא נושא גברי בלבד. כמו כן החלו לעלות לתודעה הציבורית הבעיות הקשות של אלימות של גברים נגד נשים. התגובות נגד הנשים שנשאו את דגל המאבק היו קשות ואף אלימות. בשנת 1885 נוסדה בשיקגו הלשכה להגנת נשים וילדים שנתנה מטרייה של הגנה וטיפול לנשים וילדים שעברו תקיפות מיניות ואחרות.

זכות הצבעה לנשים

עד למלחמת האזרחים עסקו נשות אמריקה במאבק לפתיחת שערי מוסדות החינוך לנשים ובמאבק למען הזכות לרכוש לנשים נשואות. עם סיום מלחמת האזרחים, בשנת 1865, החריפו הנשים את המאבק.

בשנים הראשונות חששו הנשים לדרוש בתוקף את זכות הבחירה כי הדרישה נראתה להן מוגזמת. עשרים שנה לאחר מכן היה ברור שהדרישה לגיטימית.

בשנת 1888 קמה "התנועה הארצית האמריקנית למתן זכות הצבעה לנשים". והמאבק לזכות הבחירה – רק החריף.

בשנת 1920, לאחר מאבק של שבעים שנה, הוענקה בארצות הברית זכות בחירה לכל אזרח, גבר ואישה. כך תם בהצלחה פרק חשוב וממושך במאבק של הנשים למימוש זכויותיהן.

הגל השני של הפמיניזם – הצלחות ושינויים

בשנת 1966 הוקמה בארה"ב הוועדה לשוויון זכויות בתעסוקה. בשנה הראשונה הוגשו אליה 1,600 תלונות, ואולם לא היו לה כלים לטפל, להעניש, לתבוע או לפתור ולו תלונה אחת. אבל לאורך שנות ה-70, התחילו להצטבר הצלחות בתחום השוויון בתעסוקה:

- דיילות אוויר זכו בתביעה נגד פיטורין בהגיען לגיל 35 או במקרה של נישואין.
- חברת הטלפונים הוכרחה להעסיק גברים כמרכזנים ונשים כטכנאיות.
- איגודים במקצועות כמו שרברבות ונגרות – נפתחו לנשים.
- הנשים החלו לזכות במשפטים על אפליה בקבלה לעבודה, בקידום ובפיטורין.
- גלוריה סטיינס ייסדה מפלגת נשים ארצית, וב-1974 נבחרה אישה ראשונה למושל מדינה.
- 400 מרכזים לנפגעות תקיפה מינית, ו-250 מקלטים לנשים מוכות נפתחו ברחבי ארה"ב.
- רבנית ראשונה קיבלה הסמכה בתנועה הרפורמית.
- נפתחו מאות תכניות ללימודי נשים באקדמיה.
- האקדמיות הצבאיות פתחו שעריהן לנשים ב-1976.
- מדינת נברסקה הכירה באונס בתוך נישואין כפשע.

המאבקים הפמיניסטיים נחלו הצלחות, אך גם נסיגות. הגל הראשון של הפמיניזם, שנמשך 70 שנה, הסתיים בהישג בשנת 1920, כאשר הנשים קיבלו זכות בחירה לבית הנבחרים. לאחר מכן, במשך כ-50 שנה, מסיום מלחמת העולם הראשונה ועד לסוף מלחמת העולם השנייה הפמיניזם נכנס לתרדמה עמוקה. אמנם בשנים אלו פעלו מספר נשות מופת, כמו הטייסת אמיליה ארהרט או האישה הראשונה, אלינור רוזוולט, וכן הגיעו להישגים, כגון העברת חוק שכר שווה בעבור עבודה שווה ב-1963. אבל התרדמה, נמשכה עד להתפרצות הגל השני של הפמיניזם, בשנות ה-70 של המאה ה-20. הוא החל בשנת 1966 ונמשך עד לשנת 1979 בארה"ב ובאירופה.

החברה הישראלית - מדד פמיניסטי

שיעור 12

מטרות:

1. פיתוח מודעות לפערים החברתיים בין גברים לנשים בחברה הישראלית (פערי שכר, ייצוג פוליטי, מעמד-סטטוס, ייצוג הוגן בתרבות, בחינוך ובמקצועות שונים)
2. גיבוש עמדה ביקורתית ביחס למצב בחברה הישראלית
3. הבנה כי הפערים המגדריים המונצחים בחברה שלנו אינם גזירת גורל, ולכן אפשר לשנותם

עזרים:

שאלות וכרטיסיות מידע בתחומים שונים (ראו נספח 1)

מהלך הסדנה:

חלק א' -

1. **נאמר** לקבוצה - היום נבחן לעומק כיצד נראית החברה הישראלית בראי המגדר והמאבקים הפמיניסטים, נעשה זו באמצעות למידה ופיתוח של המדד הפמיניסטי.
חלקו לתלמידות/ים שוב טבלה ריקה של "מדד הפמיניזם" (ראו נספח 2) והזכירו להן/ם את הערכה הראשונית שלהן/ם על החברה הישראלית במדד הפמיניזם.
אמרו שהיום ננסה לבדוק את מדד הפמיניזם בחברה בה אנו חיים על בסיס נתונים אמפיריים ולא רק על "תחושות".
2. **נחלק** את הקבוצה ל-7 קבוצות. נבקש מכל קבוצה ללמוד על התחום שהיא קיבלה (נספח 1) ולהסיק מתוכו איזה "ציון" מ-1-10 היו נותנים (כאשר 1 הוא אי-שוויון ו-10 הוא שוויון. נספח 2) כל קבוצה תצטרך להדגים או לנמק את הציון שנתנה.

למורה:

בקישור זה סרטון מעניין ותמציתי שמשקף את ההבניה החברתית המגדרית ואת עתידן של נשים במערכת המקצועית. את הסרטון הכינה אביה זוהר בלימודי הגמר שלה בבצלאל.

נתכנס כל הכיתה ונחשב יחד את המדד הפמיניסטי.

למורה :

מעמדה של האישה היום, גם מה שנראה לנו טבעי ופשוט, הוא פרי של מאבק ארוך שנים וקשה. כל זכות כזו גם אם היא נראית לנו מובנת מאליה, נקנתה ביזע ובדמעות ופעמים גם בדם. זכויותיה של האישה לא נחשבו "טבעיות" כזכויותיו של הגבר, והיה צורך שנשים אמיצות ומיוחדות יעזו לדרוש את זכויותיהן. לא אחת הן שילמו על כך מחירים אישיים כבדים מאוד.

דיון וסיכום :

- מה אתן/ם חושבות/ים על החברה הישראלית בעקבות המדד הפמיניסטי?
- האם לדעתכם/ן החברה כזו ואין ברירה אחרת או שמדובר בתרבות מכוונת? מדוע?
- מה ניתן לעשות כדי לשנות את המצב?
- מה אתן/ם יכולות/ים לעשות כדי לשנות את המצב, לפחות בסביבה הקרובה?

למורה :

שאלות הסיכום היא שאלה גדולה שהיכולת לענות אליה מתפתחת בתהליך עיצוב החשיבה הביקורתית של התלמידות/ים. חשוב לנו לשאול את השאלות האלה כדי להתחיל לחשוף את יחסי הכוחות הפועלים במאבק על עיצוב אופיה של החברה הישראלית. בשאלות אלו יש משום הטלת ספק על החיים החברתיים-תרבותיים, וממנו עולה השאלה האם הם גזירת גורל. אחת המטרות היא חיזוק האמונה שניתן לשנות עוולות חברתיים וצריך להיאבק למען צדק חברתי.

פוליטיקה

מידע	שאלות
<p>גולדה מאיר -הייתה ראשת הממשלה הרביעית של מדינת ישראל והיא היחידה שכינה בתפקיד זה. כראשת הממשלה, הנהיגה את מדינת ישראל בתקופת מלחמת ההתשה אחרי מלחמת ששת הימים ובמלחמת יום הכיפורים. העבירה את "חוק עבודת הנוער" - חוק שבא להסדיר את זכויותיהם של נערות ונערים עובדים הרחיבו ידיעותיכם/ בויקיפדיה</p>	<p>האם הייתה במדינת ישראל ראשת ממשלה? אם כן מה שמה? שאלת בונוס- איזה חוק מפורסם היא קידמה כשרת העבודה?</p>
<p>4 שרות, 18% מהחברים הממשלה (המספר הכי גבוה עד כה) בכל ממשלות ישראל. לשם ההשוואה בנורבגיה ובשוודיה אחוז הנשים בפרלמנט עולה על 50% (בהתאמה לאחוז הנשים באוכלוסיה בכלל ואף למעלה ממנו). עוד חשוב לציין שארבעתן ממוצא אשכנזי.</p>	<p>בממשלה הנוכחית ישנם 25 שרים ושרות סה"כ. כמה מתוכן שרות (נשים)?</p>
<p>בשוויץ: 1971 בישראל: 1949 (בחירות לאסיפה המכוננת, היא הכנסת הראשונה)</p>	<p>באיזה שנה הותרה הצבעה לנשים בבחירות הכלליות בשוויץ ובאיזו שנה היא הותרה בישראל?</p>
<p>רחל עזריה, יו"רית המפלגה, התעקשה שיופיעו על האוטובוסים שלטים בהם מופיעות תמונותיהם של המועמדים מהמפלגה. חברת האוטובוסים (אגד) התנגדה בטענה שאסור לתלות אף תמונה של אישה על האוטובוסים כי זה יפגע בחרדים. רחל הגישה בגץ בנושא והצליחה במאבקה. אגד התחייבה לתלות שלטים של המפלגה עם תמונות נשים ממש רגע לפני הבחירות. ב- ynet. עוד על מפלגת הירושלמים ואופייה הייחודי – באתר "ירושלמים"</p>	<p>מדוע הוסרו בבחירות המקומיות ב- 2008 בירושלים שלטים של מפלגת "הירושלמים" מאוטובוסים בעיר?</p>
<p>6 נשים בלבד – נכון 2014 מכון ון-ליר</p>	<p>כמה נשים מכהנות כראשות מועצות ברשויות מקומיות בישראל? (מתוך 191 מועצות)</p>

קישורים נוספים -

- ייצוג נשים בפוליטיקה בישראל ובעולם - [דוח](#)
- המאבק על הקול הנשי - על זכות ההסטוריה של זכות הצבעה לנשים בישראל - [מאמר דעה](#)
- נשים בוחרות ונבחרות - הרב עוזיאל - [לימוד בתברותא](#)

עולם העבודה

מידע	שאלות
16.5 ש"ח לשעה (גברים יותר מנשים) 2.8 ש"ח (נשים יותר מגברים). הסבר אפשרי לכך הוא שמרבית הנשים הערביות שמצליחות להשתלב בשוק התעסוקה הן בעלות השכלה אקדמית ולכן שכרן לשעה גבוה (יחסית)	מה הפער בשכר השעתי בין גברים ונשים במגזר היהודי? מה הפער מה הפער בשכר השעתי בין גברים ונשים במגזר הערבי?
25.5 ש"ח לשעה	מה הפער בשכר השעתי בין גברים ונשים בעמדות ניהול?
בסלובניה - הפער הוא 2.3 לשעה (בפולין 4.5 ובטורקיה 3.8)	מהי המדינה בה הפער הכי נמוך בשכר בין גברים לנשים?
הפער עומד על 37%. כלומר אישה יהודייה מקבלת 63% משכרו של גבר יהודי. (אישה ערבייה מקבלת 78% משכרו של גבר ערבי כי גברים ערביים מקבלים שכר נמוך יותר בכל מקרה) סיבות אפשריות -	מהו הפער הממוצע באחוזים בין משכורת חודשית של גברים ונשים יהודיים? מה הסיבות האפשריות לפער זה?
<ul style="list-style-type: none"> נשים עובדות פחות מחודש (אבל בכל מקרה מקבלות פחות כסף על כל שעה) נשים עובדות במקצועות הכי פחות מתוגמלים במשק - פקידות, חינוך וטיפול. אפליה על רקע מגדרי - אמונה שגברים עובדים טוב יותר וקשה יותר ושמגיע ל שכר גבוה יותר משל נשים 	מהם 3 משלחי היד הנפוצים ביותר לנשים וגברים בישראל?
נשים - עובדות מזכירות, מטפלות, עובדות חשבונות, עובדות במערכת הבריאות (שאין רופאות) גברים - בנאים ועובדי בניין, נהגים, עובדי מתכת (מסגרות, פחחות וכד'), שוטרים-כבאים-סוהרים	

קישורים נוספים -

- פערי שכר מגדריים בישראל - שוות ערך - [דוח](#); [פייסבוק](#)
- מקצועות הצווארון הורוד - [מאמר](#)
- כלים להתמודדות עם פערי שכר - מצוי ורצוי - [מאמר](#)
- עצמאות כלכלית - [כתבה](#)

העבודות הכי נפוצות לנשים

2010	1950
1 תזונה	1 תזונה
2 פקידה	2 קופאית
3 נציגת מכירות	3 לורה
4 עובדת כשק בית	4 אחות
5 לורה	5 עובדת סיעודית

תרבות ומדיה

מידע	שאלות
<p>רק 11% מתפקידי הפרשנות בתקשורת הישראלית מאוישים על ידי נשים. רק 15% מהעורכים הראשיים הן נשים, ופחות מרבע מתפקידי העורכים הראשיים הן נשים.</p>	<p>מהו אחוז הנשים העתונאיות המתפקדות כפרשניות במהדורות החדשות?</p>
<p>המקום שאותו ממלאות נשים בתקשורת הוא בעיקר בסיקור תחומים הנחשבים "נשיים". קצה הסקלה הוא בנושאים כמו צבא וביטחון, שבהם אחוז הנשים המסקרות את התחום נמוך מחמישית. המשכה בתחומי כנסת ומפלגות - וגם שם - אחוז הנשים המסקרות נמוך מרבע, וכך בשורה ארוכה של נושאים - כלכלה, פוליטי, נדל"ן, תחקירים, ספרות, תחבורה ועוד. התחומים הנחשבים "נשיים", כמו חינוך, בריאות, צריכה, תרבות ופנאי, מאוישים ברובם על ידי נשים.</p>	<p>איזה תחומים מסקרות לרוב נשים במדיה ואילו תחומים מסקרים גברים?</p>
<p>14 שנה מפרידות בין הגיל הממוצע של נשים וגברים בתפקידי הגשת חדשות בטלוויזיה. הנשים המופיעות על המרקע הן צעירות - בגיל ממוצע 35, ואילו גילם הממוצע של הגברים במהדורות החדשות הוא 49.</p>	<p>מהו הגיל הממוצע של נשים וגברים בתפקידי הגשת חדשות? למה זה ככה לדעתכם?</p>
<p>תא עתונאיות ישראל, המכונה בקיצור "תא העתונאיות",^[4] הוא התארגנות של נשים מענף התקשורת בישראל.^{[3][2]} התא החל את דרכו ביוני 2012^[4] ו"החל בסדרת פגישות עם ראשי התקשורת בישראל במטרה לקדם סוגיות בוערות בתקשורת שעל סדר יומו של התא, כמו שוויון מגדרי, סביבת עבודה מכבדת נקייה מהטרדות מיניות, סיקור מכבד, ייצוג נשים על המסך וסיקור בראייה מגדרית"^[5]. עם החברות בתא העתונאיות נמנות לינוי בר גפן, ענת סרגוסטי, הדס שטייף, אריאנה מלמד וטל שניידר.</p>	<p>מהו תא עתונאיות ישראל?</p>

קישורים נוספים -

- שוות ערך תקשורת: מבט פמיניסטי על התקשורת הישראלית / דפנה למיש - [מאמר](#)
- מהי החפצה / פרויקט סטודנטים - [סרטון](#)
- למה אין נשים בויקיפדיה? / YNET - [כתבה](#)
- מרכז מדיה נשים - [אתר](#)

חינוך

מידע	שאלות
23% נשים עורכות בויקיפדיה	מה אחוז הנשים העורכות בויקיפדיה בישראל?
לא! אחוז המצטיינות ב-3, 4, 5- יחידות לימוד במתמטיקה גבוה מאחוז המצטיינים.	האם אחוז ההצטיינות במתמטיקה ב-3,4,5 יחידות הוא גבוה יותר בקרב בנים?
39% בקרב כלל המורים בשנות ה-30 ו-78% ב-2001	מה היה אחוז הנשים במערכת החינוך בשנות השלושים ומה אחוז הנשים במערכת כיום?
מעולם לא עמדה אישה בראש הסתדרות המורים ויש בכך מן האבסורד בהתחשב בכך שרוב המוחלט מעובדי המערכת הן נשים.	האם עמדה אישה בעבר בראש הסתדרות המורים? מה שמה?
תלמידה אחת על כל 2 תלמידים	מהו היחס בין הניגשות וניגשים לבגרות בפיזיקה בישראל בעשור האחרון?

קישורים נוספים -

- הבדלים בין המינים במערכת החינוך - [מסמך רקע לדיון בכנסת](#)
- ג'נדר במערכת החינוך והבניית עולם העבודה / אראלה למדן - [מאמר](#)
- בנים לא טובים יותר מבנות במתמטיקה / YNET - [כתבה](#)
- חשיבה מתמטית של בנים ובנות בגיל הגן - [מאמר](#)
- הבדלים מגדריים במגע - [מאמר](#)
- המזל ההפכך של בנות: לאומיות, מגדר, אתניות, וחינוך קדם-מקצועי בישראל / יוסי יונה ואיציק ספורטא - [מאמר](#)
- למה אין נשים בויקיפדיה? - [כתבה](#)
- ויקיפדיה – עידוד מעורבות והשתתפות נשים בכתיבה, עריכה וקבלת החלטות - [מאמר](#)

צה"ל

מידע	שאלות
תקופת השירות היא 36 חודשים [1] (שמורכבים מ-30 חודשי חובה על פי החוק ועוד 6 חודשים חובה על פי תקנות חירום) לגברים ו-24 חודשים לנשים.	מה אורך השירות הצבאי של נשים ומה אורך השירות הצבאי של גברים?
מי שהובילה למהלך זה הייתה אליס מילר שנאבקה להיות טייסת בחיל האוויר בצה"ל. בקישור זה ניתן לקרוא עליה ועל מאבקה בהרחבה.	בזכות מי נפתחה לנשים האפשרות לפעול בתפקידי לחימה?
הוא גדוד חיל רגלים בצה"ל המשלב לוחמים ולוחמות יחד. גדוד הקרקל קיבל את שמו מהחתול המדברי קרקל הנפוץ בערבה , גזרת הפעילות הראשונה של הגדוד [1]. מספר הגדוד מייצג 33 לוחמות הפלמ"ח שנפלו בקרב.	מהי יחידת קרקל?
תמר אריאל, בת 25, הייתה נווטת הקרב הדתייה הראשונה בצה"ל ונהרגה במפולת השלגים בהימאליה ב-2014. בקישור זה ניתן לקרוא עליה דברים נוספים.	מי היא תמר אריאל?

קישורים נוספים -

- שירות נשים בצה"ל - המשך התקדמות או נסיגה לאחור יוני 2013 - [מחקר](#)
- שירות נשים בצה"ל - מחקר שהוגש לוועדה לקידום מעמד האישה - [מחקר](#)
- על הספר - זהויות במדים: גבריות ונשיות בצבא הישראלי אורנה ששון-לוי - [ביקורת](#)
- שילוב נשים בצה"ל: 90% מהתפקידים פתוחים לנשים - [סרטון](#)

אלימות מגדרית

שאלות	מידע
<p>האם הפצת תצלומים בעלי תוכן מיני בווטסאפ של מישהו/מישהי ללא הסכמתם נחשב מעשה לא חוקי?</p>	<p>בהחלט. תיקון מספר 10 לחוק למניעת הטרדה מינית, אוסר הפצה של תכנים מיניים באינטרנט וברשתות החברתיות, ומכונה גם "חוק הסרטונים". התיקון נעשה ביוזמתה של ח"כ יפעת קריב מיש עתיד, שאליה הצטרפו חברי כנסת נוספים, בהם אלעזר שטרן ודוד צור (התנועה), מיכל רוזין ותמר זנדברג (מרצ). הוא אוסר על "פרסום תצלום, סרט או הקלטה של אדם המתמקד במיניותו, בנסיבות שבהן הפרסום עלול להשפיל את האדם או לבזותו ולא ניתנה הסכמתו לפרסום". עבירות אלה ייחשבו להטרדה מינית, שדינה עד חמש שנות מאסר. בקישור זה ניתן לקרוא על כך מידע נוסף.</p>
<p>מה אחוז שחקניות הפורנו שעברו פגיעה מינית בעברן?</p>	<p>85% מהנשים בזנות ופורנוגרפיה מדווחות על טראומה של אונס וגילוי עריות בילדות הצעירה שלהן. גינה גיימסון שהיא האישה המצליחה ביותר היום בתעשייה עברה בגיל 15 אונס קבוצתי. לאחר מכן החלה לעבוד, בעקבות אימה במועדון חשפנות, שם התמכרה לסמים (LSD). במועדון חשפנות מקיימים מין "יבש" ופיפ-שואו. מדובר בזנות לכל דבר ועניין. משם היא "התקדמה" לסרטים פורנוגרפים. אין כמעט אישה בפורנוגרפיה שלא מתארת סיפור דומה: משפחה הרוסה, עבודה כזונה/חשפנית, התמכרות לסמים ומשם לתעשיית הפורנוגרפיה. בתחילת הדרך בפורנוגרפיה את עושה כל מה שאומרים לך. לא ממש שואלים אותך. גם הבמאי שיושב ומביים, מגיע לפורקן עם הגוף שלך (כולה זונה, מה אכפת לה עוד אחד). לעשות "סקס" רגיל בפורנו זה לא כסף בכלל. יש תמחיר לכל אקט.</p>
<p>מהו אחוז ההיכרות המוקדמת בין התוקף לבין הקורבן במקרים של תקיפה מינית?</p>	<p>ב-87% מהתקיפות קיימת היכרות מוקדמת בין התוקף לקורבן. נתון זה מפריך את המיתוס הרווח שאונס או תקיפה מינית קורים ברחוב או במועדון בחושך על ידי גבר זר.</p>
<p>כמה פניות הוגשו למשטרה על אלימות במשפחה כלפי נשים בשנת 2012?</p>	<p>בשנת 2012 הוגשו כ-15,000 פניות למשטרה על אלימות במשפחה (מדד המגדר אי שוויון מגדרי בישראל 2014)</p>

קישורים נוספים -

- מחיר העונג - [מאגר מידע על תעשיית הפורנוגרפיה](#)
- מדד המגדר אי שוויון מגדרי בישראל 2014 - [דוח מחקר](#)
- אלימות בין השורות: על אלימות סמויה בהקשר מגדרי ומיני / ד"ר נלי שטיין - [מאמר](#)
- פורנו - גרעין האלימות נגד נשים / YNET - [כתבה](#)

בריאות

מידע	שאלות
<p>נכון. מרבית התרופות נוסו על גברים בלבד. כתוצאה מכך הרפואה מטפלת לרוב בנשים על בסיס ההנחה שלמין האדם אין חשיבות בהקשר זה. האפליה שנוצרה מקורה בכוונה טובה להגן על הנשים, וזאת כתגובה לשתי טראומות גדולות שפקדו את עולם הרפואה באמצע המאה הקודמת: בשנות ה-50 נצפתה שכיחות גבוהה של שינויים אנטומיים והתפתחות ממאירה במערכת איברי מין של צאצאי אימהות שנטלו במהלך הריון טיפול ב-DES נגד דימום. בשנות ה-60 התרחש האסון הידוע כ"ילדי התאלידומיד" – ילדים שנולדו עם עיוותים קשים בגפיים כתוצאה מטיפול בתאלידומיד – תכשיר נגד בחילות שלקחו אמותיהן בהיריון. בעקבות אירועים אלה הפסיקו למעשה בשנות השבעים של המאה ה-20 לשתף נשים במחקרים קליניים, ורק לאחר מספר עשורים הוחל בדיונים בין הגורמים הרלוונטיים בארצות הברית, עד לחקיקתן של תקנות שמחייבות להחזיר את הנשים לאוכלוסיות המחקר. אך השינוי בתקנות עדיין לא חולל את השינוי בגישת החוקרים. היום, עדיין מעל 75% מעבודות מחקר מתבססות שוב על ניסויים בקרב גברים בלבד. זאת ועוד, מכיוון שהמחקר הקליני - ובמיוחד המחקר לפיתוח תרופות - נמשך שנים רבות, הרי שהיום אנחנו עדיין מבססים את השימוש בתרופות על "ידע ישן".</p>	<p>נכון או לא נכון - 2/3 מן המחלות הפוגעות בשני המינים, נחקרו בגברים בלבד ומרבית התרופות נוסו על גברים בלבד.</p>
<p>תוחלת החיים של נשים בכל העולם גבוהה יותר משל הגברים. נשים בישראל חיות בממוצע עד גיל 81 בערך ואילו גברים עד גיל 77. אך ראייה השוואתית של חתכי רוחב בינלאומיים ממדינות מערביות שונות מגלה שמצבן של הנשים הישראליות בכי רע: בהשוואת תוחלת החיים על פי מין בין 10 מדינות מערביות, וישראל ביניהן, נמצאים גברים ישראלים במקום השלישי מלמעלה בתוחלת חייהם (אחרי שבדיה ויפן), ואילו הנשים הישראליות ממוקמות במקום השמיני הנמוך בהשוואה לנשים ממדינות מערביות אחרות.</p>	<p>מהי תוחלת החיים הממוצעת של נשים ומהי של גברים?</p>
<p>ישראל ממוקמת במקום הראשון בעולם בביצוע ניתוחים פלסטיים בנשים צעירות.</p>	<p>באיזה מקום ממוקמת ישראל בניתוחים פלסטיים ביחס לשאר העולם?</p>
<p>יש מרפאות גאות בעולם ובארץ יש רק מרפאה גאה אחת בגן מאיר בתל אביב. ניתן לקרוא עליה כאן. השאלה הזו נראית אולי פחות מתאימה משאלות שמתעסקות במעמדן של נשים, אבל ההיבט של הזהות המגדרית והנטייה המינית מחוברות זו לזו, לכן מצאנו לנכון להכניס לפחות שאלה אחת במשחק שמתייחסת גם להיבט הזה בזהות המגדרית.</p>	<p>האם יש דבר כזה "מרפאה גאה" והאם יש מרפאה כזו בארץ?</p>
<p>כל אישה בגילאי 20-33 תוכל לעבור הפסקת הריון במימון המדינה, גם בשל מצוקה נפשית וללא הוכחה של סיבה רפואית, כגון מום בעובר או סכנה בריאותית לאישה ההרה. עם זאת הנשים עדיין יצטרכו לקבל אישור לתהליך מהוועדה להפסקות הריון. כיום מממנת המדינה במסגרת סל הבריאות הפסקות הריון מסיבות רפואיות בלבד, וכן הפסקות הריון שאינן רפואיות לצעירות מתחת לגיל 18. החוק נותן מענה לנשים רבות שיוולדות שלא מרצון או מקיימות הפלות לא בטיחותיות ובעקבות זאת נפגעות או מתות.</p>	<p>מהו חוק ההפלות החדש?</p>

קישורים נוספים -

- נשים לגופן - [אתר](#)
- רפואה נפרדת לנשים ולגברים? פרופ' מרק גלזרמן חושב שהגיע הזמן - [כתבה](#)

נספח 2: "מדד הפמיניזם" בחברה הישראלית

נימוק לציון/דוגמה	ציון מ 1 עד 10	הפרמטרים ב"מדד הפמיניזם"
		זכות האישה על גופה- אלימות, מניעת הריון וכד'
		הזכות להחזיק ברכוש משל עצמה, קניין, חופש פעילות כלכלית
		הזכות לחופש תנועה
		הזכות להיות בכל מצב אישי שתרצה (רווקה, גרושה וכו')
		הזכות לחופש העיסוק
		זכות להשתכרות שווה
		זכות לחינוך
		זכות הצבעה
		זכות להיבחר
		זכויות משפטיות
		מצב משפחתי
		תחומי עיסוק/עניין
		תפקידים לא רשמיים (בית)

תפקידים במשפחה שלי

שיעור 13

מטרות:

1. פיתוח מודעות לתחום השוויון המגדרי במרחב המשפחתי
2. טיפוח הבנה שתפקידים סטריאוטיפים מגדריים מעצבים את התפיסות שלנו משלב מוקדם מאוד יעדי ביצוע:
1. התלמידות/ים יזהו חלוקת תפקידים במרחב המשפחתי
2. התלמידות/ים יביעו עמדה על חלוקת תפקידים זו ועל הצדק השוויוני בחלוקה
3. התלמידות/ים יציעו חלוקה אחרת של תפקידים במרחב המשפחתי

למורה:

חלוקת התפקידים המסורתית בין המינים במטלות הבית לרוב היא שגברים אחראים למשימה הנחשבת לגברית ואשר אינה יומיומית באופייה (ביצוע תיקונים קטנים בבית, קניות) ואילו לנשים אחראיות בלעדית או במשותף על מטלות הנחשבות מרכזיות לתפקוד השוטף של משק הבית. מכון ון ליר מפרסם את [מדד המגדר](#) על סמך מחקרים עדכניים בכל שנה. בשנת 2015 הם חקרו והוסיפו את [מדד הזמן](#) המבטא את החלוקה המגדרית בתוך המשפחה בין עבודה בשכר לבין עיסוק בפעילויות אחרות. הנתון כי אחוז גבוה של נשים עובדות במשרות חלקיות לעומת אחוז הגברים, יכול ללמד אותנו גם על חלוקת המטלות המשפחתיות בבית.

עוד להעשרה מצגת של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה [סקר חברתי - ע"מ 39 על תפקידים במשפחה - משנת 2009](#)

וגם מומלץ לצפות בתכנית ["שוונג"](#), העוסק בשוויון בין המינים במשפחה:

הערה: יש לציין כי קיימים סוגים שונים של משפחות, ועל כן רצוי להקדים ולהתייחס למושג "משפחה" כמושג רחב, שאינו מתייחס בהכרח למשפחה הסטריאוטיפית של "אבא" ו"אימא" הורים נשואים לילדים ביולוגיים.

הבהירו בתחילת השיעור כי המשפחות שלנו שונות זו מזו. משפחות חד הוריות, משפחות רב-דוריות, משפחות מאמצות, משפחות המורכבות מהורה ביולוגי והורה שאינו ביולוגי, הורים החיים יחד ואינם נשואים, משפחות עם הורים ממין זהה, משפחות המורכבות מאנשים בעלי קשר דם הקשורים זה לזה בגלל תפיסת עולם משותפת או מערכת אמונות משותפת.

1. **נחלק** את הכיתה לקבוצות (3-4 משתתפות/אים). כל קבוצה **תקבל** רשימת כרטיסיות (נספח א'). כל תלמיד/ה יתארו את המשפחה שלהם/ן בקצרה ולאחר מכן יענו על השאלות מהנספח בסבב.

- מי אחראית/על הכביסה בבית?
- מי אחראית/על ניקיון הבית?
- מי מטפלת/בגינה? בעציצים? בטיול עם הכלב?
- מי משתתף/ת בימי הורים בבית הספר?
- מי קונה את מצרכי המזון בבית?
- מי נמצאת/רוב שעות היום מחוץ לבית?
- מי מכין/ה את הארוחות בבית?
- מי מטפלת/בבני משפחה חולים?
- מי זורקת/את האשפה בבית?
- מי מבצע/ת תיקונים קטנים בבית?

ניתן לבקש מהתלמידים/ות לפני השיעור, להביא סיפור/תמונה/סרטון מחיי המשפחה שלהם שבהם ניתן לראות מי עושה את מטלות הבית. אפשרות נוספת: לבקש מהתלמידים/ות לראיין את ההורים שלהם/ם על חלוקת מטלות הבית, ולראיין גם את סבא וסבתא באותו נושא.

2. לאחר שהסבב יסתיים, **ינסו** המשתתפים/ות **להשיב** על השאלות:

- לפי מה מתחלקות עבודות/מטלות הבית בכל משפחה?
- האם לפי דעתכם/ן היה הבדל במשפחות של סבא וסבתא שלכם/ן?

3. לאחר העבודה בקבוצות, נקיים **דיון** במליאה:

- אילו תפקידים במשפחה נחשבים "גבריים" ואילו "נשיים"? מה דעתכם על חלוקה זו? האם חלוקת התפקידים בין האחים והאחיות שונה?
- ספרו על מקרה שבו רציתן/ם למלא תפקיד שונה מהתפקיד שהוריתכן/ם ציפו שתעשו. מה הרגשתן/ם?
- האם נתקלתם פעם במצב שבו אמרו לכם בבית שמהו הוא לא בשביל בנים/בנות? איך הרגשתם? האם תרצו לשנות את המצב?
- מי קובע את החוקים לגבי האופן שבו אנחנו אמורים להתנהג בבית? מדוע?

4. **אפשרות להמשך:**

נכתוב עם התלמידים/ות היגדים משותפים על הלוח:

- התפקיד של _____ בבית הוא לנקות
- התפקיד של _____ בבית הוא להכין אוכל
- התפקיד של _____ בבית הוא לשמור ולטפל בילדים
- מי קובע את התפקידים בבית?

- איך משפיע המגדר על התפקידים ?
- האם כל המשפחות מורכבות מאבא ומאימא- זכר ונקבה? האם יש משפחות אחרות? האם אתם/ן מכירות/ים משפחות כאלה?

5. לסיכום נשאל:

- איך היינו רוצים שאצלנו בבית תתנהל חלוקת התפקידים, ולמה?
- מה דעתכם על שוויון בלקיחת האחריות בעבודות הבית, ולמה?
- איך כל מגדר מרגיש בכל סיטואציה?
- נסו לתאר איך תראה חלוקת התפקידים בבית העתידי שלכם/ן.

מי אחראית על הכביסה בבית?

מי אחראית על ניקיון הבית?

מי מטפלת בגינה? בעציצים? בטיול עם הכלב?

מי משתתף/ת בימי הורים בבית הספר?

מי קונה את מצרכי המזון בבית?

מי נמצאת רוב שעות היום מחוץ לבית?

מי מכין/ה את הארוחות בבית?

מי מטפלת בבני משפחה חולים?

מי זורקת את האשפה בבית?

מי מבצעת תיקונים קטנים בבית?

לחץ מגדרי בקבוצת השווים

שיעור 14

מטרות:

1. הקניית כלים לזיהוי לחץ חברתי-מגדרי שמופעל עליו
2. פיתוח אפשרויות השליטה על קבלת החלטות באופן אוטונומי
3. הקניית כלים להתמודדות עם לחץ חברתי-מגדרי
4. הצגת חלופות אפשרויות ובחינת המחירים של כל אחת מהן

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים יסבירו מהו לחץ חברתי מגדרי ויביאו דוגמות מחייהן/ם

למורה:

לחץ קבוצתי הוא פעולה חברתית שנוצרת על ידי קבוצה או יחיד המשתמשים בכוח הקבוצה כדי להפעיל לחץ באופן גלוי או סמוי על הפרט לפעול ולהתנהג באופנים מסוימים. פעולה זו מודגשת בגיל ההתבגרות, אך קיימת לאורך כל החיים ומלווה את כל הבחירות ואת ההחלטות שאנחנו מקבלים/ות.

במצב זה מרגיש/ה המתבגר/ת צורך לבטא את ייחודיותו/ה דרך השתייכות קבוצתית וקונפורמיות. הרחבה בנושא זה - [כאן](#).

בסדנה זו ברצוננו להביא לדיון את הלחץ המגדרי שבסיסו נעוץ בחוויה האנושית שעדיף להיות "נורמלית", כלומר דומה לאחרים/ות שסביבי, באופן כללי ובהיבט המגדרי בפרט, אחרת אני עלולה לשלם על כך מחירים חברתיים שלעתים כוללים חרם ונידוי. הציפיות ממני הן מסוימות, ולכן אפעל לפיהן גם אם מדובר בהיפוך הגמור של הרצון האישי. מטרת הסדנה להפחית את הפגיעה מקבוצת "השווים" שמתקשה לאפשר שוני.

פתיחה (5 דקות):

1. נערוך יחד על הלוח שמש אסוציאציות בנושא לחץ חברתי - מגדרי.
2. **חלופה מתוקשבת אפשרית:**
המורה תפתח מראש לוח לינואיט בדומה ללוח זה (מדריך לכלי הלינואיט) ותבקש מן התלמידות/ים להוסיף פתקים שבהם יכתבו מחשבות ורגשות המסבירים מהו לחץ חברתי מגדרי. כמו כן יוסיפו דוגמות הממחישות את דבריהם/ן. את הדוגמות אפשר לצרף כפתקית כתובה, כסרטון יוטיוב או כתמונה.
3. **נקיים דיון קצר בעקבות דברי התלמידות/ים, ונסכם:** בשיעור זה נבחן את התופעה החברתית של לחץ חברתי בהקשר המגדרי.
4. **קרוסלת זוגות** (כדאי לחלק לזוגות מראש ולהשקיע בכך חשיבה מוקדמת).
נחלק את הקבוצה לזוגות תלמידות/ים. בתחילה הם ישבו בזוגות וידונו בדילמה או בסוגיה אחת ואז נחבר שני זוגות (סה"כ 4 תלמידות/ים) ונדון בדילמה או סוגיה אחרת. לאחר מכן נחליף את זוגות התלמידים ונדון בדילמה או סוגיה נוספת. כל סבב דיון יימשך כ-10 דקות.

סוגיה ראשונה: אני אוהבת גברים רזים, אבל אני בעצמי מלאה – על אהבה ומשקל.

שאלות לדיון:

- מה דעתכן/ם על הדברים שזוהר כותבת?
- למה קשה להאמין שיכולה להיות משיכה לנשים מלאות או שמנות?
- האם יש הבדל ביחס להשמנה של בנים לעומת השמנה של בנות?
- איזה לחץ מופעל על הבנים בהקשר הזה, ואיזה לחץ מופעל על הבנות?
- למה זה ככה לדעתכם/ן? מה משפיע על זה?
- איך אפשר לדעתכם/ן להתמודד עם הלחץ הזה?

נחבר כל שני זוגות לרביעייה להתמודדות עם הסוגיה השנייה:

סוגיה שנייה:

בתי בת ה-16 אוהבת כדורגל, לדאוג?

חיים בן 14 | כתב את השאלה ב-23/02/13 בשעה 14:05

אני ממש לא יודע מה לחשוב כבר בתי בת ה-16 אוהבת לצפות ולשחק כדורגל עם נבחרת מצומצמת מאוד של בנות, שכשראיתי אותן, לקח לי כמה שניות בכלל להבין שמדובר בבנות...

בחברים מגיעים אליי הביתה היא מתיישבת אתנו לראות כדורגל וזה נראה מאוד מוזר היא לא כל כך נשית, והיא לא ממש אוהבת את כל השטויות האלה של שמלות, לקים וכל הדברים האלה של הנשים אתם חושבים שיש לי ממה לחשוש? אני קצת דואג לה...

מתוך: האתר "שאל שאלה"

בת 16: שאלה, אם אני בת שאוהבת כדורגל זה מוזר?

בן דוד שלי בן 26 לימד אותי כשהייתי קטנה לשחק כדורגל, מאז אני מטורפת על זה. אני מהילדות העדינות האלה ופתאום כשרואים אותי משחקת מגיבים בהפתעה. אתמול בן דוד שלי אמר שהוא רוצה לשחק אז אמרתי לו שגם אני ואז הוא אמר "את כבר אישה, את לא צריכה לשחק כדורגל". מה דעתכם?

אשמח גם לתגובות של בנים בנושא
מתוך: דף "באלגנים" בפייסבוק

שאלות לדיון:

- מה דעתכם על השאלות האלה? מה הייתה תשובתכם/ם עליהן?
- האם יש סטיגמות על בנות שאוהבות או משחקות כדורגל? אם כן, אילו סטיגמות?
- האם הסטיגמות האלה מפעילות לחץ על בנות לוותר על אהבת המשחק? מדוע?
- אם יותר בנות היו אוהבות כדורגל זה היה משנה לדעתכם/ן את האופי של הכדורגל (ההתנהגות במגרשים, הצפייה במשחקים בפאבים או בבית)?
- האם על בנים יש לחץ מסוג דומה בהקשר לפעילות גופנית (למשל יחס לריקוד אצל בנים)?

נחליף בין הזוגות ברביעייה :

סוגיה שלישית :

עמית ירדני, הבלט הישראלי

שאלות לדיון :

- מה דעתכם על השאלות האלה? מה הייתה תשובתכן/ם עליהן?
- האם יש סטיגמות על בנים שאוהבים לרקוד? אילו סטיגמות?
- האם הסטיגמות האלה מפעילות לחץ על בנים לוותר על לרקוד?
- האם על בנות יש לחץ מסוג דומה בהקשר לפעילות גופנית ? (לדוגמה כדורגל)

5. דיון מסכם - 10 דקות

לקראת סיום השיעור נחזור אל המליאה ונבקש מכמה תלמידות/ים לשתף בתובנות שלהן/ם לאחר הדיון בזוגות וברביעיות :

- איך ניתן לזהות שמופעל עליי לחץ מגדרי?
- מהם הרווחים ומהם המחירים של אי העמידה בלחץ המגדרי? (התייחסו לסיטואציות השונות ששוחחנו עליהן בקבוצות)
- האם בשכבה או בבית ספר שלנו יש לדעתכם לחץ מגדרי? תנו דוגמות (בלי שמות כמובן)
- האם נתקלתם/ן בסיטואציה שבה מישהו בחר לפעול בניגוד ללחץ המגדרי שהופעל עליו? כיצד הרגשתם/ן? מדוע?

סיכום:

במשך החיים מופעלים עלינו סוגים שונים של לחצים. הלחץ המגדרי הוא אחד החזקים, הבוטים והשקופים לנו ביותר. השלב הראשון בהתמודדות עם לחץ מגדרי הוא – להבחין בו. להבין שמדובר בלחץ חברתי שמופעל עלינו לפעול באופן ש"תואם" את המגדר שלנו. השלב השני הוא שלב ההתלבטות - האם אנחנו מרגישים/ות שפעולה לפי הלחץ המגדרי תואמת לרצונות האישיים שלנו או שדווקא תדכא כל מיני רצונות אחרים שלא תואמים את המגדר שלנו ונחשבים פחות לגיטימיים? האם אנחנו מרגישות/ים שיש לנו מגוון אפשרויות להחליט כיצד לפעול או שיש מאתנו ציפייה אחת ברורה שלא מאפשרת לנו מרחב לעשות מה שאנחנו רוצים/ות?

ככל שנהיה מודעות/ים יותר ללחץ שמופעל עלינו, כך יהיה לנו קל יותר לנטרל אותו ולהיות נאמנים/ות יותר לעצמנו.

"הומו" זה לא קללה

שיעור 15

מטרות:

1. מתן לגיטימציה לכל העדפה מינית כחלק מערכי היסוד של כבוד האדם, חירותו ופרטיותו
2. שינוי עמדות שליליות וסטריאוטיפים כלפי לסביות, הומואים וטרנסג'נדריות/ים כדי להביא לשינוי חברתי ולשוויון
3. יצירת רגישות חברתית ומחויבות לשוויון ללא קשר להעדפה מינית ומגדרית

יעדי ביצוע:

1. התלמידים/ות יבחינו בין עובדות לדעות קדומות.
2. התלמידים/ות יגבשו עמדה על דעות קדומות כלפי לסביות, הומואים וטרנסג'נדריות/ים.
3. התלמידים/ות יציעו תגובות לדעות קדומות ביחס ללסביות, להומואים ולטרנסג'נדריות/ים בסביבתם הקרובה.

למורה:

בשנים האחרונות אנו עדים למהפכה ביחס החברה בישראל לאלה שזהותם המינית מגוונת, שאינה הטרוסקסואלית: להט"ב (לסביות, הומואים, ביסקסואלים וטרנסג'נדרים). שינוי זה מתבטא בביטול החוק האוסר משכב-זכר (1988), חוק שוויון הזדמנויות בעבודה (1992) שאסר על אפליה על רקע נטייה מינית, ושורה של חוקים, פסיקות בית-המשפט ושינויי מדיניות המשווים את מרבית התנאים של אזרחים ואזרחיות בעלי העדפות מיניות מגוונות. את המהפכה ליווה שינוי מהותי גם ביחס הציבור: יותר ויותר אנשי-ציבור "יצאו מהארון" וזכו לגיטימציה. מאות אלפי אנשים השתתפו במצעדי גאווה, הוקמו מרכזי תמיכה לקבוצות גאווה שונות, והחלו לצאת מהארון הומואים ולסביות מקהילות שונות, כגון יהודים-דתיים ומוסלמים.

עם זאת הזכות לשוויון למרות ההעדפה המינית שאינה הטרוסקסואלית, עדיין רחוקה ממימוש מלא, בקבוצות רבות באוכלוסייה היא נחשבת לקלון ואפילו לחטא חמור. חדשים לבקרים אנו עדים למעשי בריונות ואלימות מילולית של תלמידים ותלמידות בתוך כותלי בית הספר ומחוצה לו. מילים, כמו 'הומו', 'לסבית' 'קוקסינל', 'טרנס' נחשבות לקללות ולכינויי גנאי. לא די שהקורבן שאליו הופנתה ההערה נפגע אלא ההשתייכות לקהילת הלהט"בים נתפסת כנחותה. ברוב המקרים אנו, אנשי החינוך, בוחרים להתעלם או להסתפק בהערה.

בשיעור זה ננסה להבין למה מילים אלו הפכו למילות גנאי וקלון תוך הבחנה בין דעות קדומות, תחושות ומחשבות לבין עובדות ומידע אמין.

- תחילה נבקש מהתלמידים/ות להציג עובדות או סטראוטיפים שהם מכירים/ות לגבי הומואים, לסביות וטרנסג'נדריות/ים. ניתן להזמין את התלמידים/ות להשלים משפטים כמו: "הומואים הם בדרך כלל..", "לסביות הן בדרך כלל..", "ההבדל בין לסביות והומואים לסטרייטים הוא.."
- כעת נחלק לתלמידים/ות כרטיסיות עם היגדים ונבקש מהם/ן להתייחס להיגדים אלו. במהלך הדיון חשוב לעודד את התלמידים/ות להבחין בין דעות קדומות, תחושות ומחשבות לבין עובדות ומידע אמין. רצוי לרשום על גבי הלוח את הסטריאוטיפיים הקיימים לגבי אוכלוסיית הלהט"בים. (מצורף נספח למורה – הצעות להיגדים)
- במהלך השיעור ניתן להעלות לדיון, שאלות כגון:
 - כיצד תגיבו אילו תשמעו מישהו המכנה אדם במילים: 'הומו' או 'לסבית' או 'טרנס'?
 - האם תוכלו להבין אנשים החוששים לחשוף את העדפותיהם המיניות? (להישאר ב'ארון')
 - מה הסיבה שבשלה דעות קדומות נתפסות כעובדות? מה אפשר לעשות כדי לראות אנשים שונים מאתנו כפי שהם, ולא מבעד לסטיגמות ולסטריאוטיפים?
 - מדוע יחס שוויוני לאוכלוסיית הלהט"בים מרתיע כל-כך? מדוע הנושא רגיש חברתית?
- אפשר לצפות בקטע מתוך הסדרה הישראלית ["שיבת ועד גאה - אחד העם אחד"](#) ובקליפ של שיר ["תצא מהארון"](#) – מאור גמליאל ולבקש להציג את הסטריאוטיפיים המוצגים בקטעים זה. או לקרוא את אחד האירועים המצורפים ולבקש להביע עמדה
 - ריאיון עם תלמיד: [הומופוביה בבתי ספר בישראל](#) 2.6.2013
 - [הושעה עובד בורגראנץ' שאמר "שימותו ההומואים"](#) 17.6.2012
 - [גאוה? לא בבית ספרנו](#) 12.9.2011
 - [פיגוע במצעד הגאוה](#)
 - [מקרי הומופוביה בשנים האחרונות בישראל - מתוך אתר תנועת הנוער העובד והלומד](#)

סיכום:

המונחים "הומופוביה" ו"להטבופוביה" מתארים סלידה, רתיעה ופחד משולל היגיון מהומוסקסואלים ולסביות. תחושות אלה באות לידי ביטוי באפליה, בדחיה, בשנאה, בזלזול, בתוקפנות או באלימות כלפי מימוש הנטייה העדפה המינית, כלפי זוגות בני אותו המין וכלפי גילויי חיבה בין בני אותו המין, גברים או נשים. הומופוביה נובעת גם מדעות קדומות שנקשרו בהומוסקסואלים.

- שימוש בביטויים הומופובים/להטבופובים נתפסים כנורמטיביים וכלגיטימיים¹. רבים מאתנו מתייחסים אליהם בקלות ראש או ביחס מבטל. כמו כן אמצעי התקשורת, תכניות הטלוויזיה, הפרסומות והאינטרנט, שמהם התלמידים מושפעים מאוד, 'תורמים' רבות להטמעת התופעה בזה שייצוג זוגות "נורמליים" כולל על פי רוב גבר ואישה.
- על פי חוזר מנכ"ל², אלימות מילולית על רקע מיני מחייבת טיפול באמצעים חינוכיים ומשמעתיים. כאשר אנו עוברים לסדר היום, אנחנו מאשרים זאת אצל מי שרואה בכך דבר לגיטימי. לפיכך התייחסות רצינית להערות מסוג זה הנשמעת בכיתה תביא לניפוץ מיתוסים שאין בינם לבין המציאות דבר ולהפרכת הדעות הקדומות. הכרת העובדות יכולה להביא להכרה בזכות של כל אחד ואחת להחליט במה לבחור באופן אמתי וללא חשש, ובכלל זה גם את ההעדפה המינית שלו ושלה.

¹ שהם, נ. (2007). הטרדה מינית בקרב תלמידים בישראל – אפיון דפוסים של תפיסות וחוויות של תלמידי חטיבות ביניים ביחס להטרדה מינית בין תלמידים. חיבור לשם קבלת תואר דוקטור לפילוסופיה. האוניברסיטה העברית בירושלים

² סעיף 2.3 http://cms.education.gov.il/educationcms/applications/mankal/arc/s2ak2_1_2.htm

נספח למורה

הצעות להיגדים:

- "הומואים הם תמיד נשיים"
- "יש אנשים נמשכים לשני המינים"
- "לסביות לא מורידות שערות מהרגליים"
- "הנטייה המינית שלך נקבעת כשאת/ה נולד/ת"
- "להיות הומו/לסבית זה בחירה"
- "הומו זה מְדַבֵּק"
- "מורידים להומואים פרופיל בצבא"
- "אין הומואים דתיים"
- "הומואים ולסביות לא יכולים להקים משפחה"
- "אחד מכל חמישה עשר אנשים הוא בעל העדפה מינית שונה"
- "יש אפליה חברתית כנגד הומואים ולסביות"
- "הומואים יודעים להתלבש בטוב טעם"
- "יש יותר ויותר מדינות שמתירות נישואים חד מיניים"
- "לסביות שונאות ומתרחקות מגברים"
- "לסביות בדרך כלל לא מטופחות ונראות מוזנחות"
- "לסביות והומואים עברו התעללות מינית או נדחו על ידי בני המין האחר"
- "לסביות מתנהגות כמו גברים והומואים מתנהגים כמו נשים"
- "ילדים של הומואים ולסביות יגדלו מתוסבכים"

דיון סביב ההיגדים:

- "הומואים הם תמיד נשיים"
- דעה קדומה - הומוסקסואליות מוגדרת כמשיכה מינית לבני המין שלך. ההתנהגות המגדרית אינה תלויה במשיכה המינית של אותו אדם. גברים הומוסקסואלים יכולים להיות בעלי התנהגות מגדרית המזוהה כגברית או כנשית.
- "יש אנשים נמשכים לשני המינים"
- עובדה - משיכה מינית לשני המינים נקראת "ביסקסואליות"

- **"לסביות לא מורידות שערות מהרגליים"**

דעה קדומה - אין קשר בין התנהגות מגדרית שמזוהה עם נשים כמו הורדת שער, לבין משיכה מינית של נשים לנשים. ההתנהגות המגדרית שנשים אמורות להוריד שערות ברגליים היא כתוצאה של הבניה חברתית ולא של משיכה מינית.

- **"הנטייה המינית שלך נקבעת כשאת/ה נולד/ת"**

עובדה חלקית - מדובר בוויכוח עתיק יומין. יש מחקרים ודעות לכאן ולכאן. יש הטוענים כי משיכה מינית לבני אותו מין מקורה בנטייה מולדת, ויש הטוענים כי היא נבחרת כשם שההטרסקסואליות נבחרת.

- **"להיות הומו/לסבית זה בחירה"**

עובדה חלקית - הפסיכולוגיה של היום כבר מדברת על 'רצף מיניות', ופחות מכך על גיבוש מיניות על פי קטגוריה מוחלטת. לפי גישה זו, מיניות יכולה לנוע לאורך החיים על פני רצף הנמתח בין הטרסקסואליות להומוסקסואליות. הרצף בנוי ממגוון סוגי מיניות, ובני האדם עשויים לשנות את מיקומם עליו בפרקי זמן שונים. למשל מתבגר יכול להגדיר עצמו כהטרסקסואל בגיל ההתבגרות, ואילו בגיל 40 "לעבור צד". באותה מידה מתבגר יכול להגדיר עצמו כהומו ולנהל מערכות חיים הומוסקסואליות במשך כמה שנים, אך לבסוף לבחור במסגרת חיים הטרסקסואלית.

- **"הומו זה מדבק"**

דעה קודמת - הומוסקסואליות אינה מחלה, ולכן אינה יכולה לדבק.

- **"מורידים להומואים פרופיל בצבא"**

דעה קדומה - בעבר השפיע ההעדפה המינית על השיבוץ בצה"ל, כלומר אפשרויות השיבוץ לחיילים הומוסקסואלים או לסביות היו מוגבלות, ובחלק מהמקרים אף קיבלו הקלות ופטורים. מאז 1993 הוכנסה פקודת מטכ"ל האוסרת כל אפליה בצה"ל בגלל מין או מיניות של המתגייסים והמתגייסות ובשנת 1998 בוטלה גם היא כדי לא להשאיר זכר ליחס שונה כלפי חיילים/ות בגלל העדפה מינית כזו או אחרת.

- **"אין הומואים דתיים"**

דעה קדומה – אין קשר בין אמונה ודת לבין הנטייה המינית או ההתנהגות המגדרית. יותר ויותר דתיים המגלים את העדפתם המינית כהומואים בוחרים "לצאת מהארון", אך להמשיך לנהל אורח חיים דתי.

- **"הומואים ולסביות לא יכולים להקים משפחה"**

דעה קדומה – זוגות חד מיניים יכולים להביא צאצאים במגוון דרכים, למשל תרומת זרע, אימוץ, פונדקאות והורות משותפת.

• **"אחד מכל חמישה עשר אנשים הוא בעל העדפה מינית שונה"**
 עובדה – הסטטיסטיקה בחברה היא שכ – 15% מהנשים ומהגברים הם בעלי העדפה מינית שאינה הטרוסקסואליות. נמצא כי שיעור המגדירים עצמם הומוסקסואלים נמוך ביחס לדימוי הרווח בציבור. לעומת זאת שיעורם של מי שחוו מין חד-מיני לפחות פעם אחת במהלך חייהם גבוה ממה שמקובל להניח.

• **"יש אפליה חברתית כנגד הומואים ולסביות"**
 עובדה – בגלל דעות קדומות עדיין יש קבוצות בחברה שבהן העדפה מינית ומגדרית שאינה הטרוסקסואליות אינה מתקבלת כשווה.

• **"הומואים יודעים להתלבש בטוב טעם"**
 דעה קדומה – אין קשר בין העדפה מינית לבין "טעם אופנתי". בשנים האחרונות המדיה מציגה הומואים כגברים אופנתיים בעלי "טעם טוב" בלבוש. אך מכיוון שישנם הומואים רבים בחברה, התכונות, העיסוקים ונטיות לבם מגוונות ולא אחידות כפי שהם מוצגים במדיה.

• **"יש יותר ויותר מדינות שמתירות נישואים חד מיניים"**
 עובדה – במדינת ישראל אין אפשרות להתחתן נישואים חד מיניים, אך במדינות רבות בעולם אפשר. בשנת 2015 עבר בארה"ב חוק המתיר נישואין חד מיניים בכל ארצות הברית.

• **"לסביות שונאות ומתרחקות מגברים"**
 דעה קדומה - ההנחה באמירה זו היא שאם אישה אינה נמשכת לגבר פירוש הדבר שהיא שונאת גברים.

• **"לסביות בדרך כלל לא מטופחות ונראות מוזנחות"**
 דעה קדומה – אין קשר בין העדפה מינית לבין טיפוח, מראה וסגנון לבוש.

• **"לסביות והומואים עברו התעללות מינית או נדחו על ידי בני המין האחר"**
 אין מחקר שקבע שזה נכון.

• **"לסביות מתנהגות כמו גברים והומואים מתנהגים כמו נשים"**
 דעה קדומה - ישנם הומואים ולסביות מכל הסוגים: נשיים, גבריים, לבנים, שחורים, מרוקאים, רומנים, פולנים, דתיים, חילוניים, גבוהים, נמוכים, שמנים ורזים, יפים ומכוערים. הומוסקסואליות היא העדפה מינית ולא תכונת אופי.

• **"ילדים של הומואים ולסביות יגדלו מתוסבכים"**
 דעה קדומה – מחקרים שנערכו מראים שמצבם הכללי/חברתי/נפשי של ילדים להורים חד מיניים, טוב יותר. נתון נוסף הוא שרוב הזוגות החד מיניים בארה"ב מגיעים מרקע סוציו-אקונומי גבוה. לפיכך חינוך הילדים תלוי בהשקעה של ההורים, ולא במין או במיניות שלהם.

סיכום תהליך "שווה דיבור" ורפלקציה

שיעור 16

מטרות:

1. סיכום התהליך הכיתתי במפגשי "שווה דיבור" וחשיבה רפלקטיבית על התהליך ברמה הרגשית וברמה הקוגניטיבית
2. קריאת כיוון ללקיחת אחריות ועשייה, שתביא לשינוי בתפיסות המגדריות הנורמטיביות

יעדי ביצוע:

1. התלמידים יסכמו את תהליך הלמידה ויעריכו אותו כשהם מתייחסים לתובנות, לתפיסות ולעמדות חדשות שרכשו בעקבותיו.
2. התלמידות/ים ינסחו מחדש את ההגדרה האישית שלהם למגדר.
2. התלמידות/ים יזהו שינויים אישיים שעברו בתפיסת המגדר שלהם.
3. התלמידות/ים יציעו רעיונות לשינוי חברתי.

למורה:

במפגשים הכיתתיים העלינו שאלות רבות שפתחו בפנינו צוהר לעולם המגדר וההבניות החברתיות.

אין ספק, שהואיל ומדובר בתפיסת עולם שנשענת על ערכי השוויון וכבוד האדם, רבים עוד התחומים, הסוגיות ועולמות התוכן שמגדר ושוויון בין המינים נוגע בהם.

סביר להניח שבמהלך השיעורים התגלו התנגדויות, נקודות חיבור וריחוק. הדבר שונה בין תלמיד לתלמידה, בין ילד לילדה.

נבקש לסכם את התהליך, בהדגשת התהליך שעברנו ואת סימני השאלה שעוררנו.

מצורפות שתי חלופות לשיעור לבחירתך

חלופה: [ראו דוגמה לפעילות מתוקשבת חלופית](#). מדריך לשימוש במצגת שיתופית [ראו כאן](#) או [כאן](#).

1. נבקש מהתלמידות/ים לפני השיעור לפתוח את המצגת השיתופית ולבנות שקף אחד בשלב א' של המצגת שבו יתבקשו:
 - א. להעלות תמונה או סרט שצילמו או שמצאו באינטרנט המבטאים מגדר, בעיניהן/ם.
 - ב. לרשום את שמם על השקף ולהסביר מדוע בחרו דווקא בתמונה או בסרט זה.
 - ג. להגיב לשקף של העמית/ה באמצעות שאלות העולות בעקבות התמונה או הסרט שנבחרו והסבר לבחירה.
2. נבקש מן התלמידים להגיע לשלב ב' של המצגת ולבנות גם כאן שקף שבו יתבקשו:

א. להעלות תמונה או סרט שצילמו או מצאו באינטרנט המבטא שאיפה שלהם לשינוי חברתי-מגדרי.

ב. לרשום את שמם ולהסביר מדוע בחרו דווקא בתמונה או בסרט זה.

ג. להגיב לשקף של העמית/ה באמצעות שאלות העולות בעקבות התמונה או הסרט שנבחרו והסבר לבחירה.

2. נאמר לתלמידות/ים כי היום נסכם את התהליך שעברנו.

נזכיר לתלמידים/ות את השיעורים שעברנו, ואף נרשום את הנושאים על הלוח ברשימה.

3. נקרין את שלב א' במצגת השיתופית במקרן ונתעכב להבין מהו מגדר בשביל כל אחת ואחד.

4. נקרין את שלב ב' במצגת נשוחח על השינוי המבוקש. לאיזה מאבק חברתי הייתי רוצה להצטרף?

למורה:

פעילות זו נסמכת על עשייה של התלמידות/ים לפני השיעור. ידוע לנו כי במקומות שהשתמשו במתודה זו, החוויה הייתה של שיעור סיכום משמעותי. אם את/ה מרגישה שהכיתה לא תכין את עצמה לשיעור מראש, אפשר להקצות לכך שיעור קודם לפעילות.

חלופה 2

1. נאמר לתלמידות/ים כי היום נסכם את התהליך שעברנו.

נבקש מהתלמידים/ות להזכיר את נושאי השיעורים שעברנו, ואף ונרשום את הנושאים על הלוח ברשימה.

2. נפזר בכיתה תמונות שונות ונבקש מהתלמידות/ים לבחור תמונה שמבטאת שינוי שעברו השנה בתוך התהליך ברמה האישית. זה יכול להיות במחשבה, בתפיסה, בעשייה, בהתנהגותם/ן באירוע מסוים שבו הגיבו באופן שונה מתגובתם/ן לפני הסדנה.

מתודה נוספת לסיכום יכולה להיות סבב, ובו על הלוח רשימת השיעורים ונושאים. כל אחד/ת משתתף/ת בשיעור שהשפיע עליו/עליה במיוחד, שבעקבותיו קיבלו זווית ראייה חדשה, סיטואציה שביטאה שינוי בתפיסת המגדר שלו/שלה וכדומה.

3. נערוך סבב נוסף, ובו נבקש מהתלמידות/ים לבחור תמונה נוספת שמבטאת שינוי חברתי מבוקש מבחינתם/ן.

חלופה נוספת לחלק זה יכולה להיות חלוקת דף למילוי של דמות אדם (נספח ב') ושיחה דרכה על השינוי המבוקש.

- איך הייתי רוצה לראות את החברה שבה אני חי?
- אילו דברים גיליתם בתהליך הלמידה שהייתם רוצים להשאירם כפי שהם?
- מה הדברים שאותם הייתם רוצים לשנות?
- לאיזה מאבק חברתי בתחום היית מצטרפת/ת?

לסיכום - דברי המורה:

ניסינו השנה להרכיב משקפיים חדשים שדרכם נתבונן במציאות, אלה המשקפיים המגדריים. הפערים החברתיים-תרבותיים וההטיות המגדריות קיימים בכל תחומי חיינו: משפחה, לימודים, עבודה, בריאות, פוליטיקה וכו'. לפיכך כדאי להיות ערים להם כדי להביא לצמצום הפערים האלה. בסיכום התהליך ניסינו להכיר את השינוי שתהליך זה מחולל, הן ברמה האישית של כל אחת ואחד והן ברמה החברתית.

נספח א - קישורים לתמונות. כמובן שניתן להוסיף כיד הדמיון. מומלץ להדפיס צבעוני ולניילן.

<p>טבלה מאוירת: שיעור השתתפות נשים במשחקים אולימפיים</p> <p>קריקטורה: את כל היום בבית. למה את עייפה?</p> <p>כרזה: גבר ואישה על כפות המאזניים/נדנדה</p> <p>צילום באתר בנייה</p> <p>משיכת חבל: גבר ואישה</p> <p>פסיפס צילומים: נשים מרחבי העולם נושאות שלט – ”שוויון?”</p> <p>צילום: גבר בוכה</p> <p>מאגר טקסטים ויזואליים בנושא מגדר</p> <p>צילום: ערמת ידיים נשיות</p> <p>מאגר טקטים חזותיים בנושא מגדר וחברה שוויונית</p> <p>כרזה: שוויון בין המינים</p> <p>איור: ילד וילדה מתקוטטים</p> <p>איור: ילדים וילדות מרחבי העולם על קשת בענן</p> <p>סמליל: סמל ההרמוניה עם דמויות של גבר ואישה</p>	<p>שלט גרפי לאתר החתלת תינוקות</p> <p>איור: בחירת צעצועים בנים/בנות</p> <p>זמר בהופעה</p> <p>סמליל: גבר ואישה על קצות העולם</p> <p>סמליל: גבר ואישה על כפות המאזניים</p> <p>סמליל: דמויות נשיות וגבריות עם סימני המינים</p> <p>איור: ילדים במקצועות מגדריים</p> <p>צילום: בן ובת באמבטיה</p> <p>צילום: ילד בתלבושות שונות</p> <p>צילום מתוך מבחן משחק תפקידים מגדרי</p> <p>איור: גבר ואישה בתפקידים שונים</p> <p>סמליל מתוך מבחן משחק תפקידים מגדרי</p> <p>סמליל: גבר ואישה בנוסחת אי שוויון</p> <p>כרזה פמיניסטית</p> <p>כרזה ברוח הכרזה הפמיניסטית לעיל</p> <p>איור: גבר ואישה במשחקי פעוטות</p> <p>צילום מאויר: חלקי גוף האישה והפרה</p> <p>סמליל: השאלה המורכבת של משחק תפקידים מגדרי</p> <p>צילום: גבר ואישה במרחב הביתי</p> <p>טבלה מאוירת: פערי שכר בין נשים לגברים</p>
---	--

מה אני חושב/ת?

מה אני מרגיש/ה
בעקבות התהליך
שעברנו?

דברים שהייתי רוצה
לשנות בכיתה
ובחברה בעקבות
השיעורים

למורה

"שווה דיבור בציבור" : משימת הערכה**יעדי המשימה**

1. התלמידות/ים ידונו ויגבשו עמדה בסוגייה חברתית נבחרת בתחום המגדר
2. התלמידות/ים יתכננו הרצאה (פרזנטציה) על הסוגיה בפני קהל: קהל היעד של ההרצאה, מטרות ההרצאה, המידע שיוצג, דרכי ההצגה, שימוש באמצעים רטוריים ובאמצעים חזותיים, חלוקת התפקידים בהרצאה וכו'.
3. התלמידות/ים יציגו את עמדתם בהרצאה לפני קהל (בסגנון TED).

תנאים לביצוע מיטבי של המשימה

- ♣ עבודה בזוגות (רצוי בן ובת)
- ♣ שלב התכנון יתבצע בכיתה במהלך שני שיעורים לפחות ויימשך בשעות שאחרי הלימודים. יש לעודד פגישות פיזיות או ווירטואליות בין העמיתים למשימה.
- ♣ היקף הזמן לביצוע המשימה ייקבע ע"י המורה, בהתאם לשיקול דעת/ה
- ♣ את ההרצאה יקיימו התלמידים, תוך חלוקה הגיונית של "תפקידי הדיבור" לפני קהל היעד (תלמידים, הורים, מורים, או שילוב שלהם). חשוב לצלם סרטון של ההרצאה ולהציג אותו באתר ביה"ס.
- ♣ הערכה עצמית של ביצועי המשימה והערכת עמיתים תתבצע באמצעות המחווון (המוכן, או זה שייבנה עם התלמידים) תוך כדי צפייה בסרטון ההרצאה.

התוצר המצופה

- ♣ הרצאה בפני קהל (בסגנון TED) בת 10 דקות לכל היותר, על סוגייה נבחרת ורלוונטית בתחום המגדר והשוויון המגדרי.

החומרים שהתלמידות/ים יקבלו לביצוע מיטבי של המשימה

- ♣ דף המשימה לתלמיד/ה
- ♣ מחווון מוכן למשימה, או תבנית למחווון שייבנה בשיתוף כלל התלמידות/ים
- ♣ נספחים: דפי עזר

לתלמיד/ה:

"שווה דיבור בציבור": משימת הערכה

מטרת המשימה:

הצגה רהוטה ומשכנעת של עמדתכן/ם בסוגייה מגדרית נבחרת, בהרצאה (פרזנטציה) לפני קהל.

תלמידות ותלמידים יקרות/ים

משרד החינוך הכריז על תכנית חדשה ופורצת דרך שתקדם כישורים של "דיבור בציבור" – הרצאות המלוות באמצעים חזותיים לפני קהל נבחר. התכנית החדשה מבוססת על ההבנה כי היכולת לדבר לפני קהל היא מיומנות חיונית לכל אדם, וחשיבותה הולכת וגדלה בעידן של תקשורת פתוחה, רשתות חברתיות ותהליכי גלובליזציה. לצד כישורי השפה והתקשורת הנדרשים מן הדובר/ת, מיומנות הדיבור בציבור עוזרת ל/ה לשקף מטעני ידע, כלי חשיבה ויכולות רטוריות, ובה בעת תורמת לעיצובם ולהתפתחותם.

אתן/ם, תלמידות ותלמידים, נקראות/ים להיות חלוצי היישום של התכנית, ובעקבות מה שלמדתן/ם במסגרת "שווה דיבור" להציג את עמדתכן/ם בסוגיה שתבחרו מתחום המגדר והשוויון המגדרי לפני קהל נבחר ובזמן קצוב של 10 דקות לכל היותר.

לשם כך, אתם מתבקשים לתכנן ולבצע את המשימה עפ"י השלבים הבאים:

שלבי העבודה:

- בחרו עמית/ה לעבודה משותפת.
- חזרו על כל מה שלמדתן/ם בכיתה במסגרת "שווה דיבור", עיינו בתוצרי הלמידה האישיים והקבוצתיים שלכן/ם, וערכו רשימה של כל הסוגיות המדברות אליכן/ם ורלוונטיות עבורכן/ם. תוכלו להיעזר ברשימת הסוגיות המומלצת בנספח 1.
- תוך כדי חזרה על מה שלמדתן/ם, כדאי לדון בסוגיות הנבחרות ולבחון מחדש תובנות, עמדות, תפיסות שהבעתן/ם במהלך השיעורים. ייתכן, שעכשיו יהיו לכן/ם תובנות אחרות.
- בחרו מתוך הרשימה שערכתן/ם סוגייה אחת, שיש לכן/ם עמדה מוצקה לגביה, שיש לכם דוגמאות מתוך חייכם וסביבתכם הממחישות אותה, ושאתם חושבים שתוכלו ללמד או לחדש לקהל שלכם היבט מסויים שלה.
- תכננו את ההרצאה שתציגו לפני הקהל (כדאי להיעזר ברשימת הקישורים להמלצות וטיפים לבניית הרצאה מיטבית בנספח 2):
 - ◀ צפו במספר הרצאות (ראו נספח 3 – קישורים להרצאות בתחום המגדר) ודונו במטרת ההרצאה, במידת ההתלהבות והעניין של הקהל מההרצאה, בתחבולות החזותיות והרטוריות (לשוניות) שבהן משתמש/ת הדובר, שפת הגוף של הדובר/ת, נימת הדיבור ועוצמתו וכו'. הכינו לעצמכם רשימה של דברים חיוניים, לדעתכם, להצלחת ההרצאה.
 - ◀ דונו במטרה שאתם רוצים להשיג באמצעות ההרצאה על הסוגייה הנבחרת. חשבו האם אתם רוצים להשפיע על הקהל שלכם לשנות את יחסו או התנהגותו, בהתאם לסוגיה, האם אתם רוצים לשכנע את הקהל שלכם בחשיבות הדיון

- בסוגייה ועוד. הגדרה מדוייקת של מטרת ההרצאה תסייע לכם להעביר את המסרים שלכם באופן יעיל בזמן הקצוב.
- בהתאם למטרה שניסחתם, החליטו מיהו קהל היעד של ההרצאה (תלמידים, מורים, הורים, תלמידים ומורים, תלמידים והורים או אחרים).
 - רכזו את כל הידע שיש לכם על הסוגיה הנבחרת – נתונים ועובדות, עמדות של אנשים, השפעות של הסוגיה על השוויון בין המינים וכו'.
 - סננו את המידע החשוב ביותר שיקדם את מטרת ההרצאה שלכם, ושלדעתכם יעניין את קהל היעד. להרצאה שלכם מוקצות 10 דקות לכל היותר (אפשר פחות) ולכן חשוב לסנן ולבחור את המידע החשוב ביותר, שניתן לספק בזמן קצוב זה.
 - תכננו ובנו את העזרים החזותיים שבהם תשתמשו להמחשת דבריכם.
 - חלקו ביניכם את הצגת הדברים בהרצאה, כך שהזמן שבו יציג כל אחד מכם את דבריו יהיה שווה, וכך שחלוקת סעיפי הסוגיה תהיה הגיונית.
 - עשו חזרות להרצאה. כדאי מאוד לבקש מחבר/ה לצלם את החזרות, ולנתח את הסרטים המצולמים לשם שיפור ושדרוג הצגת הדברים.
 - תכננו יחד עם המורה את מועד ההרצאה, מקום ההרצאה, הזמנת הקהל להרצאה במועד ובמקום המתוכננים, והכי חשוב: הצלם שיצלם סרטון של ההרצאה החיה שלכם.
- הציגו את ההרצאה שתכננתם באופן חי בפני קהל היעד שלכם. זכרו להיות רגועים ורהוטים, ולשדר בטחון בידע ובעמדה שאתם מציגים. וודאו שמצלמים את ההרצאה.
 - צפו בסרטון ההרצאה שלכם והעריכו אותו עפ"י המחווון. הציגו את הסרטון בכיתה ובקשו הערכת עמיתים.

תוצר המשימה

- הרצאה "חיה" בפני קהל, המתייחסת לסוגייה נבחרת בתחום המגדר הרלוונטית לכם וכוללת:
 - ✓ הצגת הסוגייה: נתונים, עובדות ועמדות שונות
 - ✓ המחשת הסוגייה באמצעות שתי דוגמאות לפחות, מתוך חייכם וסביבתכם.

איחולינו לעבודה מהנה, פורייה ומוצלחת

מחווון (לגיבוש סופי עם התלמידים)

רמות ביצוע קריטריונים	השיג/ה את היעדים 100 - 80	קרובה/ה להשגת היעדים 79 - 60	בתחילת הדרך 59 ומטה
הצגת הסוגייה	<p>תיאור ממצה, מלא ומדויק של הסוגייה, הבעייתיות בסוגייה, נתונים ועובדות הממחישים את הבעייתיות, עמדות נפוצות ביחס לסוגייה.</p>	<p>תיאור חלקי אך מדויק של הסוגייה הכולל 2 מתוך הסעיפים הבאים: הבעייתיות בסוגייה, נתונים ועובדות הממחישים את הבעייתיות, עמדות נפוצות ביחס לסוגייה</p>	<p>תיאור מבלבל של הסוגייה, ללא התייחסות לסעיפים הבאים: הבעייתיות בסוגייה, נתונים ועובדות הממחישים את הבעייתיות, עמדות נפוצות ביחס לסוגייה</p>
הצגת דוגמאות להמחשה	<p>הצגת שתי דוגמאות:</p> <ul style="list-style-type: none"> הממחישות את הסוגייה המוצגת ו/או את הבעייתיות שבה הלקוחות מתוך עולמם וסביבתם של תלמידים ותלמידות. 	<p>הצגת דוגמא אחת העומדת באחד מהקריטריונים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> ממחישה את הסוגייה המוצגת ו/או את הבעייתיות שבה לקוחה מתוך עולמם וסביבתם של תלמידים ותלמידות. 	<p>הצגת דוגמא אחת או יותר שלא ברור הקשר שלה לסוגייה ו/או לא משקפת את עולמם של התלמידים והתלמידות.</p>
הצגת עמדה אישית	<p>הצגת עמדה ברורה ומנומקת:</p> <ul style="list-style-type: none"> המבוססת על נתונים ועובדות הטיעונים וההנמקות משכנעות 	<p>הצגת עמדה חלקית ו/או מעורפלת המתייחסת לאחד מן הסעיפים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> היא מבוססת על נתונים ועובדות הטיעונים וההנמקות משכנעות 	<p>הצגת עמדה מעורפלת ללא ביסוס וללא טיעונים משכנעים</p>
שימוש באמצעי עזר	<p>שימוש יעיל ברב אמצעי העזר הרטוריים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> פתיח עם הבטחה/ מעוררת סקרנות/ מפתיעה / יוצרת צפייה חזרתיות שאלות רטוריות בנייה של "סיפור" סיום יצירתי עם שאלה מעניינת/אנקדוטה מיוחדת/נתון סטטיסטי מפתיע 	<p>שימוש יעיל במחצית אמצעי העזר הרטוריים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> פתיח עם הבטחה/ מעוררת סקרנות/ מפתיעה / יוצרת צפייה חזרתיות שאלות רטוריות בנייה של "סיפור" סיום יצירתי עם שאלה מעניינת/אנקדוטה מיוחדת/נתון סטטיסטי מפתיע 	<p>שימוש בלתי יעיל באחד מאמצעי העזר הרטוריים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> פתיח עם הבטחה/ מעוררת סקרנות/ מפתיעה / יוצרת צפייה חזרתיות שאלות רטוריות בנייה של "סיפור" סיום יצירתי עם שאלה מעניינת/אנקדוטה מיוחדת/נתון סטטיסטי מפתיע
	<p>שימוש יעיל במצגת/לוח עשירים בהיצגים חזותיים ודלי מלל:</p> <ul style="list-style-type: none"> ההיצגים החזותיים מוסיפים מידע/המחשה/ רושם לדברים הנאמרים בע"פ ההיצגים החזותיים מלווים בהומור ההיצגים החזותיים מעוררים סקרנות/ציפייה/ הפתעה 	<p>שימוש יעיל במצגת/לוח עשירים בהיצגים חזותיים ודלי מלל העומדים בשניים מהקריטריונים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> ההיצגים החזותיים מוסיפים מידע/המחשה/ רושם לדברים הנאמרים בע"פ ההיצגים החזותיים מלווים בהומור ההיצגים החזותיים מעוררים סקרנות/ציפייה/ הפתעה 	<p>שימוש בלתי יעיל במצגת/לוח שבהם היצגים חזותיים.</p>
עמידה לפני הקהל	<p>שימוש יעיל בשפת גוף:</p> <ul style="list-style-type: none"> חיוך במקומות נכונים שמירה על קשר עין משחק בנימה ובעוצמת הקול שימוש מושכל בתנועות ידיים 	<p>שימוש יעיל בשפת הגוף, בשניים מהקריטריונים הבאים:</p> <ul style="list-style-type: none"> חיוך במקומות נכונים שמירה על קשר עין משחק בנימה ובעוצמת הקול שימוש מושכל בתנועות ידיים 	<p>שימוש בלתי יעיל בשפת הגוף.</p>

נספח 1: רשימת סוגיות מתוך התכנית "שווה דיבור"

- ♣ תכונות של בנים ובנות – מולדות או נרכשות?
- ♣ ציפיות חברתיות מבנים ומבנות
- ♣ השפעה של ציפיות חברתיות על בחירת מקצוע וקריירה אצל בנים ובנות
- ♣ דימויים של נשים וגברים בפרסומות/סרטים/שירים/קליפים ועוד
- ♣ השפעות של אגדות ילדים על תפיסות מגדריות
- ♣ השפעת השפה על תפיסות מגדריות
- ♣ הבניות חברתיות במשחקי ילדים
- ♣ השפעות של משחקי ילדים על בחירת מקצוע אצל בנים ואצל בנות
- ♣ מקצועות ותפקידים של נשים וגברים בחברה
- ♣ תפקידים של בנים ובנות במשפחה
- ♣ יחסי חברות בין בנים לבנות
- ♣ הומו זו לא קללה
- ♣ הטיות מגדריות בסיפורים היסטוריים

נספח 2: רשימת קישורים לאתרים המציעים טיפים והמלצות לבנייה מיטבית של הרצאה

- ♣ [הרצאות טד: איך בונים הרצאות בסגנון TED ב-3 שלבים?](#)
- ♣ [איך להעביר הרצאה מנצחת – מדריך לתלמיד הנבון](#)
- ♣ [איך לפתוח פרזנטציה וליצור התענינות הקהל](#)
- ♣ [כיצד לדבר: טיפים למרצים](#)
- ♣ [דיבור בציבור – כללים לדוברים ולמאזינים/ משרד החינוך](#)

נספח 3: קישורים להרצאות מעוררות השראה בתחום המגדר

למורות/ים: חשוב לצפות בהרצאות המומלצות לפני שמעבירים את ההמלצה לתלמידות/ים. אם נראה לכם שהרצאה מסויימת איננה מתאימה לתלמידים, מחקו אותה מן הרשימה, וכמובן, אתם מוזמנים להוסיף הרצאות משלכם.

- ♣ [נעמה רוזנהק \(תלמידה בת 14\): איך מחנכים אותנו לדימוי של בנות ונשים](#)
- ♣ [מלאה יוספזאי: על זכייתה בפרס נובל לשלום](#)
- ♣ [נסיכת דיסני/ ניצן כרמי ונעמה גרדי](#)
- ♣ [נסיכות ונסיכים בסרטי דיסני/ יובל שיר](#)

הצעות לתהליך בנייה של שבוע מגדר ושוויון בין המינים

מטרות:

- למידת נושאים בתחומי הדעת השונים בראייה מגדרית
- עידוד להימנעות מסטריאוטיפיים מגדרים בין המינים
- קידום שיח המערער על הזהויות המקובלות של "נשי" ו"גברי" בחברה כדי לפתוח אפשרויות של התנהגות, תכונות וציפיות עתידיות לנשים ולגברים כאחד
- למידה ביקורתית והעלאת המודעות למצב הנשים בחברה
- יצירת מרחב בטוח לכל תלמיד ותלמידה ביחס למגדר שלהן

מהלך:

התחלה בהבחנה בין מין לבין מגדר (10 דקות)

תחנות למידה (10 דקות):

- סיפור הבריאה – "זכר ונקבה ברא אותם"
- תמונת עתיד מקצועות – לראות יחד את סרטון על מקצועות
- דימויים: איזה חברה אני רוצה? – כרטיסיות עם דימויים שונים לשוויון בין המינים
- ייצוגים במרחב הציבורי – כולל משימה לנתח את הייצוגים בבית הספר
- שפה – מבחן בלשון נקבה
- נתונים מהחברה הישראלית: בגרויות, מדעים, דיבור בכיתה

15 דק' לתחנה – עוברים בשלוש תחנות (50 דק')

סיכום משותף: (20 דק')

הצגה של המטרות ולוח האירועים לשבוע מגדר לחטיבה.

דוגמות לשיעורים ב"שבוע מגדר"

נשים בתרבות ישראל

יעדי ביצוע :

1. התלמידים/ות ידונו ביחסים בין איש לאישה לאור סיפורי הבריאה פרק א' ובפרק ב' בספר בראשית.
2. התלמידים/ות יחשפו את המשמעויות המגדריות המוטמעות בסיפורי הבריאה ביחס למקומן ומעמדן של הנשים בחברה.

למורה:

בספר בראשית מופיעים שני תיאורים שונים של בריאת האדם והאישה: בפרק א' "זכר ונקבה ברא אותם" ובפרק ב' תחילה נברא האדם, ולאחר שהתברר כי 'לא טוב היות האדם לבדו', נוצרת האישה מצלעו. תיאורים אלו מציגים תפיסות שונות לחלוטין בכל הקשור למעמדה, למקומה ולתפקידה של האישה לעומת האיש.

בסיפור הבריאה הראשון - תפיסת שוויון מוחלט בין האיש והאישה. האישה כמו האיש, נהגתה במחשבת האלוהים ונבראה על ידיו כגולת הכותרת של הבריאה. האישה כמו האיש, נבראה 'בצלם אלוהים' והיא שותפה לאיש במעמד מיוחד זה של 'האדם'. שניהם נבראו כתוצאה מהחלטה אחת, על ידי בורא אחד, בעת אחת ובמתכונת אחת. ההבדל בניהם הוא נתון טבעי, אבל אין הוא מבטא לא עדיפות ולא היררכיה.

בתיאור הבריאה השני, ההיררכיה ברורה. האיש נברא ראשון כשהאישה היא "עזר כנגדו". האישה נבנתה ממנו באופן משני, מצלע האדם. היא באה מן האיש: זה מקור שמה וזו מהותה.

בשיעור זה נבחן את המשמעויות השונות בסיפורי הבריאה, כסיפורים המשפיעים על עיצוב דמותה וייעודה של האישה עד לימינו.

מהלך הסדנה:

1. נחלק את הכיתה לקבוצות של 4 תלמידות/ים. כל קבוצה תקבל את נספח א – שני סיפורי בריאת בני האדם ותתבקש להכין הצגה/קטע תנועה שמתאר את שני הקטעים.
2. התלמידות/ים יציגו את מה שהכינו.

דיון:

- מה, לדעתכם, ההבדל בין שני סיפורי בריאת האדם והאישה?
- מה ההבדל במעמדה של האישה, לפי שני הסיפורים? לשם מה נבראה האישה? מהו היחס בין האיש לאישה?
- איזה סיפור אתם מעדיפים? הסבירו?
- איזה מהסיפורים מתאים, לדעתכם, ליחסים שאתם מכירים בין בנים לבנות? בין גברים לנשים?

3. נקרא את הקטע המצורף

הגזע האנושי הוא ציפור - בעלת שתי כנפיים. כנף אחת - נקבה, והשנייה - זכר. עד ששתי הכנפיים לא תתפתחה בצורה שווה, האנושות לא תהיה מסוגלת לעוף. עכשיו יותר מאשר אי פעם, העניין הנשי הוא עניין של האנושות.

בוטרוס בוטרוס ראלי

דיפלומט ופוליטיקאי מצרי שכיהן כשר החוץ של מצרים בין השנים 1991 - 1977 וכמזכ"ל האו"ם בין השנים 1992 - 1996

- איך הקטע הזה מתקשר לשני סיפורי הבריאה?
 - מה דעתך על הרעיון בדברים אלה? מדוע? כיצד חוסר השוויון היום מעכב את התפתחות היקום?
4. **נערוך** סבב סיכום, ובו התלמידות/ים ישתפו בדבר אחד שהיו רוצים/ות שיהיה שוויוני יותר: בכיתה, בבית, בחברה או בכל מרחב אחר.

נספח א'

קראו את שני הקטעים המצורפים.

הכינו קטע הצגה או תנועה שמתאר את הכתוב בכל קטע כדי להציגו בפני הכיתה.

"וַיֹּאמֶר אֱלֹהִים, נַעֲשֶׂה אָדָם בְּצַלְמֵנוּ כְּדְמוּתֵנוּ... וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת הָאָדָם בְּצַלְמוֹ, בְּצֶלֶם אֱלֹהִים בָּרָא אֹתוֹ, זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם. וַיְבָרֶךְ אֹתָם, אֱלֹהִים, וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת-הָאָרֶץ, וְכִבְשֶׁהָ; וַיְרְדוּ בְדִגְתַּי הַיָּם, וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם, וּבְכָל-חַיָּה, הַרְמֹשֶׁת עַל-הָאָרֶץ."

ספר בראשית, פרק א', פסוקים: כ"ו-כ"ח

"וַיִּיצֹר ה' אֱלֹהִים אֶת-הָאָדָם, עֶפְרָ מִן הָאֲדָמָה, וַיִּפַּח בְּאַפָּיו, נְשֵׁמַת חַיִּים; וַיְהִי הָאָדָם, לְנֶפֶשׁ חַיָּה. וַיֹּאמֶר ה' אֱלֹהִים, לֹא טוֹב הֵיئֶתֶר הָאָדָם לְבַדּוֹ; אַעֲשֶׂה לוֹ עֵזֶר כְּנֶגְדּוֹ... וַיִּפַּל ה' אֱלֹהִים תְּרַדְמָה עַל הָאָדָם, וַיִּישָׁן; וַיִּקַּח, אֶחָת מִצְלָעֹתָיו, וַיִּסְגֹר בָּשָׂר, תַּחְתָּנָה. וַיְבִן ה' אֱלֹהִים אֶת הַצֶּלַע אֲשֶׁר לָקַח מִן הָאָדָם, לְאִשָּׁה; וַיִּבְאֶהָ, אֶל הָאָדָם. וַיֹּאמֶר הָאָדָם, זֹאת הִפְעַם עָצָם מֵעַצְמִי, וּבָשָׂר מִבְּשָׂרִי; לְזֹאת יִקְרָא אִשָּׁה, כִּי מֵאִישׁ לָקַחָה זֹאת."

ספר בראשית, פרק ב', פסוקים: ז-כ"ג

הצעה לערב בנות - כיתתי

מטרות:

- העלאת המודעות בקרב הבנות לשיח מגדרי שוויוני בין בנות לבנים
- יצירת מרחב בטוח לבנות הכיתה לניפגש ולשוחח
- מפגש לא רשמי ייחודי עם מחנכת/ת הכיתה

הכנה:

יתקיים מפגש מכין כשבועיים לפני המועד לנציגות כיתתיות שיהיה להן חלק בהכנת הערב.

מהלך:

התכנסות של הבנות המכילות כדי לארגן את הכיתה	17: 30
התכנסות של כלל הבנות המוזמנות – פתיחה	18: 30
הפעלה כיתתית	19: 00-20: 00
ארוחה משותפת (הצעה)	20: 00
פיזור	20: 30

פתיחה: (25 דק')

סבב שמות כשכל אחת מציינת תכונה או מחלה שמתחילה באות של השם שלה (5 דק').

משחק כדור: מישהי מוסרת כדור לאחרת. זו שמקבלת את הכדור נשאלת שאלה על ידי זו שזרקה אותו, והיא צריכה לענות (10 דק').

מי כמוני אוהבת ל... חושבת ש... (10 דק').

התלמידות יושבות במעגל ונערה אחת יושבת באמצע. כיסא אחד מוצא החוצה. התלמידה שבמרכז שואלת: "מי כמוני אוהבת שוקולד?". כל מי שכמוה אוהבת שוקולד, קמה ממקומה וצמתיי שבת בכיסא ריק, כולל התלמידה שאמרה את המשפט. מי שנותרת ללא כיסא כי לא הספיקה, צריכה להגיד את המשפט הבא.

הפעלה מרכזית: (45 דק')

שעון פגישות: כל אחת מקבלת שעון והיא צריכה לקבוע פגישות עם בנות מהקבוצה. אחרי שקבעו פגישות, יינתן הנושא שעליו יש לדבר בכל שעה. לכל נושא נקצה דקה עד שתי דקות. המפגש הוא הדדי, ולכן כל בת צריכה לספר על הנושא. (35 דק')

הנושאים:

- 1 – ההורים שלי
- 2 – מה שאני הכי אוהבת לעשות
- 3 – החלום שלי
- 4 – הסרט שאני הכי אוהבת
- 5 – משהו טוב שאני רואה אצלך
- 6 – החברים והחברות שלי
- 7 – בית ספר
- 8 – השנאות שלי
- 9 – משהו שיפתיע אותך
- 10 – בנים
- 11 – אוכל
- 12 – מודל לחיקוי בעבור

שאלות לדין אחרי פעילות "שעון הפגישות": איך הרגשתי אחרי הפעילות? האם גיליתי על עצמי דברים חדשים? אני יותר מקשיבה או יותר מדברת? כמה אני פתוחה לדבר על עצמי? האם היו לי נושאים שהיה לי יותר קשה לדבר עליהם? האם גיליתי על מישהי אחרת דברים שלא ידעתי עליה? האם הופתעתי ממה שגיליתי?

ציוד: כדור, דפי שעונים, כלי כתיבה

משחקי היכרות נוספים ממקום אחר

- **מעגל תנועה עוברת** - מי שמתחילה עושה תנועה כלשהי, זאת שאחריה מעבירה את התנועה בהגזמה, מרחיבה את התנועה...
- **מקלחת יבשה** - לשפשף יד ביד ולעשות עיסוי לחלקי הגוף השונים. לשפשף את הפנים, לשפשף את הכתפיים וכך הלאה...
- כל אחת מציגה את שמה ומוסיפה תכונה שמתחילה באות הראשונה של השם שלה. בסבב יש לחזור על כל השמות שנאמרו (למשל - מרב מוזיקלית, שירי שאפתנית ומרב מוזיקלית...)
- כל אחת מציגה את עצמה ומוסיפה תנועה שמתאימה לשמה או סתם תנועה. כולן המראות שלה - חוזרות על התנועה.
- זרועות לצדדים, ועכשיו יחד נטפח על החזה. אח"כ שוב זרועות לצדדים וטפיחות על הצלעות. אפשר לשלב קולות. (טפיחות על החזה מחזקות את הביטחון העצמי)
- להסתכל למישהי בעיניים ולהחליף מקום בלי להתנגש במעגל. התקשורת היא בעיניים בלבד, ללא מילים.
- לפי סדר כל אחת מהמשתתפות אומרת: "לו הייתי עכשיו מזג אוויר הייתי..." מתארת את הרגשתה ברגע זה (סערה, שמש, קשת בענן, רוח קלילה, גשם...) המנחה מתחילה.
- מילה שמתארת מה הייתי רוצה להביא לקבוצה שלנו, למעגל שלנו.
- סיפור קבוצתי - כל אחת אומרת מילה ונוצר סיפור – מומלץ להתחיל בכיפה אדומה ואח"כ סיפור אחר.
- **מציאת המרכז** Grounding: התנדנדות ימינה ושמאלה עד שמוצאים את המרכז. התנדנדות קדימה אחורה. חיבור למטה ולמעלה. **מהו המרכז שלנו?** חיבור לעצמנו.
- **עבודה בזוגות על אנרגיה**: נתחלק לזוגות. אחד מאחורי השני. השני משפשף ידיים ושם אותם על הכתפיים של הראשון. המנחה מבקש לעבור לשכמות, לעבור למרכז הגב, לעבור לגב התחתון. לטפוח על הגב. שוב ידיים על השכמות. להרפות לאט לאט. עד מתי הראשון מרגיש את הידיים על גבו למרות שהשני כבר עזב? (יש תחושה של האנרגיה). מתחלפים.
- מוסרות כדור ורצים לעמוד מאחורי מי שמסרנו לה, ואז היא צריכה למסור. בשלב מסוים מוסיפים עוד כמה כדורים ומתחיל להיות בלגן. זה גם תרגיל חימום וגם תרגיל שצוחקים בו כי מפספסים הרבה.
- משפט אמת ושקר על משהו מצחיק/מפחיד/מרגש/ מוזר שקרה לי - הקבוצה צריכה לנחש.
- על כל אחת לשים במרכז המעגל חפץ שמספר על עצמה. לספר את הסיפור של החפץ.
- להדביק לכל אחת דף חלק על הגב וכולן מסתובבות במעגל וכותבות אחת לשנייה תכונות שהן רואות אחת בשנייה. אח"כ מתיישבים במעגל, כל אחת קוראת את מה שכתבו לה ומתייחסת, האם הופתעה? מה צפוי? מה "ממש לא היא" וכו'. תרגיל היכרות מצוין. (אם מדובר בקבוצה שחברותיה כלל אינן מכירות עושים את זה עם הנחיה לכתוב "רושם ראשוני", זו הזדמנות נדירה לראות איזה רושם אני יוצר אצל מי שלא מכיר אותי).
- תרגיל חימום פיזי - כל אחת במעגל בוחרת איבר בגוף לחמם וכולן מצטרפות אליה בסבב.
- שאלות מנחות יצירתיות לסבב ההיכרות הראשוני - איפה היית בוחרת להיות אם לא היית כאן עכשיו? מה המקום שהיית בוחרת לנסוע אליו לחופשה? מה החלום שלך? (זו הזדמנות גם למנחה להכיר את הקבוצה מזווית אחרת, כמה חופש פנימי יש לכל אחת לדמיין, איך הן מגיבות אחת לשנייה וכו')
- התמקמות בשורה על-פי גובה, מספר נעליים, מיקום במשפחה, תאריך לידה וכד'...
- משחקי תופסת למיניהם לשבירת קרח ו"חימום" - (תופסת צבעים, טלוויזיה וכד'..) תופסת ישיבה.. "תפסונו" / הליכה בחדר באיטיות, במהירות, בין אנשים, בשילוב תנועות, "פריז", וכד'.
- הצגה עצמית דרך דמות מתוך סרט, ספר, סדרה. מלמד על התמקמות ראשונית בקבוצה תפקיד, ותפיסה עצמית.
- הצגת החברה היושבת מימין כאילו 'היא' זו 'אני'.
- הליכה בחלל החדר, כאשר המשחק תלוי ונמשך כל עוד יש במרכז 3 אנשים מינימום (יכולים להיות יותר, אבל לא פחות) שמוחאים כפיים כל הזמן. החברים בקבוצה יכולים להיכנס ולמחוא כפיים, להתחלף וכל זאת בלי לדבר. יש לדאוג שיהיו 3 אנשים, או להתייחס והמשחק ייגמר. המשחק הזה מסמל את המאבק בין הפנים לחוץ שבתוכי, האם אני רוצה להיות במרכז או שטוב לי בשוליים, או שמא ההגדרות שלי לפנים וחוץ שונות, ובנוסף ניתן לצאת מהמשחק לדיון קבוצתי, "מי קבע איפה הפנים ואיפה החוץ? ואיפה מעניין

יותר? האם אני מרגישה מחויבות ונשארת כל הזמן במעגל הפנימי ומוחאת כפיים? האם צריך להיות אכפת או לא?? וכו'.

- תרגיל בזוגות - כל אחת מבנות הזוג תדבר 5 דק' ברצף והשנייה רק תקשיב. ואח"כ יתחלפו. המשחק מסמל קבלה ודחייה, דיון קצר - מה קשה יותר? לדבר או להקשיב? (מומלץ בשיעור השני - לדבר על כוח הקבוצה, על חשיבות ההקשבה, שיתוף, אמון, תקשורת נכונה וכו')
- כולם יושבים במעגל צפוף על כיסאות, ומוציאים כיסא אחד, חברת קבוצה צריכה לנסות להתיישב, כאשר הקבוצה כל הזמן צריכה לעבור מכיסא לכיסא במהירות, ולא לתת את האפשרות להתיישב. מסמל לכידות קבוצתית ואת הקושי להצטרף למעגל.
- לסיום המפגש - העברת חוט מכדור צמר, כל אחד שנותן חוט אומר על החבר שקיבל דברים חיוביים עליו, או דברים שקיבל ממנו, וכך הלאה. בסוף יש שתי וערב של חוטים בכל המעגל ואווירה טובה.
- לצייר 2 דגים המביעים קונפליקט, דבר שקשה לי אתו, מישהו שקשה לי אתו. ואח"כ לצייר לדגים האלה ים, ואת הקשר ביניהם. אפשר גם להמחזיז.
- קולאז' של המשפחה שלי, או תפקידים במשפחה וההבדלים ביניהם.
- כל אחת תשמיע שיר שהיא אוהבת ותנמק.
- להציג בפני הקבוצה בנק מילים, ושכל אחת תכתוב סיפור עם המילים האלו, ומי שרוצה שתקריא.
- ישיבה במעגל, כל אחת תציג חפץ שמאפיין אותה או מסמל אותה. זו אפשרות אחת לספר דרך החפץ עליו. מדוע הבאתי דווקא את החפץ הזה? אפשרות נוספת - כל אחת ממוקמת את החפץ במעגל הפנימי, ביחס שלה לקבוצה, וכך כולן ממוקמות את עצמן דרך החפצים.

אומנות ומגדר

מטרות:

1. פיתוח חשיבה ביקורתית כלפי ייצוגים של נשים באמנות
2. בירור מעמיק של אידיאל היופי, כיצד נוצר וכיצד הוא משפיע עלי?
3. הכרת אומניות נשים
4. פיתוח יצירתיות אישית

למורה

עד מחצית המאה ה-19 נשים לא עסקו באמנות באופן מקצועי. אולם ידוע על מספר לא קטן של נשים שבכל זאת עסקו באמנות, אך לא התפרסמו מסיבות שונות. לדוגמה נשים שבכל זאת עסקו באומנות בתקופת הרנסנס שמן נכתב על שם הגילדה ובית האב. האומנויות השימושיות (תפירה, רקמה) נחשבו נחותות ו"נשיות" ליד האומנויות הגבוהות שייחסו לתכנים "גבוהים" כמו חשיבה מופשטת ויכולות שדורשים חישובים כמו חוקי פרספקטיבה. תכנים כמו ציורי משפחה, אימהות ופרחים נחשבו "נמוכים" לעומת תכנים "גבוהים" כציורים שעוסקים במלחמות, מנהיגים ותכנים היסטוריים. במאה העשרים החלו אומניות כמו מארי קאסט, פרידה קאלו וג'ורג'יה או'קיף להתפרסם בציורים שעוסקים בדיוקן העצמי הנשי מנקודת מבט של האישה ולעסוק בתכנים שנחשבו עד כה כלא חשובים כמו ציורי ילדים אימהות ופרחים. גם חומרים כמו חוטים וצמר הפכו להיות מקובלים בעשייה האומנותית.

פתיח:

נפתח בשאלות כלליות לדיון בנושא מגדר ואמנות:

- אילו אומנים ואומניות מוכרים לכם? האם מוכרים יותר אומנים? מדוע?
 - האם, לדעתכם, אומנות היא מקצוע "נשי" או "גברי"? מדוע?
 - אילו נושאים באומנות נחשבים "נשיים" או "גבריים"? מדוע? מה דעתכם על כך?
 - אילו חומרים הנמצאים בשימוש לשם יצירה אומנותית הם "נשיים" או "גבריים"? מדוע? מה דעתכם על כך?
 - האם, לדעתכם יש צבעים שמזוהים עם "נשיות" או "גבריות"? אם כן, מדוע? מה דעתכם על הבחנות אלו?
 - כיצד ניתן להשפיע באופן יצירתי על הבניות תרבותיות וחברתיות שמגבילות אותנו?
- אפשר לבחור פעילות אחת או שתיים מתוך אלו המוצעות. משך כל פעילות כ- 45 דקות

שיעור מספר 1

א'. בעקבות "ציורי מערות" פרהיסטוריים

יעדי ביצוע:

1. התלמידות/ים יסבירו מיהו האדם הקדמון.
2. התלמידות/ים יאתרו במקורות מידע שונים התייחסות או אי התייחסות לנשים הכלולות בקבוצת האדם הקדמון.
3. התלמידות/ים יעלו השערות על מניעי הנשים והאנשים הקדמוניים לצייר, והשערות על נושאי הציור, חומרי הציור וסגנונות הציור.
4. התלמידים ידונו בהשערות ויציעו תשובות.

למורה

ציורי מערות הם ציורים שנמצאים על קירות מערות ותקרות. לרוב מתייחסים לאלה שמוצאם פרה-היסטורי. הציורים המוקדמים ביותר במערות באירופה צוירו לפני כ-40,000 שנה, והם נמצאים במערת אל קסטיו בקנטבריה שבספרד. מטרת ציורי המערות מתקופת האבן הקדומה אינה ידועה. הראיות מצביעות על כך שהן לא נועדו רק לקישוט אזורי המגורים, שכן במערות בהן הופיעו הציורים לא נמצאו סימני חיים מתמשכים, ולעתים קרובות הן נמצאו במערות שאין אליהן גישה קלה. תיאורים מסוימות טוענות כי הן נועדו לתקשורת עם אחרים, בעוד שתיאורים אחרות מייחסות להן תכלית דתית או טקסית.

הנושאים הנפוצים ביותר בציורי מערות הן חיות פרא גדולות, כגון ביזון, סוס, שור הבר ואיילים. בנוסף העתקים של יד אדם ודפוסים מופשטים שנעשו בעזרת אצבעות.

מהלך הסדנה:

1. נפנה את התלמידות/ים לרשימת קישורים ונבקש מהם לקרוא את המידע בקישור אחד, לפי בחירתן/ם ולהתמקד בשאלות:
2. מיהו האדם הקדמון?
3. איזה מידע יש על האישה הקדמונית? האם יש בכלל מידע כזה?

רשימת מקורות לבחירה:

[אדם \(סוג\)](#)[נדידת האדם הקדמון](#)[פריצת דרך באבולוציה: "התגלה אדם קדמון"](#)[בעקבות האדם הקדמון בנחל מערות](#)[חמש תגליות מדהימות על האדם הקדמון](#)[ציורי האדם הקדמון](#)

1. לפני הדיון במליאה נקרא ביחד את הקטע הבא:

מחקר: ציורי המערות נעשו בידי נשים

ארכיאולוג שחקר את טביעות כף היד בציורים הפרה-היסטוריים קבע כי רובן נעשו על ידי נשים. המדען: "מחקר ארכיאולוגי שבדק את ציורי המערות ברחבי אירופה, קבע כי נשים הן האומניות המסתוריות של התקופה הפרהיסטורית. במחקר נבדקו טביעות כף יד המופיעות בציורי מערות רבים כדי לבדוק אם הן היו שייכות לגברים או לנשים. המחקר מערער על ההנחה הרווחת בתחום כי ציורי הקיר נעשו על ידי ציידים גברים. במערות לא היו רק גברים שרדפו אחרי ביזונים"

(מתוך נשיונל גיאוגרפיק)

דיון

- מי היה "האדם הקדמון"? מדוע הניחו החוקרים שמדובר בגברים? מי נכלל בקבוצת האנשים הקרויה "האדם הקדמון"?
- מהן הסיבות לכך ש"האדם הקדמון" צייר, לדעתכם?
- באילו חומרים ציירה קבוצת אנשים זו? ומה ציירו?
- מה היה בעולמם של הגברים ובעולמן של הנשים? כיצד אפשר לתת לכך ביטוי ביצירה?

פעילות יצירתית: לצייר בסגנון "האנשים הקדמונים" את עולמם של הנשים והגברים ולצרף את כפות הידיים של הנערות והנשים ו"להטביע חותם".
 חומרים: ניירות, קרטונים, פחם, פנדה, גואש, פלסטלינה
 תהליך העבודה: לצייר בעקבות ציורי המערות (עבודה אישית או קבוצתית) ציורים בסגנון אנשי המערות ונשות המערות, לצייר את עולמם קבוצת האנשים הקרויה "אדם קדמון" ולהטביע את כפות הידיים.

ב. בעקבות גרפיטי ארט – תהיה עצמך, תהיי עצמך

מטרת השיעור: לבחון את הדימוי העצמי באופן יצירתי ולעורר מחשבה אודותיו.

בחינה של העצמי באופן יצירתי - מה הכוונה בביטוי תהיה/תהיי עצמך?

יש הרואים באמנות הרחוב (גרפיטי) המשך מודרני לציורי המערות. ציורי הרחוב מבטאים אומנות ישירה ובוטה לרוב באותיות ובדימויים צבעוניים, פשוטים וכולטים.

נבקש מן התלמידות/ים לעיין במקורות הבאים:

[אמנות רחוב](#)

[גרפיטי](#)

[גרפיטי \(שיעור מקוון\)](#)

נקודות לדיון:

- מהי אומנות הגרפיטי? האם יש קשר בין אומנות זו לציורי המערות? במה אומנות זו דומה או שונה מציורי המערות?
- אלו דימויים נפוצים באומנות זו? אלו רגשות באים לידי ביטוי? באילו חומרים משתמשים?

התבוננו בתצלומי הציורים של צייר/ות הרחוב ה"אנונימיים/ות" שבהמשך.

- מדוע הצייר/ת אינו חותם בשמו?
- כיצד עובדה זו מתקשרת לציורי המערות?
- מה דעתך על כך שהצייר/ת אינו חותם/ת את שמו/ה?

התבוננו בציור "היה/י פנדה, הפנדה שחור, הוא לבן והוא אסיאתי"

"היה/י פנדה
פנדה הוא שחור
הוא לבן
והוא אסיאתי"

- מה מיוחד בדוב הפנדה?

- אלו ניגודים מתקיימים בו? האם אלו אכן ניגודים?
- מה הכוונה בביטוי הזה? כיצד נראה הדוב בציור? האם הוא מרוצה מעצמו?
- מהו המסר, לדעתך?

התבוננו בציורים ובכתובת "היה מיוחד, היי מיוחדת", "תהיה עצמך, תהיי עצמך"

"הִי/הָּיִי מִיּוּחַד/ת"

"הִי/הָּיִי אֶת/הָּ עֲצַמְךָ"

- מדוע, לדעתכם, נבחר הפנדה לייצג מיוחדות?
- למה מתכוונים בהמלצה "הִי/הָּיִי מִיּוּחַד/ת"?
- מה מונע מאתנו להיות מיוחדים/ות?
- האם אנחנו רוצים להיות מיוחדים/ות?
- למה מתכוונים בהמלצה "הִי/הָּיִי אֶת/הָּ עֲצַמְךָ"? האם זה קל או קשה? מתי אני חש/ה שאני עצמי? האם זה תלוי בי או באחרים? כיצד אחרים רואים אותי? כיצד אני רואה את עצמי?
- כיצד רואים אותי כבן/בת? כיצד אני רואה את עצמי? האם יש פער? האם ראוי לצמצם את הפער? מה ניתן לעשות כדי לצמצם את הפער?

עבודה יצירתית בעקבות גרפיטי ארט

ניתן לעבוד בסגנון הגרפיטי ארט (צבעוניות בולטת, שילוב אותיות, דימויים ברורים, שימוש בקומיקס) בדו ממד (בחומרים שונים) ובתלת ממד.

- כיצד אני נראה בעיני עצמי?
- כיצד אני נראה בעיני אחרים?

צרו יצור המרגיש נוח עם עצמו. התייחסו לביטוי "תהיה עצמך, תהיי עצמך" ושלבו כתובת ודימוי (אפשר בחומרי מחזור כדי לשחרר את הביטוי). שוחחו על העבודות עם התלמידים/ות.

שיעור מס 2 דיוקן עצמי ו"אידיאל היופי"

למורה

לאורך ההיסטוריה נשים שימשו כמודל לגברים והפנימו את המבט הגברי שמתבונן בהן וגם את "אידיאל היופי" כפי שהוכתב להן. כאשר נשים ציירו את עצמן, הן ערערו על המבט הגברי. ציור דיוקן עצמי מעורר שאלות של הצגת העצמי ומתוך כך גם התייחסות לאידיאל היופי. נתבונן במספר ציירות שציירו את עצמן. כיצד הן התמודדו עם אידיאל היופי? כיצד הן הציגו את עצמן?

- כיצד מוצגות נשים בספרים סרטים ובאמצעי התקשורת?
- האם נערות ונשים מציגות את עצמן באופן שונה? כיצד אתם/ן חשים ביחס לאידיאל היופי?
- האם יש מושג כמו יופי מוחלט?
- כיצד אנחנו מציגים/ות את עצמנו? מה אנו רוצים להבליט ומה לטשטש?
- מה ההבדל בין ציור עצמי, צילום עצמי, סלפי?

1. סופונזיבה אנגוויסולה (Sofonsiba Anguissola (1532-1625), איטליה (רנסנס)

סופונזיבה נולדה למשפחה אצילה באיטליה וקיבלה חינוך רחב אופקים על ידי אביה מתוך הערכה לאידיאלים של הרנסנס ורצון להביא כבוד לעיר. ארבע מתוך שש האחיות היו ציירות. אנגוויסולה ציירה פורטרטים וחברי משפחה. בדיוקן העצמי ציירה עצמה אוחזת בספר ובו חתימתה משום שלנשים בעת ההיא היה אסור לחתום על עבודותיהן.

התבוננו בדיוקן עצמי של אנגוויסולה.

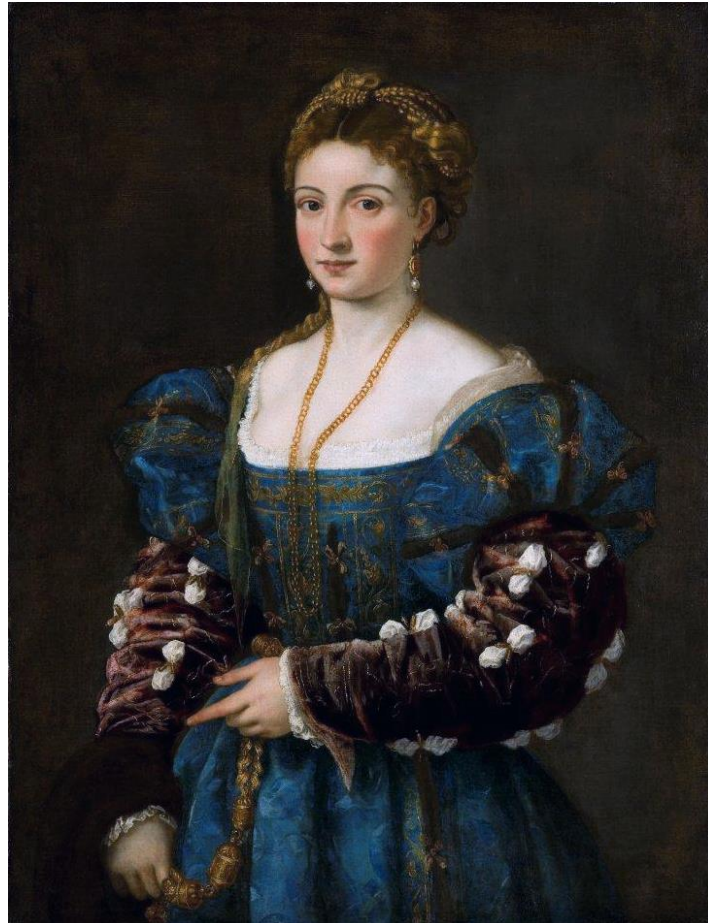

סופונזיבה אנגוויסולה (1530-1625), פורטרטים עצמיים עם ספר ועליו שמה ודיוקן עצמי כציירת (יצירות שהן נחלת הכלל לעניין זכויות יוצרים)

תארו את הציורים העצמיים:

- כיצד היוצרת מתבוננת בעצמה?
- כיצד היא לבושה?
- מה חשוב לה להבליט בציורים?
- אילו רגשות היא מבקשת לשקף?

התבוננו ביצירתו של טיציאן, "היפה", "האישה בשמלה הכחולה", 1530

(יצירה שהיא נחלת הכלל, לעניין זכויות יוצרים)

- מה ההבדל באופן שבו אנגוויסולה מציירת עצמה לבין האופן בו הצייר טיציאן מצייר את אידיאל היופי הנשי בעיניו?
- סופנזיבה אנגוויסולה התפרסמה בתקופתה, אך נשכחה. ספרו את סיפורה או ציירו דיוקן של אישה ידועה יותר או פחות בהיסטוריה.
- ציירו או פסלו את עצמכם/ן. אלו תכונות אתם/ן הייתם/ן מבליטים? מה הייתם/ן אוהזים בידכם?

2. פרידה קאלו (Frida Kahlo, 1907-1954), מקסיקו

פרידה קאלו נולדה במקסיקו בשנת 1907 ולאומה המקסיקנית יש חשיבות רבה בעבודתה. היא נישאה לאמן דייגו ריברה וסבלה מבעיות בריאות החל מילדותה המוקדמת שבה חלתה בפוליו. בנוסף לזה נפצעה בתאונת שהותירה בה חותם: מצבה הגופני מנע ממנה ללדת ילדים. ההחלמה והבידוד השפיעו על עבודותיה שרובן עוסקות בדיוקנה. ביצירתה היא העזה לצייר את רגשותיה ואת עצמה לא על פי אידיאל היופי המקובל. קאלו הציגה את יצירותיה בפריז ובמקסיקו, אך עבודתה לא הייתה ידועה עד עשורים לאחר מותה.

התבוננו בציורי הדיוקן של פרידה קאלו:

מאגר פורטרים של פרידה קאלו

תארו כיצד היא מציירת את עצמה:

- מה היא מדגישה יותר ומה היא מדגישה פחות?
- כיצד היא לבושה?
- מה מבטאים החפצים והפרטים בסביבתה?
- כיצד היא מתייחסת לשיערה? מדוע לפי דעתכם/ בחרה להציג את עצמה באופן הזה?

פעילות יצירתית: ציירו או פסלו דיוקן עצמי בעקבות פרידה קאלו. באלו חפצים, חיות או צמחים תקיפו את עצמכם/ן? מהי החשיבות של המסגרת/צבעים בציור? כיצד אפשר להתייחס ללבוש ולשיער? כיצד תתייחסו לרגשות פחות נעימים?

3. סלפי:

- מהו סלפי?
- כיצד את/ה מציג/ה עצמך בסלפי?

הציגו בפני הכיתה תמונות סלפי או ציורים שנעשו בעקבות סלפי ושוחחו על כך

- מה משפיע על האופן שבו הנכם/ן מציגים/ן עצמכם/ן?

הנשים המנהיגות במשפחה

מעובד על פי מערך מתוך תכנית: 'נשים שעשו היסטוריה'

מטרות

1. היכרות עם סיפורן של דמויות נשיות מנהיגות במשפחתן המורחבת ויצירת הזדהות אִתן.
2. למידה על מציאות החיים שבה חיו הנשים ועל האתגרים שעמם התמודדו כנשים כדי לממש את עצמן כאימהות וכבני אדם.
3. יצירת קשר בין הסיפור האישי של הנשים המנהיגות לבין היסטוריה יהודית וכללית.

יעדי ביצוע:

1. התלמידים/ות יציגו את סיפורן של דמויות נשיות מנהיגות במשפחתם המורחבת תוך הבעת הזדהות אתן.
2. התלמידים/ות יביעו עמדה על מציאות החיים שבה חיו הנשים ועל האתגרים שעמן התמודדו כדי לממש את עצמן כאימהות וכבני אדם.
3. התלמידים/ות יציגו וינמקו את הקשר בין הסיפור האישי של הנשים המנהיגות לבין ההיסטוריה היהודית והכללית.
4. התלמידים/ות יסיקו מסקנות מהסיפורים האישיים על השינוי שחל במעמדה של האישה בחברה.

למורה

בפעילות זו יתוודעו התלמידות/ים לסיפורן האישי של דמויות נשיות מנהיגות במשפחתם, ויבינו כי הסיפור הפרטי האישי מתחבר ומשקף, במידה רבה, מציאות חברתית ופוליטית בתקופה הנדונה. הם ילמדו על היחסים המגדריים בין גברים ונשים בתקופה שבה פעלה המנהיגה, על התפקידים שלקחה על עצמה ועל הדרך הייחודית שבחרה כדי לממש את עצמה במציאות החיים האישית, החברתית והפוליטית בתקופתה.

החברה שבה חיה האישה היהודייה הייתה ברובה חברה פטריארכלית שמרנית, שבה הגבר היה ראש המשפחה ולאשה היו תפקידים מסורתיים בבית או בעזרה לפרנסה. בפועל יוצא מכך שלא היו נשים בקרב המנהיגות היהודית שעליה הוטלה המשימה להנהיג את הציבור היהודי. הן מילאו את התפקיד המרכזי במשפחה שניתן לקרוא לו "חיוב החיים" – לנסות לשרוד בכל מצב. בתקופות שונות בהיסטוריה היהודית מבנה המשפחה התערער. בעקבות מאורעות הסטוריים שונים גברים רבים נעדרו משום שהם נשבו או נלקחו למחנות כפייה. בתקופות אלה הנשים מילאו את החלל שנוצר ונשאו באחריות למשפחה המורחבת, ולעתים גם לקהילה.

חשוב לציין שתפקידי מנהיגות נשית לאורך התקופות צריכה להיבחן לנוכח המקום הצר שקיבלו בהיותן חלק מחברה פטריארכלית, כלומר הן מילאו שני תפקידים עיקריים: "עזר כנגד" ו"אם כל חיי". מקומן הטבעי היה ב"עזרת הנשים" הפיזית והמטפורית.

עבודת הכנה בבית

1. נבקש מהתלמידות/ים לאסוף תמונות ישנות (עדיף סרוקות) של נשות המשפחה כאשר היו צעירות ואף מבוגרות, בליווי הסברים: מי בתמונה? היכן צולמה? מתי? באיזה אירוע? היכן נולדה הדמות הנשית? מתי עלתה ארצה ובאלו נסיבות?
2. התלמידות/ים יכינו 'סיפור חיים' קצר על דמות אחת נבחרת של מנהיגה, אשר יכול בתוכו את מסלול חייה, האתגרים שעמם התמודדה, ההישגים שלה ובאיזה אופן היא גילתה בחייה מנהיגות אישית.
3. התלמידות/ים יערכו ריאיון עם הדמות (יכול להיות ריאיון מומצא ולא דווקא אמתי).
4. התלמידות/ים ילמדו על התקופה שבה פעלה ממקורות מידע, ויתמקדו במציאות החיים המגדרית בתקופה הנדונה. למשל האם נשים זכו להשכלה שווה? האם היה מקובל שנשים יצאו לעבודה מחוץ לביתן? מה היו המקצועות הרווחים בקרב נשים שיצאו לעבוד? האם הן זכו לשוויון הזדמנויות ולשוויון אזרחי?
בכיתה – התלמידות/ים יתחלקו לקבוצות
1. התלמידות/ים יקראו נספח 1 ו- 2 על מהות המנהיגות הנשית.
2. בכל קבוצה התלמידות/ים ימיינו את התמונות המשפחתיות שלהם על פי תקופה, סוג האירוע, ההקשר ההיסטורי, המדינה שממנה באה וכדומה.
3. כל התלמידות/ים יציגו בקבוצה את סיפורה של הדמות הנשית שעליה נכתב.
4. כל קבוצה תכין קולאז' משותף של התמונות (הדבקה של התמונות, רישום פרטים וקישוט של הבריסטול)
5. כל קבוצה תבחר נציגה, והם יספרו במליאה את סיפורה של דמות נשית מעניינת שנבחרה על ידי הקבוצה.

במליאה

1. נציגי הקבוצות והנציגות ישתפו את המליאה בסיפורים שעלו בקבוצה, תוך התמקדות בסיפור אחד בולט
2. התלמידים ינהלו שיח: היכן באה לידי ביטוי המנהיגות האישית של הנשים שעליהן סופר? יש להתייחס להיבטים מגדריים בסיפור המנהיגה.
3. התלמידים יסבירו אחריות אישית ומנהיגות אישית, ויבחנו את השאלה האם אחריות לוקחים או מקבלים?

לסיכום

הכרנו נשים מנהיגות שפעלו בתקופות היסטוריות שונות, לעתים בתקופות של מלחמות, רעב וסכנה. פעמים רבות לא התקיימה בתקופתן מציאות שוויונית בין נשים וגברים, ונשים לא זכו לשוויון הזדמנויות כמו הגברים. למרות זאת הנשים גילו מנהיגות אישית, לקחו על עצמן את מלוא האחריות ופעלו למען משפחותיהן. הן מימשו את עצמן כבנות אדם, למרות המחסומים החברתיים והתפיסות התרבותיות הקיימות.

נספח 1:

מנהיגות נשית - יש דבר כזה?

בעבר הוגדרו מושגי המנהיגות במונחים "גבריים", וכך נוצר על פי ההגדרה מצב שבו המנהיגות הנשית נשפטה אך ורק על פי מושגים אלה. נשים שהפציעו אל העולם כמנהיגות בזכות עצמן, נשפטו תמיד על פי אמות מידה גבריות. נשאלת השאלה: האם נשים מנהיגות בצורה אחרת מגברים? האם יש כזה דבר, מנהיגות נשית? אלה שאלות מכשילות, משום שהן טאוטולוגיות - הן טומנות בתוכן את התשובה.

כפי שמראות הוגות פמיניסטיות - הקטגוריות "נשיות" ו"גבריות" הן הגדרות שרירותיות, ואין ביניהן לבין מגוון הנשים והגברים בחברה ולא כלום. גבריות, על פי ההגדרה הרווחת, שהיא למעשה הבנייה חברתית- היא אסרטיביות, חשיבה לוגית, נחישות, כוחנות ושליטה.

נשיות, על פי ההגדרה הרווחת, שאף היא מהווה תפיסה חברתית הנשענת על סטריאוטיפים מגדריים היא הססנות, אמפתיה, רגישות, רכות וכניעה. נשים שאינן מחזיקות בתכונות האלה (והן רבות) נחשבות כלא-נשיות.

הגברים הרבים שאינם תואמים להגדרת הגבריות על פי התפיסה החברתית, נשפטים על ידי החברה כנשיים. לכן שימוש במושגים האלה הוא חסר ערך. כאשר טוענים שראש ממשלה ממין נקבה אינה מתנהגת כאישה, מתבקש להניח שהמושג "אישה" טעון תיקון, אבל במקום לעשות זאת, הרוב נוהגים לשייך את תכונות המנהיגות בלעדית לגברים ולשלול אותן מנשים.

לא קשה להבין מאיפה נובעת הטעות הזו: גברים החזיקו בעמדות ההנהגה בעולם ועיצבו את דפוסיה במשך אלפי שנים עד המאה העשרים. לא נותר לנשים אלא להימדד ביחס אליהם.

(ד"ר מירה חניק, אתר "הדרך למעלה" 9.7.2004)

נספח 2

ממחקרים עולה, כי נשים נוטות יותר לסגנון ניהול דמוקרטי. סגנון דמוקרטי מתבטא בשותפות של הקבוצה בקביעת המטרות, הפעילות, המדיניות ותבניות היחסים; זאת, לעומת המודל הסמכותי, שבו המנהיג הוא היחיד הקובע את מטרות הקבוצה, את טיב פעילותה ואת מדיניותה... נשים מנהיגות גם נוטות לסגנון חברתי יותר מאשר לסגנון משימתי... הטיפוסים המשימתיים מتركזים במשימה, הם יעלו רעיונות, יקדמו את הקבוצה ליעדה, ידברו יותר מהיתר, יפסלו ויבקרו "בלי חשבון" את ההצעות השונות, לפי מידת יעילותן; לעומתם, המנהיג החברתי עסוק ביצירת אווירה נינוחה בקבוצה, בתיווך בין היריבים ובהפגת המתח, ודואג לכך שכל פרט ימצא את מקומו בקבוצה... בהשוואה לגברים, נשים חולקות יותר מידע עם מונהגיהן, מתייעצות יותר ומביעות בפתיחות רבה יותר את רגשותיהן ואת תגובותיהן למתרחש בחברתן. תכונות אלו בולטות כנגד הדגם המנהיגותי הגברי, ההיררכי, הממוקד במשימה, הרציונלי והאגרסיבי, שעיקרו השגת יעדים וסיפוק אינטרסים. ככלל, ניתן לומר כי חוקרים מציינים את העובדה שנשים פועלות באופן יותר אינטראקטיבי, שיתופי, חולקות כוח וידע, עושות לחיזוק הערך העצמי של המונהג ויוצרות התלהבות בקרב המונהגים בכך שהן עושות אותם לשותפים לרעיון, למטרות ולקבלת ההחלטות.

חנה קהת, "סדר נשים", ארץ אחרת 11, תשס"ב (2002)

צפייה בסרטים מגדריים

חשוב לצפות בסרטים הנבחרים לפני הקרנתם בכיתה, ובחינת התאמתם לאופי הכיתה.

- ארין ברוקוביץ'** – על אישה מהמעמד הנמוך שיוצאת למרדף אחר האמת במשרד עורכי דין.
- ליגה משלהן** – על סיפור הקמתה של ליגת הנשים האמריקאית בבייסבול בזמן מלחמת העולם השנייה.
- מגנוליות מפלדה** – על חברות אמת בין נשים.
- תלמה ולואיז** – על חברות אמת בין נשים, חיים ללא גברים והמאבק לעצמאות.
- פרידה** – הציירת המקסיקנית פרידה קאלו, על חייה, אהבותיה ונשיותה.
- שייקספיר מאוהב** – לנשים אסור היה להשתתף בתיאטרון של אנגליה השייקספירית, ואחת עושה זאת.
- עגבניות ירוקות מטוגנות** – על חברות אמת בין נשים בעידן של אלימות גברית וגזענות.
- על תבונה ורגישות ; אמה ; גאוה ודעה קדומה** – שלושה סרטים המבוססים על ספריה של ג'יין אוסטין, מחלוצות הפמיניזם האנגלי וממייסדות הרומן הרומנטי. על נשים שלא מוכנות להתיישב עם הקונצנזוס.
- לא רק בלונדינית** – קומדיה על מישהי ששוברת את כל המוסכמות והסטיגמות על בלונדיניות.
- ארץ קרה** – על המקרה המייסד של החוק למניעת הטרדה מינית בעבודה בארה"ב. סרט חשוב ומצוין!
- שושלת אנטוניה** – בית נשי בהולנד בתקופת מלחמת העולם השנייה. סרט מיוחד ומעולה!
- מלאכיות מברזל** – מאבקן של נשים בתחילת המאה הקודמת על זכות הבחירה בארה"ב. סרט חובה!
- אגרוף של אישה** – אישה היספנית-אמריקנית שרוצה להיות מתאגרפת כנגד כל הסיכויים והנורמות המגדריות.
- מיליון דולר בייבי** – אישה שרוצה להיות מתאגרפת.
- חיוך של מונה ליזה** – ג'וליה רוברטס מגיעה לקולג' שמרני לנשים בשנות ה-50 ומנסה להפיח בהן פמיניזם.
- ג'ואן דארק** – על הלוחמת שדיברה עם אלוהים והובילה את צרפת לניצחונות.
- אליזבת', המלכה הבתולה ; אליבת, תור הזהב** – התבססותה בשלטון של מלכת אנגליה הנערצת ביותר בכל ההיסטוריה הבריטית והצלחתה כמלכה.
- נשים אמתיות** – סרט על היספניות-אמריקאיות העובדות בסוג של סוויט שופ בארה"ב ועל המידות הקטנות של הבגדים שהן מייצרות.
- נשים מושלמות** – הגרסה המחודשת לסרט עם ניקול קידמן ומתיו ברודריק. נשים שהן בעצם רובוטים בידי בעליהן.
- ג'י איי ג'יין** – דמי מור רוצה להיות בשייטת האמריקאית ועושה זאת על אף הקשיים המוערמים עליה.
- צבע ארגמן** – וופי גולדברג מגלמת אישה שחורה בשנות ה-20 וה-30 העוברת מסכת התעללויות מצד בעלה ולבסוף עוזבת אותו ומגשימה את עצמה.
- הנאשמים** – ג'ודי פוסטר מגלמת אישה צעירה שעוברת אונס קבוצתי. לאחר עונשם הקל של הנאשמים, והסטיגמות החברתיות לגבי אונס בשנות ה-80, מחליטות היא ועורכת דינה לתבוע את כל הצופים מן הצד באונס שלא עשו דבר למנוע אותו. סרט קשה לצפייה.
- המחברת** – סרט אירני על ילדה שגרה בהרים באיראן/אפגניסטן ורוצה ללמוד בבית ספר.

- מיס פטיגרו** – לונדון במהלך מלחמת העולם השנייה דרך עיניה של סוכנת בית ההולכת לעבוד אצל שחקנית מתחילה.
- מולאן** – סרט מחברת וולט דיסני על נערה שמתגייסת לצבא במקום אביה הזקן ומתחזה לגבר.
- שחקי אותה כמו בקהאם** – חברות בין שתי בחורות מרקע שונה: בריטי והודי, באנגליה, המתחברות דרך אהבתן לכדורגל. על הנערה ההודית מופעלות הגבלות שונות והיא מנסה להשתחרר מהן.
- בריק ליין** – אישה הודית שחיתנו אותה לגבר המבוגר ממנה ב-30 שנה ובגלל מהגרת לסקוטלנד/אנגליה, מחפשת את דרכה למימוש עצמי ועצמאות.
- מיס** – מנהג הקרבת האלמנות בהודו דרך עיניה של ילדה שמתאלמנת בגיל 7 ועוברת לגור בבית האלמנות.
- אשת חיל מי ימצא** – סרט על הקהילה היהודית החרדית בניו יורק ועל בורסת היהלומים. אישה אחת יוצאת נגד הנורמות החברתיות ומוכרת יהלומים.
- פרספוליס** – סרט אנימציה חדש בצרפתית של גולה אירנית על תקופת מהפכת חומני והתבגרות תחת משטר האייתולות.
- השעות** – סיפור חייהן של שלוש נשים, ביניהן הסופרת וההוגה הפמיניסטית, וריגיניה וולף, על רקע שלוש תקופות.
- מיס פוטר** – סיפור חייה של הסופרת הבריטית המצליחה שלא התחתנה לעולם ושברה מוסכמות.
- להיות ג'יין אוסטין** – סיפור חייה של הסופרת הבריטית וההוגה הפמיניסטית, שלא התחתנה לעולם.
- אני טראנה בת החמש עשרה** – סרט איראני.
- חייהן הסודיים של הדבורים** – על מגדר וגזע בדרום ארה"ב בשנות השישים.
- בילי אליוט** – סרט על נער שרוצה לרקוד כנגד המוסכמות.
- התבגרות** – סרט המתאר התבגרות של אחים במשך כל גיל ההתבגרות, ובמרכזו עומד נער וסיפור התבגרותו לגבר צעיר.
- אמיצה** – סרט אנימציה של חברת פיקסאר, על נסיכה שמורדת בציפיות.
- לשבור את הקרח** – סרט אנימציה של וולט דיסני, מבוסס על הסיפור "מלכת השלג" ומביא את הסיפור כשבמרכזו שתי אחיות נסיכות.
- מליפסינט** – סרט משולב אנימציה ממוחשבת של וולט דיסני, מספר את סיפורה של "היפהפייה הנרדמת" מזווית הראייה של המכשפה.